

Täysistunto

Keskiviikko 21.2.2024 klo 14.00—19.52

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 19.52.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—15.57), ensimmäinen varapuhemies Paula Rissikko (15.57—17.58) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (17.58—19.52).

Ukrainan suurlähettiläs Olga Dibrova seurueineen saapui seuraamaan täysistuntoa klo 14.00.

Täysistunnon alussa vietettiin hiljainen hetki Ukrainan sodan uhrien muistoksi.

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ajankohtaiskeskustelu Ukrainan tilanteesta

Keskustelualoite KA 2/2024 vp

Keskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on ajankohtaiskeskustelu Ukrainan tilanteesta.

Hyvät edustajat! Ilmoitan, että istuntoa ovat lehterillä seuraamassa Ukrainan suurlähettiläs Dibrova ja lähetystöneuvos Kravtšuk. [Suosionosoituksia]

Lauantaina 24. helmikuuta tulee kuluneeksi tasan kaksi vuotta siitä, kun Venäjä käynnisti provosoimattoman ja oikeudettoman hyökkäyksensä Ukraina. Venäjän tarkoituksena oli nopealla operaatiolla valloittaa Kiova, eliminoida maan laillinen hallitus ja lopettaa Ukrainan olemassaolo itsenäisenä valtiona. Jälkikäteen arvioituna tiedämme, että Venäjä oli yliarvioinut omat kykynsä ja aliarvioinut sekä ukrainalaisten kyvyn ja halun puolustaa maataan että länsimaiden kyvyn ja halun reagoida hyökkäykseen. Venäjän hyökkäys paljasti sen jättiläismäisen virheen, jonka Eurooppa oli tehnyt ripustautuessaan venäläiseen kaasuun ja öljyyn, luottaessaan keskinäisriippuvuuden siunauksellisuuteen ja laiminlyödessään omaa puolustuskykyään. Virheistä on opittu, mutta niistä on myös maksettu kova hinta. Kovinta hintaa maksavat tietenkin ukrainalaiset. Sadattuhannet ovat menettäneet henkensä tai terveytensä ja miljoonat kotinsa.

Venäjällä on suuri valmius aiheuttaa mittaamatonta tuhoa ja kärsimystä niin muille kuin omille kansalaisilleen. Meillä ei ole varaa eikä oikeutta väsyä. Emme voi sallia sitä, että aika olisi hyökkääjän puolella. Tavoitteidemme on oltava selkeät, ja meidän on tehtävä voitavamme niiden saavuttamiseksi.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Ukrainalainen runoilija Larysa Kosatš-Kvitka, taiteilijanimeltään Lesja Ukrajinka, kirjoitti vuonna 1890 kuuluisan runon, jolla on latinankielinen nimi ”Contra spem spero!”, suomeksi ”Toivottomuudesta huolimatta toivon”. Toivottomuudesta huolimatta toivoamme, että vuosipäivän lähestyessä myös venäläiset pohtisivat, ovatko Ukrainan kaupunkien tuhoaminen, satojentuhansien venäläissotilaiden kuolema ja vammautuminen, kauppasuhteiden katkeaminen, poliittinen eristys ja rajojen sulkeutuminen tehneet venäläisistä vauraampia, onnellisempia tai arvostetumpia.

Hyvät edustajat! Pyydän osoittamaan kunnioitusta sodan syyttömille uhreille minuutin hiljaisuudella.

Edustajat osoittivat kunnioitusta seisten.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt siirrymme varsinaiseen keskusteluun. Puolustusministeri Antti Häkkäsen puheenvuoron jälkeen käydään yksi ryhmäpuheenvuorokierros enintään kolmen minuutin puheenvuoroin. Tämän jälkeen voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuorot varataan V-painikkeella. Keskusteluun varataan aikaa yksi tunti. — Puolustusministeri Häkkänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.05 Puolustusministeri Antti Häkkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan on ensi lauantaina kulunut kaksi vuotta. Maailma ei sen jälkeen ole ollut entisellään. Kylmän sodan päättymisen jälkeinen Euroopan turvallisuusjärjestys on jälleen pysyvästi muuttunut. Länsimaissa vallinnut tulevaisuudenusko ja luottamus yhteistyön vakauttavaan vaikutukseen on kadonnut. On käynyt kylmällä tavalla selväksi, että Venäjän strategiset vaikuttimet poikkeavat selvästi demokraattisen maailman vastaavista.

Merkit Venäjän linjan kovenemisesta ovat olleet ilmassa jo vuodesta 2007 Putinin pidettyä Münchenin turvallisuuskokouksessa katkeran ja kostonhaluisen puheensa. Vuoden 2008 tekosyillä aloitetun Georgian sodan ja lopulta Venäjän asettumisen Syyrian diktaattorin Assadin tueksi arabikevään yhteydessä olisi pitänyt herättää demokraattinen maailma uuteen todellisuuteen. Näin ei vain valitettavasti käynyt. Venäjä sai ilman seuraamuksia sekaantua naapurinsa Ukrainan vallanvaihtoon ja lopulta miehitti Ukrainalle kuuluvan Krimin. Ukrainan sota todellisuudessa alkoi jo vuonna 2014 Venäjän käynnistettyä aseellisen kapinan Ukrainan itäisissä maakunnissa. Venäjän hyökkäys kaksi vuotta sitten oli edellä kuvatun kehityksen huipennus.

Yhteenvetona todettakoon, että Venäjän viimeisen noin 15 vuoden aikana harjoittama politiikka on ollut konfliktihakuista ja piittaamatonta kansainvälisestä sopimusjärjestelmästä. Provosoimattomalla hyökkäyksellään suvereenia naapuria vastaan sekä pöyristyttävillä sotarikoksillaan Venäjä on lopulta astunut sen rajan yli, jolla sen toimintaan voitaisiin enää millään tavalla vaikuttaa diplomatialla tai sopimusteitse.

Demokraattisen maailman reagointi Venäjän toimintaan on ollut edelleen liian hidasta ja riittämätöntä. Vielä kaksi vuotta Venäjän täysimittaisen hyökkäyksen jälkeenkin Ukrai-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

nan sotilaallinen tukeminen ontuu ja on osittain myös sattumanvaraista. Läntisen Euroopan ase- ja materiaaliapu on riittänyt juuri ja juuri Ukrainan minimitarpeisiin.

Länsimailla on taloudellinen, teknologinen ja sotilaallinen ylivoima. Nato-mailla on 50 prosenttia maailman talousvoimasta ja 50 prosenttia maailman sotilasvoimasta. Ukraina tarvitsee vahvempaa tukea. Kyse onkin poliittisesta tahdosta ja päättäväisyydestä. Vihdoin vaikuttaisi kuitenkin siltä, että suunta olisi muuttumassa erityisesti Euroopassa. Euroopan valtiot tekevät nyt konkreettisia päätöksiä mantereen oman puolustuskyvyn vahvistamiseksi ja Ukrainan pitkän aikavälin tukisuunnitelmiksi.

Olemme nyt tilanteessa, jossa kyse on myös paljon muustakin kuin Ukrainan sotilaallisesta tukemisesta. Venäjä on avoimesti julistanut olevansa sodassa läntisen maailman kanssa ja vannoo myös kosta Ukrainaa tukeville valtioille. Venäjä on uhkaillut vastatoimilla niitä valtioita, jotka ovat pyrkineet eri tavoin varmistamaan omaa turvallisuuttaan. Ukraina käy tällä hetkellä sotaa itsenäisyytensä ja olemassaolonsa puolesta. Samalla se kuitenkin puolustaa koko läntistä arvoyhteisöä ja elämäntapaa.

Arvoisa puhemies! Vietimme juuri hiljaisen hetken Venäjän käynnistämän hyökkäyssodan tuhansien uhrien muistoksi. On velvollisuutemme sivistyskansana ja demokraattisena, vapaana maana varmistaa, että tätä uhria ukrainalaiset eivät antaneet turhaan. Lisäksi on syytä tiedostaa, että myös kymmenettuhannet venäläissotilaat ovat menettäneet henkensä johtajiensa vääristyneiden, mielivaltaisten tavoitteiden vuoksi.

Hallitus on sitoutunut eduskunnan laajalla myötävaikutuksella jatkamaan Ukrainan tukemista niin kauan kuin se on tarpeen. Velvollisuutemme on kuitenkin niin ikään varmistaa Suomen ja suomalaisten turvallisuus. Joudumme siis tasapainoilemaan oman sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeiden ja Ukrainan materiaallisen tuen kesken. Nämä eivät kuitenkaan ole toisiaan poissulkevia tavoitteita. Joudumme valitettavasti valmistautumaan Ukrainan pitkäkestoiseen tukemiseen ja sen teemme. Tukimuotomme tulevat kehittymään, ja suomalaisen teollisuuden rooli niissä tulee kasvamaan tulevina vuosina. Haemme myös erilaisia monikansallisia ratkaisuja tuen tehostamiseksi ja sen vaikuttavuuden parantamiseksi.

Herra puhemies! Arvoiset edustajat! Ukrainan asiasta on tullut meidän suomalaisten asia. Suomi ja suomalaiset kokivat aikanaan sen, mitä Ukraina ja ukrainalaiset joutuvat nyt läpikäymään. Tiedämme, mitä on taistella olemassaolon ja valtiollisen itsenäisyyden puolesta. Eduskunnan ajankohtaiskeskustelu Ukrainan sodasta sen surullisena vuosipäivänä on arvokas tapa huomioida Ukrainan ponnistelut ja muistuttaa meitä kaikkia siitä, että vapaudella on hintansa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Toveri, olkaa hyvä.

14.11 Pekka Toveri kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Slava Ukraini, kunnia Ukrainalle! 727 päivää sitten Venäjä käynnisti hyökkäyssodan Ukrainan valtaamiseksi. Sota on kehittynyt yhä enemmän asema- ja kulutussodan suuntaan, jossa rintamalinjat ovat pysyneet lähes muuttumattomina kuukausitolkulla.

Julkisuudessa on jo pelätty lännen tuen hiipumista ja Putinin voittoa. Viime aikoina on onneksi saatu näyttöä tuen jatkumisesta niin EU:n, Saksan kuin Pohjoismaidenkin taholta. Kuten sodissa yleensä, loppua on vaikea ennustaa. Tilanne on kuitenkin harvoin puolustajan kannalta niin synkkä kuin miltä se näyttää, myös hyökkääjä on kovilla. Putin on toivonut pitkää sotaa, mutta liian pitkä sota voi olla hänellekin kohtalokas.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Siksi viestimme Ukrainalle on yksinkertainen: Suomi tukee Ukrainaa, Ukrainan asia on meidän. Viestimme liittolaisillemme on myös yksinkertainen: Vankkumaton ja horjumaton tuki Ukrainalle on elinehto Euroopan turvallisuudelle. Ukrainan asia on meidän.

Arvoisa puhemies! Ukrainan tukemista ei edistetä juhlapuheilla vaan konkreettisilla ja määrätietoisilla toimilla. Kokoomuksen eduskuntaryhmä peräänkuuluttaa toimia kolmella osa-alueella:

Ensiksi, lännen on tuettava Ukrainaa entistä määrätietoisemmin. Lännen sotilaallinen tuki Ukrainalle on jatkuvasti ollut liian vähäistä, tullut liian myöhään ja ollut osin vanhentunutta kalustoa ja materiaalia. Tähän tarvitaan muutos: modernimpaa kalustoa, enemmän ja nopeammin.

Toiseksi, lännen on nostettava omaa puolustusteollisuuden kapasiteettiaan, ja tätä kapasiteettia on käytettävä Ukrainan tukemiseen. Tällä tavoin mahdollistamme pitkäaikaisen sitoutumisen Ukrainan tukemiseen. Samalla vahvistamme Suomen ja Naton puolustuskykyä.

Kolmanneksi, Suomen keskeinen tavoite EU:ssa ja Natossa on oltava järjestöjen yhtenäisyys ja sitoutuminen Ukrainan tukemiseen. Ukraina on osa eurooppalaista perhettämme. Suomi tukee Ukrainan tietä kohti EU- ja Nato-jäsenyyttä. Kansainvälisillä areenoilla Suomi ajaa Venäjä-sanktioiden tiukentamista ja pakotteiden kiertämisen estämistä.

Arvoisa puhemies! Arvoisat edustajakollegat! Salissa vallitsee yksimielisyys päämäärästämme: Ukrainaa on tuettava niin kauan kuin se on tarpeen. Pitkän aikavälin tavoite ei ole enempää tai vähempää kuin Euroopan turvallisuus.

Sota jatkuu kohta kolmatta vuotta, ja jos ukrainalaiset jaksavat puolustautua, meidän kaikkien on jaksettava pitää heidän asiaansa esillä. On muistutettava mediaa Ukrainan sodan poliittisesta merkityksestä ja on kerrottava äänestäjillemme Ukrainan sodan kohtalon yhteydestä Suomen ja Euroopan turvallisuuteen.

Ensi lauantaina, Venäjän laittoman hyökkäyksen toisena vuosipäivänä, nostamme Haminaassa kaikkien puolueiden kansanedustajien tuella hankitun Ukrainan suurlipun Haminan jättilipputankoon, emme uhotaksemme Venäjälle, vaan muistaaksemme ukrainalaisten uhrauksia luottaen siihen, että itsenäinen ja vapaa Ukraina tulee liittymään lähivuosina vapaan Euroopan perheeseen. Kaikki edustajat ovat tilaisuuteen tervetulleita.

Harras toiveeni on, että tämä on eduskunnan viimeinen ajankohtaiskeskustelu Ukrainan sodasta ja että vuoden päästä keskitymme sodan sijasta Ukrainan jälleenrakentamiseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

14.15 Miko Bergbom ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Venäjä on jatkanut laiton hyökkäyssotaansa Ukrainassa kohta kaksi vuotta. Ukrainalaiset taistelevat olemassaolostaan, ja kun pelissä on itsenäisyys, on rauhanprosessi vaikea eikä ole mitään takeita siitä, että tuleva 24. päivä jää sodan viimeiseksi vuosipäiväksi. Ukrainan sodan toinen vuosipäivä on täynnä surua mutta samalla päättäväisyyttä ja toivoa. Venäjän hyökkäyssodan alussa Ukrainan uskottiin olevan tuhoon tuomittu ja kaatuvan päivissä. Se, että näin ei käynyt, on, arvoisat edustajakollegat, jo suuri voitto.

Arvoisa puhemies! Ukrainan kansa joutunut kohtaamaan sodan kauhut ja puolustamaan vapauttaan. Me osoitamme tukemme heidän kärsimystensä keskellä. Suomi seisoo vahvana rauhan ja itsenäisen Ukrainan puolesta.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Suomen tuki Ukrainalle ei ole ainoastaan sanallista vaan myös tekoja. Suomi tukee Venäjän hyökkäyssodan kohteeksi joutunutta Ukrainaa monin eri tavoin. Vuoden 2022 jälkeen Suomi on osoittanut Ukrainan tukemiseen lähes 2,5 miljardia euroa. Helmikuun alkuun mennessä Suomi on lähettänyt 22 puolustustarvikepakettia Ukrainalle. Suomen Ukrainaan toimittaman puolustusmateriaalin yhteenlaskettu arvo on nyt 1,8 miljardia euroa. Tämänkertainen apupaketti sisältää myös tuotteita, joita on hankittu kotimaiselta teollisuudelta Ukrainan tukemiseen varatulla erillisellä 30 miljoonan euron rahoituksella. Lisäksi hallitus on päättänyt, että Suomi sitoutuu investoimaan noin 24 miljoonaa euroa raskaiden ampumatarvikkeiden tuotannon kasvattamiseen, mikä mahdollistaa Ukrainan pitkän aikavälin tukemisen aina 2030-luvulle saakka. Kotimaisessa teollisuudessa olevaa osaamista ja kapasiteettia tulee hyödyntää entistä tehokkaammin Ukrainan tukemisessa.

Arvoisa herra puhemies! Vaikka Euroopan unionin valtiojohtajat pääsivät helmikuun alussa sopuun Ukrainan 50 miljardin euron tukipaketista, on Euroopan unionilla vielä paljon petrattavaa. Euroopan unioni ei ole esimerkiksi kyennyt toimittamaan Ukrainalle lupamia ja Ukrainan kipeästi kaipaamia tykistöammuksia. Euroopan unioni joutui vasta myöntämään, ettei se saa maaliskuun määräaikaan mennessä toimitettua Ukrainalle kuin noin puolet lupaamastaan tykinammusten määrästä. Koko Euroopan on tehtävä enemmän, meidän on pystyttävä parempaan.

Arvoisa herra puhemies! Lännen asettamista pakotteista huolimatta Venäjä on yhteiskuntana siirtynyt sotatalouteen ja onnistunut voimistamaan sotateollisuuttaan. Venäjä ja muut autoritääriset maat odottavat nyt kieli pitkällä, että länsi alkaa hapuilemaan ja meille iskisi totaalinen sotaväsymys. Jos Venäjä kokisi voittaneensa Ukrainassa, olisi sillä peruuttamattomia vaikutuksia koko Euroopan turvallisuudelle. Siksi kaikki keinot, kuten Venäjän keskuspankilta jäädytetyt 300 miljardin varat, on otettava käyttöön Ukrainan tukemiseksi ennen kuin on liian myöhäistä.

Ja vielä lopuksi, arvoisa herra puhemies: Meidän on pidettävä kirkkaana mielissämme, että länttä tullaan koettelemaan vielä monesti ja niistä koettelemuksista meidän on vain selvitettävä. Ukraina puolustaa koko eurooppalaista elämäntapaa ja demokratiaa. Ukrainan aseistaminen ja selviytyminen itsenäisenä maana on Suomelle kohtalon kysymys.

Ukraina, me olemme kanssasi. Slava Ukraini! Herojam slava!

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

14.18 Tytti Tuppurainen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähes kaksi vuotta sitten Eurooppa heräsi järkytykseen. Venäjä oli aloittanut täysimittaisen hyökkäyksen Ukrainaan. Hyökkäyksen pysäyttämisessä Ukrainan kansan sankaruus oli tärkeintä, mutta samalla välttämätöntä oli, että maailman demokraattiset maat kokosivat voimansa. Demokratioiden poliittinen voima oli kiistaton: YK:n yleiskokous tuomitsi hyökkäyksen suurella enemmistöllä. Demokratioiden sotilaallinen ylivoima oli kiistaton: annetun aseavun määrä ja laatu antoivat Ukrainalle kyvyn pysäyttää hyökkäys ja kääntää sodan suunta.

Tänä päivänä tilanne on synkentyt. Yhdysvalloissa Ukrainan tuki on juuttunut sisäpoliittiseen kiistelyyn. Euroopassa poliittisen tahdon tueksi ei löydy kykyä tuottaa riittävästi aseita ja muuta materiaalia. Samaan aikaan autoritaariset hallitukset ovat löytäneet lujeman yhteistyön. Venäjä saa aseapua diktaattoreilta, joita sodan lietsonta ja terrorismin tukeminen yhdistävät.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Viime viikonloppuna Münchenin turvallisuuskokouksessa presidentti Volodymyr Zelenskyi totesi tilanteen selkeästi: ”Älkää kysykö Ukrainalta, milloin sota päättyy. Kysykää itseltänne, miksi Venäjä voi vielä jatkaa sitä.”

Jotta saamme sodan päättymään, on Euroopan ja Yhdysvaltain yhdessä kiirehdittävä Ukrainalle toimitettavaa aseapua. Aseavun lisäksi meidän täytyy aloittaa työ Ukrainan jälleenrakentamiseksi ja tehtävä ne päätökset, joilla Venäjältä takavarikoidut varat saadaan laillisesti ja kansainvälisen rahoitusjärjestelmän vakauden turvaavasti tämän jälleenrakentamisen rahoittamiseen.

Puhemies! Venäjän itsevaltiasta johtaja julisti jo vuonna 2005 neuvostoimperiumin hajoamisen vuosisadan suurimmaksi geopoliittiseksi katastrofiksi. Julistukseen sisältyy uhka siitä, että tuo imperiumi rakennetaan uudestaan, pala palalta. Jos emme tänä päivänä tue Ukrainaa voittoon asti, voi seuraava sota koskettaa jotain liittolaismaata, jota me suomalaiset olemme sitoutuneet puolustamaan. Siis tukemalla Ukrainaa varjelemme Euroopan turvallisuutta, varjelemme itseämme, varjelemme koko kansainvälistä yhteisöä. Euroopan maiden yhteistyötä tiivistämällä ja omasta varustautumisesta huolehtimalla voimme lisätä tukea Ukrainalle ja estää pahimpien uhkien toteutumisen.

Kun demokraattiset maat uskovat itseensä, ne voittavat. Ukraina voittaa sodan, pääsee Euroopan unionin jäseneksi ja Naton turvatakuiden piiriin. Heillä ei ole muuta vaihtoehtoa. Meidän vaihtoehtomme on antaa heille tukea, jotta hyökkääjä lyödään takaisin ja pakotetaan rauhaan, joka turvaa Ukrainan vapauden ja koskemattomuuden.

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä on valmis tukemaan Ukrainaa niin kauan kuin tarvitsee. Slava Ukraini!

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

14.22 **Katri Kulmuni kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan kaksi vuotta sitten on muuttanut kansainvälistä toimintaympäristöämme perustavanlaatuisella tavalla. Muutos on luonteeltaan pitkäkestoinen, eikä näköpiirissä ole parempaa.

Muutos parempaan edellyttäisi, että Venäjä lopettaisi hyökkäyksen, vetäisi joukkonsa, palauttaisi Ukrainan alueet ja osallistuisi Ukrainan jälleenrakentamiseen. Venäjän toiminnan muutoksesta ei näy merkkejä, vaan pikemminkin se vaikuttaa odottavan lännen tuen hiipumista ja yhtenäisyyden rikkoutumista. Sitä ei saa Venäjälle suoda, vaan Ukrainan tukemista on jatkettava päättäväisesti, johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti.

Ukraina taistelee paitsi itsenäisyydestään myös demokratian ja ihmisoikeuksien ja kansainvälisen oikeuden puolesta.

Suomi on tuominut jyrkästi Venäjän sotilaallisen hyökkäyksen ja tukenut Ukrainaa alusta lähtien niin poliittisesti, taloudellisesti kuin aseellisesti. Tukemalla Ukrainaa, Suomi tukee myös omaa turvallisuuttaan ja Euroopan vakautta.

Sota Euroopassa on muistuttanut jälleen myös oman varautumisemme ja huoltovarmuuden merkityksestä.

Suomi on vastannut Venäjän toimiin osana Euroopan unionia, ja EU:n tulee edelleen lisätä pakotteita Venäjää kohtaan ja estää niiden kiertäminen.

EU:n perustama 50 miljardin euron Ukrainan tukiväline vuosiksi 24—27 luo pohjaa pidemmän aikavälin näkymälle Ukrainan tukemiseksi. Tukivälineen ehtojen noudattaminen

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

vahvistaa demokratian mekanismeja ja oikeusvaltioperiaatetta. Ukrainan taloudellinen tuki pohjustaa näin Ukrainan uudistumista kohti EU-jäsenyyttä.

Arvoisa herra puhemies! Sotatila Euroopan unionin naapurustossa on valitettavasti uusi normaali. Kun Ukrainan tukemisen yhteydessä puhumme joukkojen kouluttamisesta, ammuksista ja voimakkaammasta materiaalisesta tuesta, ei meidän tule unohtaa perimmäistä tavoitetta: oikeudenmukaista ja kestäväää rauhaa Ukrainalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, Oras, olkaa hyvä.

14.25 Oras Tynkkynen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa me seisomme yhtenäisinä Ukrainan takana: vasemmalta oikealle, hallituksesta oppositioon, vaalikaudesta toiseen. Yhtenäisyytemme lähettää viestin maailmalle: me emme hyväksy kansainvälisen oikeuden rikkomista. Yhtenäisyytemme lähettää viestin myös Venäjälle: sotarikoksilla, terrorismilla ja kansanmurhalla ei voi pitkän päälle voittaa. Mutta ennen kaikkea yhtenäisyytemme lähettää viestin Ukrainalle: olemme tukena niin kauan kuin on tarpeen. Haluan kiittää kaikkia puolueita tuesta Ukrainalle. Kiitos myös tasavallan presidentti Niinistö, puhemies Halla-aho, pääministeri Orpo ja koko hallitus. Tekemänne työ ei ole jäänyt huomaamatta.

Yksi sodan häviäjistä on aina ympäristö. Venäjä on saatava vastuuseen aiheuttamistaan ympäristötuhoista. Luonnontuhonta pitää myös erikseen kieltää kansainvälisellä sopimuksella. Suomalaiset Heidi Hautala ja Simon Holmström osallistuivat presidentti Zelenskyin kansainväliseen ympäristöasiantuntijatyöryhmään, joka jätti juuri raporttinsa. Sen suositukset on nyt toteutettava. Jonain päivänä tämäkin julma sota loppuu. Silloin Ukraina tarvitsee kaiken mahdollisen tuen jälleenrakennuksessa. Suomella on paljon annettavaa siinä, että sodan raunioille nousee uusi, ekologisesti kestävä Ukraina. Venäjä rahoittaa raakalaismaisen hyökkäyssotansa energian viennillä. Pakotteet ovat leikanneet tuloja, mutta eivät alkuunkaan riittävästi. Nyt on vihdoinkin kielletävä kaikki energian tuonti ja kaikki energiahankkeet Venäjältä — ja varmistettava, että pakotteita ei kierretä. Jos EU ei etene, pitää meidän toimia kansallisesti.

Viime aikoina keskustelu Ukrainasta on saanut synkkiä sävyjä. Oikea kysymys ei kuitenkaan ole, voiko Ukraina hävitä. Oikea kysymys on, mitä meidän pitää tehdä, jotta Ukraina voittaa. Lyhyt vastaus: meidän pitää tehdä enemmän. Meidän pitää tukea Ukrainaa enemmän sotilaallisesti ja humanitäärisesti, taloudellisesti ja poliittisesti. Presidentti Zelenskyin kymmenen kohdan rauhansuunnitelma ansaitsee täyden tukemme. Samoin meidän pitää tukea Ukrainan polkua kohti EU-jäsenyyttä. Meillä lännessä ei ole oikeutta väsymykseen, kun ukrainalaiset taistelevat väsymättä vapauden puolesta. Niin kuin Eino Leino runossaan Terve Ukraina kirjoitti: ”Uljas Ukraina! Nyt älä horju! / Kerran se koittaa kansojen koi. / Tyynenä, vankkana vaarasi torju, / tai jos on tarpehen, niin salamoi! — Slava Ukraini!

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

14.28 Veronika Honkasalo vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Toisena sodan vuotena Putin ei onnistunut valloittamaan Ukrainaa mutta on muuttanut ukrainalaisten elämän painajaiseksi. Tällä hetkellä venäläiset valloittajat hyökkäävät hellittämättä Ukrainan puolustajia vastaan, tuhoavat kaupunkeja ja terrorisoivat siviilejä ohjuksilla. Kaikkien

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

edistysmielisten voimien epäilykset Ukrainan vastarinnan tukemisesta rohkaisevat Putinia jatkamaan häikäilemätöntä hyökkäystään ja ulottamaan sen myös muualle.” Näillä sanoilla tämänhetkistä tilannetta kuvailee ukrainalainen kansalaisjärjestön toimija, jonka tapasin henkilökohtaisesti Lvivin kaupungissa Länsi-Ukrainassa keväällä 2022 ja jota pyysin lähettämään terveisensä keskusteluunne tänään.

Vasemmiston viesti on tasan kaksi vuotta ollut sama:

Ukraina behöver allt det stöd det kan få av det internationella samfundet. Finland måste arbeta för att detta stöd förblir starkt.

Ukraina tarvitsee kaiken mahdollisen tuen kansainväliseltä yhteisöltä. Suomen on tehtävä töitä sen eteen, että tuki pysyy vahvana. Putin odottaa, että väsymme emmekä enää yhteisöisesti tue Ukrainaa. Emme saa väsyä.

Erona muihin puolueisiin olemme vasemmistossa painottaneet, että tuen Ukrainalle on oltava lahjumuotoista. Ukrainan valtavat velat kansainvälisille instituutioille ja valtioille on mitätöitävä. Jos näin ei tehdä, jälleenrakentamisesta tulee entistä vaikeampaa.

Me vasemmistossa tuemme Ukrainan EU-jäsenyyden edistämistä. Me tuemme ukrainalaisen yhteiskunnan ja demokratian vahvistamista. Niin kuin ystävä Lvivistä toteaa: ”Ukrainan tukeminen tänään tarkoittaa paitsi imperialististen rikosten pysäyttämistä myös mahdollisuutta rakentaa Ukrainaan tasa-arvoisempi, kestävämpi ja osallistavampi yhteiskunta.”

Arvoisa puhemies! Vahva puolustuksellinen ja taloudellinen tuki Ukrainalle vaikuttaa oleellisesti myös sen neuvotteluasemaan suhteessa Venäjään. Suomen ja EU:n on tehtävä kaikkensa, jotta Venäjä lopettaa kansainvälisen oikeuden vastaisen laittoman hyökkäyksensä ja Ukrainaan saadaan rauha. Mutta vain ukrainalaiset itse voivat lopulta päättää, millä ehdoilla ja miten rauha tulevaisuudessa rakennetaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Norrback, varsågod.

14.31 **Anders Norrback r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! Ett enat Finland står starkt vid Ukrainas sida. Det har varit riksdagens tydliga budskap tidigare och så är det även här i dag. Under det senaste året har det ändå vuxit fram en oro, en befogad oro, att stödet för Ukraina i resten av världen kan vackla. Därför är det ännu mer viktigt att visa att Europa också står enat bakom Ukraina. Vi får inte glömma att kostnaden för att stödja Ukraina, hur betydande den än kan verka, bleknar i jämförelse med de kostnader och det lidande som skulle följa om vi vände dem ryggen.

Arvoisa puhemies! Jotta Suomen antama tuki olisi mahdollisimman vaikuttavaa, pitää meidän miettiä, mitä käytännön merkitystä antamallamme tuella on. RKP on ylpeä Suomen sitoutumisesta koulutussektorin tuen lisäämiseen. Koulutuksella on ratkaiseva rooli maan tulevaisuuden rakentamisessa. Sotilaallisen ja taloudellisen tuen lisäksi Ukraina tarvitsee pitkäjänteistä tukea, jolla rakennetaan kestävä yhteiskuntaa.

EU:n tasolla meidän on pyrittävä yhdessä ylläpitämään sääntöpohjaista järjestelmää. Meidän on vahvistettava omia rakenteitamme ja varmistettava se, että rahaa käytetään tehokkaasti oikeusvaltion ja kansalaisyhteiskunnan edistämiseen ja vahvistamiseen. Meidän on myös katsottava eteenpäin ja tuettava EU:n laajentumista. Ukrainan paikka on länsimai-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

den joukossa, ja siksi Suomen tulee antaa tukea Ukrainalle liittymisprosessin aikana. Toivomme myös, että Ukraina voitaisiin kutsua Naton seuraavaan huippukokoukseen, joka järjestetään Washingtonissa.

Ärade talman! Samtidigt är det tyvärr också nödvändigt att Europa satsar på ökad produktion av vapen och ammunition, där vi för närvarande ser en brist. Europa måste använda detta år till att bygga upp det stöd och den produktionskapacitet som är avgörande för Ukrainas försvar. Europa måste ta en större roll när krig pågår i vårt grannland.

Ärade talman! Trots allt det tragiska som följt med Rysslands brutala anfallskrig finns det också glimtar av hopp. Finländarna har på bred front visat sitt stöd till Ukraina genom medborgarinsamlingar, genom att ge hem åt flyktingar, genom att hjälpa dem att integreras i vårt samhälle, genom välgörenhetskonsserter, genom kulturkvällar. Finland och Finlands folk står stadigt vid Ukrainas sida, nu och framöver.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

14.34 **Peter Östman kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta haluan esittää osanottoni sodan uhreille ja heidän läheisilleen. Olemme kiitollisia siitä, että ukrainalaiset ovat olleet ja ovat edelleen valmiita taistelemaan hyökkääjiään vastaan.

Ukrainan sota on kestänyt kaksi raskasta vuotta. Krimin miehityksestä on jo kymmenen vuotta. Näin ollen joudumme myöntämään sen tosiasian, että Eurooppa ei ole reagoinut tarpeeksi vahvasti. Arvioiden mukaan Venäjällä hyökkäyksen alkaessa olleesta maahyökkäyskalustosta puolet on tuhoutunut. Kuitenkin sodan aikana Venäjä on kasvattanut kalustotuotantoaan ja lisää sitä edelleen. Venäjä ei saa voittaa tätä sotaa, sillä historia osoittaa, että valloitusotaan ryhtynyt ei pysähdy ennen kuin se pysäytetään. Me suomalaiset olemme saaneet elää rauhassa, kun toiset eli ukrainalaiset taistelevat sotaa, joka ratkaisee Euroopan tulevaisuuden.

Arvoisa puhemies! Suomen täytyy tiivistää yhteistyötä muiden Pohjoismaiden sekä Baltian maiden kanssa, ei vain sotilaallisesti mutta myös poliittisesti. Jos jääme paikoillemme ja lamaannumme, se tarjoaa Venäjälle strategisen edun. Suomessa on jo toimittu oikein, kun olemme lisänneet ammustuotantoamme, mihin suuri osa Eurooppaa ei ole vielä ryhtynyt. Transatlanttista yhteistyötä täytyy myös tiivistää sekä muistaa, että lopulta vastuu Euroopan turvallisuudesta on meillä itsellämme.

Arvoisa puhemies! Ukraina tarvitsee toimivan demokratian, jotta jonakin päivänä alka-va jälleenrakennus tuottaisi pitkäkestoisia hedelmiä. Meidän on kuitenkin oltava realisteja. Voimme puhua jälleenrakennuksesta vain, jos Ukraina voittaa ja saa kaikki Venäjän miehittämät alueet takaisin. Tämä voitto ei ole näköpiirissä vielä lähitulevaisuudessa, eten- kään jos me ja koko Eurooppa emme herää tukemaan Ukrainaa yksimielisesti. Ukrainan täytyy voittaa, jotta sota ei laajentuisi rajoillemme asti. Millaisessa maailmassa me siis ha- luamme elää? Perustuuko tulevaisuutemme vahvimman oikeuteen vai sääntöpohjaiseen maailmanjärjestykseen? Suomen ja koko Euroopan on aika toimia päättäväisesti.

Avslutningsvis, herr talman: Vi måste inse det faktum att Europa inte har agerat tillräckligt starkt. Det transatlantiska samarbetet måste också intensifieras, men vi måste komma ihåg

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

att huvudansvaret för Europas säkerhet i slutändan vilar på oss. Vi måste agera mer beslut-samt för att stoppa Ryssland i Ukraina. Slava Ukraini!

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

14.37 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Jokai-nen päivä, viikko ja kuukausi Ukrainan eturintamalla on yhtä pelkoa, kauhua ja piinaa. Mieltikää itse hetki sitä mahdollisuutta, että oma tyttärenne tai poikanne olisi siellä jatku-vien kuolemien keskellä. Jokainen päivä, viikko ja kuukausi Ukrainan eturintamalla on lii-kaa, kun lännen aseapu viipyy heikon johtajuuden takia. Ukraina voi hävitä sodan, jos Yh-dysvallat ei saa päätettyä uudesta apupaketista. Nyt se on kestänyt jo kolme kuukautta, eikä valoa näy tunnelin päässä.

Euroopan unioni ja eurooppalainen Nato ovat myös paljastaneet heikkoutensa, kun Ve-näjän brutaalia ja käsittämätöntä hyökkäyssotaa on pian käyty kaksi vuotta. EU:n päätök-senteossa ja johtajuudessa on suuria puutteita, jotka pitää laittaa pikaisesti ja johdonmukai-sesti kuntoon. Ei voi olla niin, että joku yksittäinen EU-maan päämies venkoilee ja kieroi-lee ja Ukrainan avustaminen venyy siitä syystä viikkotolkulla.

Yhdysvaltojen entisen ja kenties tulevan presidentin Donald Trumpin puheista ja uhkai-luista voi olla montaa mieltä, mutta siinä Trump on täysin oikeassa, että kyllä Euroopan pi-tää itse huolehtia puolustuksestaan.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Eurooppa ja EU kaipaavat nyt aitoa johtajuutta. Kat-seet kääntyvät Saksaan ja Ranskaan. On äärimmäisen kiusallista, että Saksa ja Ranska kiis-televät monesta asiasta, kun samaan aikaan niiden pitäisi johtaa Eurooppaa yhtenä rin-tamana. Saksa on lisännyt aseapuaan, mutta miksei Saksa luovuta Ukrainalle ohjuskalustoa, joka ylttäisi Krimin niemimaalle? Ranskalla on vielä enemmän parannettavaa sekä ase-avussa että johtajuudessa.

Koko Euroopassa on korvaava asetuotanto käynnistynyt käsittämättömän hitaasti. Suo-mi ja muut Pohjoismaat ovat hoitaneet oman osuutensa kiitettävästi, ja siitä voimme olla ylpeitä. Ruotsi ilmoitti juuri suurimmasta paketistaan, ja Tanska luovutti Ukrainalle käy-tännössä kaikki tykistöammuksensa.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Venäjällä on maaliskuussa presidentinvaalit. Demo-kraatiasta ei ole kyse, mutta ajankohta on sellainen, että Venäjän joukkojen eteneminen rin-tamalla kelpaa Vladimir Putinille erittäin hyvin, ja Putin hyökkää tippaakaan miehistötap-pioista välittämättä. Pelkästään Avdijivkan kaupungin valloituksessa kuoli Ukrainan tietoj-en mukaan 47 000 venäläissotilasta eli täysin mieletön määrä.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Ihmisiä voi kuolla enemmänkin. Mieltikää sitä, että sotatalouteen käytetyt rahat investoitaisiin järkevästi ja sodassa kuolleet, parhaassa työiäs-sä olevat ihmiset opiskelisivat ja tekisivät töitä ja perustaisivat perheitä. Meidän pitää py-syä lujana ja antaa kaikki tuki Ukrainalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustajat voivat nyt pyytää minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja painamalla V-painiketta. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

14.41 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi tukee Ukrai-naa laajalla yksituumaisuudella. Ukrainan vapauden puolustamisella on kohtalonyhteys Suomen ja koko Euroopan turvallisuuteen. Ukrainaa on tuettu liian vähän ja liian hitaasti.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Euroopan on otettava enemmän vastuuta omasta turvallisuudestaan. Euroopassa on onnistuttava nostamaan puolustusbudjetiteja ja erityisesti on onnistuttava nostamaan puolustusmateriaalituotantoa Ukrainan tukemiseksi ja kansallisista puolustuskyvyistä huolehtimiseksi. Suomi on hoitanut omaa leiviskäänsä esimerkiksi kasvattamalla ammustuotantoa, mutta monella Euroopan maalla on paljon parannettavaa. Meidän on onnistuttava varmistamaan, että Ukrainan raskaat uhraukset eivät ole olleet turhia. Meidän on Euroopassa laitettava jalka kaasulle Ukrainan tukemisessa ja varmistettava kyky jatkaa niin pitkään kuin on tarve.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

14.42 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen sattunut syntymään 24. päivä helmikuuta, ja kaksi vuotta sitten se päivä oli erittäin ikävällä tavalla ikimuistoinen syntymäpäivä. Kaksi vuotta tosiaan on kulunut, eikä ilmassa ole mitään merkkejä siitä, että sota ihan heti olisi loppumassa. Ukrainan kansa on puolustautunut sankarillisesti, mutta hieman suurempaa sankarillisuutta olisin toivonut meiltä länsimailta. Jos Ukrainana olisi saanut enemmän ja nopeammin sekä parempia aseita, saattaisi sota jopa olla jo ohitse. Viimeistään nyt on oltava rohkeutta toimia. Tarvitaan tämän päivän sankareita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kari, olkaa hyvä.

14.43 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Häkkinen: totesitte aivan oikein avauspuheenvuorossanne, että meillä suomalaisilla on kokemus siitä, miltä tuntuu olla sotatoimien kohteena. Meillä suomalaisilla on myös sydäntä Ukrainan tilanteeseen, ja on ollut hienoa kuunnella kollegoiden ja valtioneuvoston jäsenien puheenvuoroja siitä, että Ukrainan tilanne ja asia on meidän kaikkien yhteinen. Siksi onkin tärkeää, että me kaikki omissa tehtävissämme, toimimmepa valtioneuvostossa tai täällä eduskunnassa, kaikin omin toimin edistämme kykyämme puolustaa omaa maatamme jatkossa mutta myös annamme tukea Ukrainalle samaan aikaan. Tätä varten tarvitsemme vahvaa Eurooppaa, vahvaa Euroopan unionia ja vahvaa transatlanttista yhteyttä. — Slava Ukraini!

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaikkonen, olkaa hyvä.

14.44 **Antti Kaikkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tälle synkälle ja surulliselle sodalle, ei tälle ole mitään oikeutusta. Ei ole mitään hyväksyttävää syytä sille, että Venäjä saa tehdä ja tekee niin kuin tekee — eikä sille edes loppua näy. Siksi tukea Ukrainalle on jatkettava. On tärkeää, että suunnittelemme pitkäjänteistä tukea. Se on täysin välttämätöntä, mutta tilanne rintamalla on vaikea juuri nyt. Ukraina tarvitsee pikaista lisätukea, ja on tärkeää, että koko Eurooppa tämän ymmärtää. Toivon ja uskon, että hallitus myös toimii tässä siten, että mahdollisimman moni olisi tässä yhteisessä tärkeässä hankkeessa mukana. Viestimme koko Euroopalle ja Yhdysvalloille pitää olla: emme saa turtua, emme saa väsyä, emme saa unohtaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

14.45 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ukrainan asia on myös Suomen ja koko Euroopan asia. Jos Venäjä saavuttaa tavoitteensa Ukrainassa, ei kukaan Venäjän naapurimaa ole turvassa. Suomen tulee jatkaa Ukrainan tukemista niin kauan kuin tarvitaan. On tärkeää, että Suomi tekee voitavansa myös sen varmistamiseksi, että myös muiden maiden tuki Ukrainalle säilyy ja kestää.

Arvoisa puhemies! USA:n tuki Ukrainalle ja Euroopalle ei valitettavasti näytä itsestäänselvyydeltä. Sen takia Euroopan kyky auttaa itseään on niin tärkeä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

14.46 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tapasin sattumalta metrossa muutama päivä sitten ukrainalaisen. Juteltiin, hän kertoi olevansa Mariupolista. Siihen oli aika vaikea keksiä enää sanottavaa. Kiitin häntä ja Ukrainaa sisusta. Hän kiitti Suomea ja suomalaisia tuesta.

Suomen tuki Ukrainan tukijana on ollut monin osin ehkä jopa esimerkillistä, mutta selkääntaputtelu-aikaa ei ole. Niin kauan kuin Venäjä voi jatkaa sitä hyökkäystään, me emme tee tarpeeksi. Pitää vielä tehdä enemmän.

Yksi asia, jossa Suomi on eurooppalainen suurvalta, on kansalaisarmeijan kouluttaminen, sotilaiden kouluttaminen. Ja tässä katsoisin, että pitäisi vielä etsiä tapoja, miten sen sotilaallisen materiaallisen tuen ohella voitaisiin myös tehdä kaikkemme sen eteen, että ukrainalaiset sotilaat saavat parhaan mahdollisen ja riittävän koulutuksen, joka auttaa voittamaan tämän sodan ukrainalaisten ehdoilla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström.

14.47 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade herr talman! Ukrainas sak är vår, Ukrainan asia on meidän, ja on todella tärkeää, että me voidaan käydä tätä keskustelua tässä salissa ja lähettää myöskin vahva viesti Eurooppaan mutta ennen kaikkea koko maailmaan ja ennen kaikkea Ukrainalle siitä, että ukrainalaisilla ja Ukrainan kansalla on Suomen vahva tuki.

Tässä keskustelun aikana on jo noussut esiin vahva huoli siitä, että tällä sodalla ei näy loppua, mikä on tosi ikävää, ja vaikka me kaikki toivoisimme, että tästä aiheesta ei enää tarvitsisi vuoden kuluttua keskustella, niin on äärettömän tärkeää, että Suomi edistää liittolaisilleen sitä vahvaa viestiä, että Ukrainan tukea ei voi nyt lopettaa. On ollut ikävää huomioida niitä keskusteluita, mitä Euroopassa mutta myöskin Yhdysvalloissa on käyty.

Toivon sitä ja annan vahvan tuen koko valtioneuvostolle ja valtiojohdolle siihen, että jatkamme ja edistämme sitä, että tämä viesti Ukrainan tukemisesta tulee vahvasti esille kaikissa foorumeissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

14.49 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kaksi vuotta sitten 24. helmikuuta muutti historian kulun Euroopassa. Venäjän bruttaali, käsittämätön hyökkäys Ukrainaan muutti Ukrainaa, ukrainalaisia, mutta se muutti myös Suomea ja suomalaisia. Emme uskoneet, että ne historian hirveydet, joita olimme joskus kokeneet Euroopassa, voivat toistua, mutta näin kävi.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Osanottomme ja suuri kiitos ukrainalaisille, että olette jaksaneet ja että jaksatte ja tiedätte, että Suomi ja suomalaiset ovat teidän tukenanne. Olemme yrittäneet parhaamme, mutta enemmän olisi pitänyt tehdä ja enemmän pitää tänään ja huomenna tehdä, ja toivomme, että pystymme omalta osaltamme vaikuttamaan myös kumppanimaihin, että tämä suurempi tuki, nopeampi ja voimakkaampi tuki, toteutuu. — Slava Ukraini!

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

14.50 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ukrainalaisilla on ollut täysi oikeus valita demokratia. Ukrainalaisilla on ollut täysi oikeus valita tie Eurooppaan. Venäjän diktaattori ei ole tätä sallinut, ja Venäjä jatkaa tätä hirmuista hyökkäystään Ukrainaa ja Ukrainan kansaa sekä rauhaa kohtaan. On todella tärkeää, että Suomi ja kaikki Euroopan unionin 27 jäsenmaata ovat osoittaneet Ukrainalle taisteluiden keskellä, vaikeuksien keskellä toivoa siitä, että tie Euroopan unionin jäsenyyteen on auki, ja on aivan hämmästyttävää, kuinka hienosti Ukraina on voinut edetä myös täyttääkseen jäsenkriteerit. On todella tärkeää, että Euroopan unionin 27 jäsenmaata saivat aikaan myös tärkeän tukipäätöksen Ukrainan siviiliyhteiskunnan 50 miljardin euron tuesta. Nyt tarvitaan myös päätös rauhanrahaston pääomittamisesta, jotta EU yhdessä pystyy tukemaan Ukrainaa so-tilaallisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

14.51 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Koska Venäjän hyökkäyssota on aiheuttanut etenkin Ukrainan itä- ja eteläosiin lähes täydellisen infrastruktuurin tuhoutumisen ihmishenkien menetyksen lisäksi, niin haluaisin kysyä arvoisalta ministeri Taviolta, miten Suomi ja EU valmistautuvat Ukrainan jälleenrakentamiseen. Useat maat miettivät lahjoittavansa tai jo lahjoittavat venäläisiltä takavarikoituja tai jäädytettyjä varoja Ukrainalle. Muun muassa Belgia ohjaa Venäjän keskuspankin jäädytetyistä varoista syntyviä sijoitusvoittoja Ukrainaan ja Latvia lahjoittaa venäläisiltä takavarikoidut autot Ukrainalle. Suomi on lahjoittanut Tullin takavarikoimista bitcoineista saadun tuoton, 55 miljoonaa euroa, Ukrainalle kesällä 22. Onko vastaavaa suunnitteilla myös venäläisiltä jäädytetyistä varoista Suomessa tai Euroopan unionissa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, olkaa hyvä.

14.52 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän laiton hyökkäyssota Ukrainaan on aiheuttanut perustavanlaatuisen muutoksen Euroopan turvallisuusympäristössä. Sodassa suurimman hinnan maksavat aina haavoittuvimmassa asemassa olevat henkilöt, erityisesti lapset.

Sotautuisten paljouden keskellä ehkä liian vähäiselle huomiolle ovat jääneet ukrainalaisten siviilien ja lasten pakkosiirrot sekä laittomat adoptiot Venäjälle. Venäjä on ottanut lapset yhdeksi sodan aseeksi. Karkotettujen ja pakkosiirrettyjen lasten määrä on 20 000. Määrä on käsittämätön. Haminan asukasluvun verran lapsia on siis kateissa. Heistä noin 10 000 on viety venäläistämisleireille, joista yksi toimii Terijoella. Nämä pakkosiirrot loukkaavat vakavasti lapsen oikeuksia ja kansainvälistä oikeutta, ja niitä tulisi käsitellä sotarikoksina.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Suomen tuen Ukrainalle on jatkuttava vankkumattomana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

14.53 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun olin pohjoismaisen kansanedustajadelegaation kanssa käymässä Yhdysvalloissa, vahvistui se huoli, että Ukrainan tukeminen on siellä vahvasti sisäpolitiikkaa ja republikaanit ihan vaalitaktisista syistä sitä vastustavat. Minun viestini onkin se, että meidän päämiestemme pitäisi saada Euroopan päämiesten yhteiseksi viestiksi välittömästi tai mahdollisimman nopeasti sinne Yhdysvaltoihin se, että kaikki ymmärtäisivät, että Ukraina taistelee koko länsimaisen demokratian, meidän oikeuskäsityksemme ja koko tasa-arvoisen maailman puolesta. Ei voi olla niin, että sitä käytetään sisäpolitiikan vallan välineenä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

14.54 **Maria Ohisalo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sodan ympäristötoimien korjaaminen on keskeinen osa Ukrainan jälleenrakennusta, ja Venäjä pitää saada vastuuseen aiheuttamastaan laajamittaisesta luonnontuhonnasta Ukrainassa. Luonnontuhoonnan estäminen on listattu erilliseksi kohdaksi Ukrainan presidentti Zelenskyin kymmenkohtaisessa rauhansuunnitelmassa. Suomesta europarlamentaarikko, Euroopan parlamentin varapuheenjohtaja Heidi Hautala osallistuu parhaillaan Ukrainan presidentti Zelenskyin koolle kutsuman kansainvälisen ympäristötyöryhmän työhön, joka on juuri jättänyt raportin suosituksista Ukrainalle ja kansainvälisille yhteisöille. Suomen täytyy jatkaa yhteistyötä Venäjän harjoittaman laajan luonnontuhoonnan pysäyttämiseksi ja korjaamiseksi. Eikö näin, arvoisa hallitus? — Slava Ukraini!

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

14.55 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjä jatkaa edelleen hyökkäyssotaansa Ukrainassa täysin piittaamatta siitä tuhosta ja siitä mitaamattomasta inhimillisestä kärsimyksestä, mitä nämä sotatoimet aiheuttavat. Kuten monet kollegat ovat painottaneet, niin Ukrainan kannalta on aivan keskeistä, että niin Suomen kuin Euroopankin tuki säilyy vahvana, varsinkin kun jo tällä hetkellä rintamalla nähdään esimerkiksi Yhdysvaltojen tuen hitauden seuraukset.

Edustaja Kalmari jo viittasi Yhdysvaltojen sisäiseen tilanteeseen, mutta myös Euroopassa näemme kyllä huolestuttavaa kehitystä, mitä tulee Ukrainan tuen jatkumiseen. Monet äärioikealla olevat puolueet ovat nousseet, niin kuin Hollannin PVV tai Saksan AfD, jotka myöskin avoimesti vastustavat Ukrainan tukea, ja tällä hetkellä povataan myös EU-vaaleissa voittoa tämänkaltaisille puolueille. Siksi pidän äärimmäisen tärkeänä niin Suomen oman EU-vaikuttamisen osana kuin kaikkien suomalaisten puolueiden EU-vaikuttamisen osana, että me kaikki yhdessä myös puhumme vahvasti tämän Ukrainan tuen jatkumisen tärkeyden puolesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivärinta, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

14.56 Susanne Päivärinta kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tänään olemme useasti kuulleet, lauantaina 24. päivä tulee kuluneeksi kaksi vuotta siitä, kun Venäjä aloitti bruttaalin hyökkäyssotansa Ukrainaan, ja koko tuon ajan, joka ikinen päivä, Ukraina on taistellut henkensä, vapautensa, demokratian ja koko Euroopan turvallisuuden puolesta, meidän puolestamme.

Haluan kiittää hallitusta ja koko eduskuntaa: Suomen tuki Ukrainalle on vankkumaton, mutta se ei riitä. Euroopan on tehtävä enemmän ja ripeämmin. Ukraina tarvitsee kipeästi niin aseellista kuin taloudellista tukea. Pakotteita on lisättävä, ja niiden kiertäminen on torjuttava. Euroopassa on satojen miljardien eurojen edestä Venäjän jäädytettyjä varoja. Ne on käytettävä Ukrainan puolustautumiseen ja Ukrainan jälleenrakentamiseen. Venäjä on saatettava vastuuseen teoistaan.

Moni suomalainen miettii, kuinka kauan tämä sota kestää. ”Se riippuu teistä”, usea ukrainalainen on sanonut minulle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

14.58 Joakim Vigelius ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koko Suomen pitkän kirjoitetun historian ajan uhka suomalaisille on ensisijaisesti tullut idästä. Hävitys, poltetut kylät ja kaupungit, korjaamattomat sadot, rikki revityt perheet, siviilien terrorisointi, kärsimys ja kuolema — sitä Suomessa koettiin vuosisatojen ajan niin johtajien vallanhiimon kuin toisaalta yleisen historiallisen rauhanajattelun puutteenkin takia.

Historiaan peilaten voimme olla kiitollisia siitä suomalaisten sitkeästä, itsepintaisesta taistelusta ja toisaalta Eurooppaan yhdessä rakennetusta rauhasta ja sivistyksestä. Kiitollisuuden vastinparina on todettava, että Venäjä on itse aiheutetusti erkaantunut rauhan rakentamisesta, Venäjä on itse sivuuttanut sivistyksen ja taantunut takaisin siihen historialliseen barbarismiin. Sen uhrina tällä hetkellä on Ukraina meidän suomalaisten sijasta, mutta asia voisi olla toisinkin, voi olla vielä meidän aikanamme, ja siksi jatkamme tukea Ukrainalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

14.59 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 727 raskasta päivää Venäjän julmaa ja oikeudetonta hyökkäyssotaa Ukrainassa. Tässä salissa olemme kaikki samaa mieltä: Tuomitsemme Venäjän. Vaadimme Venäjää vastuuseen. Tuemme Ukrainaa.

Puolustusministeri jo otti puheessaan esiin, että länsimaiden tuesta riippuu se, miten Ukrainassa käy. Länsimaat vastaavat 50:tä prosenttia maailman bkt:stä ja 50:tä prosenttia maailman sotilasvoimasta. Tässä ei ole varaa lännellä olla tukematta, koska hinta on muuten liian kallis. Kaikkein kallein se on ennen kaikkea Ukrainalle mutta myös länsimaille.

Tähän mennessä tuki on ollut promilleja bkt:stä, mutta mikäli Ukrainan liian vähäisen tuen takia Venäjä saavuttaa tavoitteensa, niin silloin puhumme prosenteista, kun puhumme tarvittavista varustelumenoista. Jokainen euro ja tuki Ukrainaan on parasta turvallisuutta myös koko lännelle ja Euroopalle, ja siksi koko Euroopan on pysyttävä lujana, yhtenäisenä. Koko lännen on pystyttävä yhtenäisenä, ja joka päivä sen puolesta on tehtävä töitä ukrainalaisten ja meidän kaikkien yhteisten arvojen puolesta.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Taviolle esitettiin kysymys. Myönnän hänelle minuutin vastauspuheenvuoron.

15.00 Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio (vastauspuheenvuoro): Her-ra puhemies! Minun poikani syntyi samana päivänä, kun tuo sota alkoi. Kun olen tuon pie-nen pojan kasvua tässä katsonut — no, nyt hän kävelee ja juoksee jo kovaa ja puhuukin vä-hän — niin sitä kasvua seurattaessa sitä mieltii, että tahtoo tietysti oman lapsensa elävän rau-hanajan Suomessa, ja muistuttaa, että se on täällä meidän tärkein tehtävämme.

Mutta myös Ukrainan lapset ovat mielessäni, sillä lapset ovat sodan viattomin uhri. Yh-dyn näihin puheenvuoroihin, mitä täällä on pidetty, ja omalta vastuualueeltani totean, että Ukraina on suurin kehitysyhteistyökumppanimme ja me käytämme myös humanitääristä tukea Ukrainan lasten tueksi. Tiedot, mitkä täälläkin nostettiin esiin siitä, että Venäjä kaap-paa ukrainalaisia lapsia, ovat järkyttäviä.

Myös ulkoministeriön alaisuudessa oleva Ukrainan jälleenrakentamissuunnitelma on laadittu yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa, ja suomalaiset yritykset tulevat vahvasti osallistumaan Ukrainan jälleenrakentamisponnisteluihin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

15.02 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Tämä keskustelu osoittaa sen, että Suomi seisoo yhtenäisenä Ukrainan ja sen urhean kansan tukena sen tais-telussa Venäjän laitonta hyökkäyssotaa vastaan. Slava Ukraini!

Suomi toimii ja on toiminut sekä suoraan että yhdessä kumppaneidemme kanssa kaikil-la foorumeilla auttaakseen Ukrainaa sillä, mitä nyt tehdään ja on tehty. Oleellista on se, että Ukrainan pitää saada toivo tulevasta. Ukrainan paikka on lännessä. Siksi päätös Ukrainan EU-jäsenyysneuvottelujen avaamisesta oli oikea. Samoin pitkäaikainen, noin 50 miljardin tuki Ukrainalle on osoitus siitä, että Eurooppa on pitkäkestoisesti sitoutunut Ukrainaan ja sen tukemiseen.

Toinen asia on se, että Venäjä on eristettävä ja Venäjä on saatava vastuuseen sen jul-muudesta Ukrainassa, ukrainalaisia kohtaan, sen sotarikoksista. Ja nämä jäädytetyt varat: nyt on päätetty jo niiden tuoton käyttämisestä Ukrainan hyväksi, tai ollaan päättämässä, mutta myös itse varojen käyttö on mielestämme täysin oikeutettua ja välttämätöntä.

Viimeisenä ja kaikkein tärkeimpänä on se, että meidän, Euroopan ja lännen, on herättä-vä siihen, että Ukraina tarvitsee sotilaallista ja aseapua nyt välittömästi. Tilanne rintamalla on kriittinen, ja siksi jokaisen Euroopan maan on välittömästi lähetettävä apua Ukrainan taisteluun sinne rintamalle. Me lähetimme juuri 22. apupaketin, 23. on valmistelussa. Me ollaan tuplattu meidän oma ammustuotanto, ja me teemme kaikkemme, että Euroopassa saadaan vastaavia ratkaisuja. Eurooppalainen asetuotanto on saatava nousemaan.

Ja vielä viimeisenä: Nopea, välttämätön päätös on päätös European Peace Facilitysta eli yhteisestä eurooppalaisesta rahasta, jolla voidaan ostaa ja hankkia ukrainalaisille sitä tar-vittavaa sotamateriaalia. Meidän on toimittava nyt. Tilanne on kriittinen. Tässä tarvitaan välittömästi tekoja mutta pitkällä tähtäimellä myös toivoa ukrainalaisille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Tämän keskustelun viimeinen puheenvuoro on puolustusministeri Häkkäsellä. Kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

15.04 Puolustusministeri Antti Häkkinen: Arvoisa puhemies! Suomi on päättäväinen ja yhtenäinen Ukrainan tukemisessa, ja se, mikä nyt on olennaista, ovat nopeat ja konkreettiset toimenpiteet. Juhlapuheita ei tässä vaiheessa Ukraina tarvitse, vaan tarvitaan konkreettisia ja nopeita toimenpiteitä.

Lännen yhtenäisyys — siitä olemme käyneet paljon keskustelua, mutta se, mikä tiedetään, on se, että Euroopan täytyy kantaa kovempi vastuu oman mantereen turvallisuudesta. Se edellyttää sitä, että Euroopan unionin maat, erityisesti eurooppalaiset Nato-maat, kantavat vahvemman vastuun tulevaisuudessa puolustusmäärärahoissa ja puolustusteollisuuden ylös nostamisessa.

Pitää olla myös valmis siihen, että turvallisuus maksaa tulevana vuosina merkittävästi enemmän. Tämä on viime kädessä poliittinen kysymys, mutta tulevana vuosina näin tulee olemaan Euroopassa. Sadan vuoden ajan USA on kantanut päävastuuta jopa Euroopan turvallisuusasioista, mutta nyt Euroopan maiden on tämä vastuu kannettava itse. Päätöksiä on ryhdytty tekemään tässä talven aikana ja syksyn aikana voimakkaammin, ja uskomme, että tilanne on menossa oikeaan suuntaan, mutta samaan aikaan nähdään, että Venäjä nostaa omaa sotateollisuuden tuotantokykyään yhdessä liittolaistensa kanssa merkittävää vauhtia ja varautuu pitkäaikaiseen vastakkainasetteluun läntisten maiden kanssa. Eli tilanne on pitkällä aikavälillä hyvin vakava, ja tarvitaan nopeita johtopäätöksiä.

Suomi valmistelee omaa pitkän aikavälin Ukrainan tuen suunnitelmaa, mutta se on vain oma palanen. Olemme etulinjan maa itsekkin ja joudumme pitämään koko ajan kansallisen puolustuksen hyvässä kunnossa. Me olemme vahvistaneet ammustuotantoa, antaneet 1,8 miljardia euroa tukea aseellisen avun muodossa. Varaudumme myös jälleenrakentamiseen, mutta nyt ei saa katse kadota pallosta: Ukraina tarvitsee rintamalle tukea, jotta se kykenee säilyttämään itsenäisyytensä.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

3. Välikysymys hallituksen aiheuttamasta työmarkkinakaaoksesta

Välikysymys VK 1/2024 vp

Pöytäkirjan liite Epäluottamusehdotukset 20.2.2024 Liite 3A

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt tehdään päätös edustaja Antti Lindtmanin ym. välikysymyksestä VK 1/2024 vp hallituksen aiheuttamasta työmarkkinakaaoksesta. Keskustelu asiasta päättyi 20.2.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa ovat Lauri Lyly Fatim Diarran kannattamana ja Tuomas Kettunen Antti Kurvisen kannattamana tehneet ehdotukset epäluottamuslauseen antamisesta valtioneuvostolle.

Ehdotukset on monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 3A)

Selonteko hyväksyttiin.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Ehdotuksista on äänestettävä. Ensin äänestetään Tuomas Kettusen ehdotuksesta Lauri Lylyn ehdotusta vastaan. Lopuksi äänestetään siitä, nauttiiko valtioneuvosto eduskunnan luottamusta.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Lauri Lylyn ehdotus ”jaa”, Tuomas Kettusen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 143, ei 20; poissa 36 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Lauri Lylyn ehdotuksen.

2) Luottamuslause valtioneuvostolle ”jaa”, Lauri Lylyn ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 89, ei 73, tyhjiä 1; poissa 36 (äänestys 2).

Eduskunta päätti, että valtioneuvosto nauttii eduskunnan luottamusta. Asian käsittely päättyi.

4. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin vuonna 2024

Valtioneuvoston selonteko VNS 1/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Puolustusministeri Antti Häkkäsen esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään viisi minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään kolme minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään kolme minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Lähetekeskusteluun varataan ensi vaiheessa enintään kaksi ja puoli tuntia. — Puolustusministeri Häkkänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.11 Puolustusministeri Antti Häkkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä eduskunta! Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan johti myös siihen, että Suomi liittyi Natoon. Nato on käynnistänyt kylmän sodan jälkeen merkittävimmän yhteisen puolustuksen vahvistamisen Naton sisäisenä toimintona. Yhteisen puolustuksen vahvistamiseen kuuluu itäisen Euroopan Venäjän rajamaiden ennakollisen rauhanajan puolustuksen vahvistaminen, ja nyt myös Suomi käsittelee omaa osallistumistaan näihin rauhanajan tehtäviin.

Arvoisa puhemies! Naton keskeisiä yhteisen puolustuksen rauhanajan tehtäviä ovat eteen työnnetty maavoimajoukot, pysyvät laivasto-osastot ja ilmapuolustus, joka koostuu air policingin ja air shieldingin tehtävistä. Ylläpitämällä näitä toimintoja rauhan aikana

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Nato osoittaa valmiutta ja puolustuskykyä vaarallisessa Euroopassa. Nämä tehtävät ovat tärkeä osa Naton perusajatusta, jonka mukaan kaikki liittolaiset valmistautuvat tukemaan toisiaan pelotteen ja puolustuksen toteutuksessa koko liittokunnan alueella. Lähes kaikki Naton jäsenmaat osallistuvat yhteisen puolustuksen rauhanajan tehtäviin joko pysyvällä kontribuutiolla tai säännöllisellä rotaatiolla.

Venäjän aloitettua hyökkäyssodan Ukrainassa Nato perusti Baltian maissa ja Puolassa olevien maavoimajoukkojen lisäksi neljä uutta taisteluosastoa Unkariin, Slovakiaan, Bulgariaan ja Romaniaan, minkä myötä Natolla on tänä päivänä eteen työnnettyjä maavoimajoukkoja kaikissa liittokunnan itäisen reunan maissa Suomi ja Norja pois lukien.

Naton pysyvät laivasto-osastot koostuvat neljästä erillisestä osastosta. Natolla on kaksi merivoimaosastoa ja kaksi miinantorjuntaosastoa. Laivasto-osastot ovat monikansallisia, integroituja, välittömässä valmiudessa olevia merivoimajoukkoja, joita voidaan käyttää koko merellisellä vastuualueella.

Naton ilmapuolustuksen tehtäviä toteutetaan air policing- ja air shielding -toiminnoilla. Air policing -toiminnalla huolehditaan ilmatilan valvonnasta ja reagoidaan mahdollisiin ilmatilaloukkauksiin, ja tämä on lähellä kansallista alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen liittyvää päivystystoimintaa. Air shielding -toimintaan kuuluvat edellä kuvatun päivystystoiminnan lisäksi aseelliset partiolennot sekä harjoittelu ja pelotteen luominen. Naton air shielding -toimintaa toteutetaan Romaniassa, Bulgariassa sekä Mustallamerellä ilma-aluksilla ja ilmatorjuntayksiköillä.

Arvoisa puhemies! Osallistuminen Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtäviin kuuluu liittolaisten toimintaan ja on tärkeä osa Suomen toimintaprofiilin kehittymistä erityisesti Nato-jäsenyyden alkuvaiheessa. Suomelle on tärkeää osoittaa konkreettisesti sitoutumista ja vastuunkantoa liittokunnan pelotteesta ja puolustuksesta 360 asteen ajattelutavan mukaisesti koko puolustusliiton alueella. Tehtäviin osallistuminen on osa liittokunnan taakanjakoa, ja se edistää myös Suomen nopeaa Nato-integraatiota. Osallistumisen vaikutuksia on tarkasteltu kokonaisvaltaisesti ja asiaa on valmisteltu yhteistyössä ulkoministeriön kanssa.

Kuluvana vuonna Puolustusvoimien on tarkoitus osallistua miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä Katanpää-luokan aluksella ja enintään 40 henkilöllä 1.4.—31.5. ja air shielding -tehtäviin Romaniassa, Bulgariassa sekä Mustallamerellä enintään kahdeksan hävittäjän lento-osastolla ja enintään sadalla henkilöllä 3.6.—31.7. välisenä aikana. Osallistumisesta on tarkoitus päättää kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansallista toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain perusteella. Naton maavoimajoukkoihin ei ole tarkoitus tässä vaiheessa osallistua.

Naton miinantorjuntaosastoon osallistumisen osalta osaston päätehtävänä on historiallisten merimiinojen raivaus tällä hetkellä. Muina tehtävinä ovat muun muassa Naton ja alusosastojen harjoituksiin osallistuminen, miinavaarallisella alueella liikkumisen harjoittelu sekä miinantorjuntataktiikan ja -doktriinin kehittäminen.

Osallistuminen Naton air shielding -tehtäviin Romaniassa, Bulgariassa sekä Mustallamerellä on tarkoitus toteuttaa yhteistyössä Ison-Britannian kanssa. Romaniassa Ilmavoimat toteuttaisi lentokoulutus- ja harjoitustoimintaa, osallistuisi lentokierroksiin lähialueilla järjestettävissä Naton harjoituksissa, toteuttaisi harjoittelua alueella olevien ilmatorjuntayksiköiden kanssa ja osoittaisi Naton läsnäoloa. Ilmavalvonnan päivystystoiminta toteutettaisiin vuorotellen Ison-Britannian kanssa. Operaation aikana toteutettaisiin arviolta nel-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

jä päivystysviikkoa aseistetuilla Horneteilla. Suomen lento-osasto tukeutuisi ilmatukikohtaan Kaakkois-Romanian alueella.

Air policing -tehtäviä toteutettaisiin Naton jäsenvaltioiden Romania ja Bulgaria sekä Mustanmeren kansainvälisten vesialueiden matalan riskin alueilla. Harjoituslentotoimintaa toteutettaisiin tarkoitukseen varatuilla harjoitusalueilla Romanian ja Bulgarian ilmatilassa. Suomalaisen osaston koko olisi enintään kahdeksan F/A-18-hävittäjää ja enintään sata henkilöä. Puolustusvoimilla olisi mahdollisuus vetää joukko pois tehtävästä, mikäli kansallinen puolustus sitä edellyttäisi.

Arvoisa puhemies! Kansallisen lainsäädäntömme mukaan kansainvälisen avun antamiseen ja yhteistoimintaan osallistuvalla henkilöstöllä on tehtävää suorittaessaan kansainväliseen oikeuteen perustuva ja yhteistoimintaosapuolen määrittämä toimivalta sekä oikeus käyttää tehtävän kannalta välttämättömiä voimakeinoja. Miinantorjuntaosaston toiminnassa noudatetaan Naton neuvoston hyväksymiä toimivaltuuksia, joiden perusteella alusosastolle on laadittu oma voimakeinojen toimeenpanokäsky, joka mahdollistaa voimankäytön koko miinantorjuntaosaston oman toiminnan suojaamiseen siihen kohdistuvilta uhkilta. Air shielding -toimintaan sisältyvässä air policing -toiminnassa noudatetaan Naton neuvoston hyväksymiä toimivaltuuksia. Nämä sallivat hävittäjäosaston minimivoimankäytön Naton vastuualueilla, mikä kattaa tässä tapauksessa jäsenvaltioiden Romania ja Bulgaria ilmatilan osat. Toimivaltuudet vastaavat Suomen kansallisen lainsäädännön mukaisia, alueellisen koskemattomuuden valvonta- ja turvaamistoiminnassa käytettyjä toimivaltuuksia. Suomalaiset hävittäjät on tehtävien aikana varustettu samalla tavalla kuin kansallisessa alueellisen koskemattomuuden valvonta- ja turvaamistoiminnassa.

Arvoisa puhemies! Miinantorjuntaosastoa vastaan ei kohdistu normaalin kansainvälisen harjoitustoiminnan tai alueellisen koskemattomuuden turvaamisen tehtäviin verrattuna poikkeavia uhkia. Lännen sotilaallinen läsnäolo ja aktiivisuus vetävät kuitenkin puoleensa vastatoimia. Romaniasta toteutettavaan air shielding -tehtävään osallistumisen yleinen riskitaso vastaa kotimaasta toteutettavia alueellisen koskemattomuuden turvaamisen tehtäviä sillä lisäyksellä, että operointi toteutettaisiin lähempänä aktiivista sotatoimialuetta kuin Suomessa, mutta ilmavalvonnan päivystystehtäviä toteutetaan vain matalan riskin merialueilla sekä Naton jäsenvaltioiden alueilla. Kustannukset miinantorjuntaosastotehtäviin osallistumisen osalta ovat noin 4,7 miljoonaa euroa ja air shielding -tehtäviin osallistumisen osalta noin 3 miljoonaa euroa. Osallistuminen Naton yhteisen puolustuksen rauhanajan tehtäviin rahoitetaan puolustusministeriön hallinnonalan määrärahoista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

15.19 Timo Heinonen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Me liityimme puolustusliitto Naton jäseneksi huhtikuussa 2023. Päätös osallistua Naton rauhanajan tehtäviin vuoden sisällä liittymisestä on osoitus suhtautumisestamme jäsenyyteemme: olemme alusta lähtien olleet valmiita osallistumaan vastuunkantoon täysimääräisesti koko liittokunnan puolustuksesta ja pelotteesta huolehtien.

Naton tunnetuin ulottuvuus on Pohjois-Atlantin sopimuksen artikla 5, niin kutsuttu muskettisoturiperiaate: kaikki yhden ja yksi kaikkien puolesta. Hyökkäys yhtä liittolaista kohtaan on hyökkäys kaikkia kohtaan, ja liittyessään Naton jäseneksi Suomi pääsi näiden tur-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

vatakuiden piiriin jalkaväenkenraali Adolf Ehrnroothin toiveen toteuttaen: ”Ei koskaan enää yksin”.

Jotta voimme yhdessä liittolaistemme kanssa toimia kaikissa tilanteissa, on meidän varmistettava, että yhteistyömme toimii saumattomasti myös rauhanaikana. Rauhanajan tehtävissä liittolaiset valmistautuvat tukemaan toisiaan pelotteen ja puolustuksen toteutuksessa koko liittokunnan alueella.

Arvoisa puhemies! Tänä vuonna osallistumme Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtäviin Merivoimilla ja Ilmavoimilla. Osallistumalla kehitämme omaa toimintaprofiiliämme Natossa. Osallistuminen edistää myös maamme Nato-integraatiota, joukkojemme osaamista ja siten myös puolustuskykyämme.

Ilmavoimien osalta osallistumme ilmapuolustuksen toimintaan Romaniassa, Bulgariassa ja Mustallamerellä, ja ilmapuolustuksen tavoitteena on turvata koko liittokunnan ilma-tila. Tämä tapahtuu jatkuvalla läsnäololla, valvonnalla ja tarvittaessa myös voimankäytöllä. Näin osoitamme, että Nato on valmis joka päivä ympäri vuorokauden toimimaan, reagoimaan nopeasti mahdollisiin ilmatilan loukkauksiin.

Merivoimien osalta osallistumme Naton pysyvän miinantorjuntaosaston toimintaan Itämerellä. Me olemme johdonmukaisesti korostaneet Nato-jäsenyytemme lisäävän Itämeren vakautta. Osallistumisemme edistääkin konkreettisesti oman lähialueemme turvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Päätös osallistua on ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävä. Päätös vaikuttaa maamme kansainväliin suhteisiin ja kumppanuuksiin. Se on viesti sekä liittolaisillemme että Naton ulkopuolella oleville maille, että olemme aktiivinen liittolainen, joka osallistuu täysimääräisesti Naton kaikkeen toimintaan ja sitoutuu liittokunnan kattavaan pelotteeseen ja yhteiseen puolustukseen.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä puoltaa osallistumistamme Naton rauhanajan tehtäviin. Suomen viesti on selkeä: kannamme vastuumme, tuotamme turvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Osallistuminen rauhanajan tehtäviin on vain pieni osa suurempaa kokonaisuutta. Washingtonin huippukokous hämmöttää kevään jälkeen, ja meidän, kokoomuksen eduskuntaryhmän, puolesta nostan esille kolme asiaa:

Ensiksi, alleviivaamme Naton yhtenäisyyttä. Ilman yhtenäisyyttä ei Natolla ole uskottavuutta. Liittolaisten on yhdessä ajettava pelotteen ja puolustuksen vahvistamista. Avointen ovien periaate on perustavanlaatuinen osa Naton uskottavuutta.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Sveriges plats är i Nato. Sveriges medlemskap i Nato bidrar till Finlands, Nordens och hela Natos säkerhet.

Toiseksi, tukemme Ukrainaan: Suhtaudumme myönteisesti Ukrainan Nato-jäsenyyteen. Suomelle on tärkeää, että liittolaiset jatkavat pitkäjänteistä materiaali- ja rahallista tukea Ukrainalle. Tämän mahdollistamiseksi on panostettava myös puolustusteollisuuteen.

Ja kolmanneksi, Nato-maiden on nostatettava puolustusmenot Naton toivomalle tasolle. Meidän oma puolustusmenojen osuus bruttokansantuotteesta on tänä vuonna noin 2,3 prosenttia. Suomella pitää olla konkreettinen suunnitelma siitä, miten puolustusmenot pidetään pitkäjänteisesti riittävällä tasolla. Kannustammekin liittolaisia saavuttamaan kyseisen tavoitteen.

Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Nato on demokraattisten, samanmielisten maiden turvallisuusyhteisö. On ensisijaisen tärkeää, että suhtaudumme Nato-jäsenyyteemme kunnianhimoisesti ja määrätietoisesti. Osallistuminen Naton rauhanajan valmiustehtä-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

viin on tärkeä osa Nato-jäsenyyttämme. Toinen ulottuvuus on Naton läsnäolon edistäminen Suomessa.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä tukee hallitusta Suomen Nato-jäsenyyden kehittämisessä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

15.24 Jari Ronkainen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on valtioneuvoston lain edellyttämä selonteko eduskunnalle Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtäviin vuonna 2024. Toiminnassa ei sinällään ole mitään uutta ja ihmeellistä, sillä olemme osallistuneet erilaisiin Nato-operaatioihin jo kumppanimaanakin — nyt osallistumme yhtenä Nato-liittolaisena muiden joukossa.

Jos toiminta tai apu sisältää mahdollisesti sotilaallisten voimakeinojen käyttöä, on valtioneuvoston kuultava eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa ennen päätöksentekoa. Eduskuntaa valtioneuvoston on kuultava antamalla asiasta selonteko ennen päätöksentekoa, jos kyseessä on erityisen vaativa tilanne. Tätä ohjaa kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annettu laki.

Tänä vuonna Puolustusvoimien on tarkoitus osallistua Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä Katanpää-luokan aluksella ja enintään 40 henkilöllä loppukeväästä. Lisäksi tarkoituksena on osallistua Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen air shielding -tehtäviin Romaniassa, Bulgariassa sekä Mustallamerellä enintään kahdeksan hävittäjän lento-osastolla ja enintään sadalla henkilöllä kesä–heinäkuussa. Naton maavoimajoukkoihin ei ole tarkoitus tässä vaiheessa osallistua.

Osallistuminen Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtäviin kuuluu liittolaisten toimintaan ja on tärkeä osa Suomen toimintatavan kehittymistä Naton jäsenyyden alkuvaiheessa. Tehtäviin osallistuminen on olennainen osa liittokunnan taakanjakoa ja samalla edistää Suomen liittämistä Naton kokonaisuuteen. Osallistuminen Naton yhteisen puolustuksen rauhanajan tehtäviin on yksi tapa, jolla Suomi osallistuu liittokunnan toimiin turvallisuusympäristön — siis meidän omankin turvallisuusympäristömme — vahvistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Osallistuminen miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä on osoitus vastuunkannosta lähialueemme turvallisuudesta. Suomi on korostanut Nato-jäsenyytemme lisäävän Itämeren alueen vakautta. Air shielding -toimintaan osallistuminen osoittaa selvästi Suomen valmiuden vastata eteläisimpien valtioiden turvallisuushuoliin. Mustanmeren alueen merkitys Natossa on kasvanut sille tasolle, että Nato on jo vahvistanut toimiaan alueella.

Puolustusvoimien osallistuminen tehtäviin vahvistaisi osaltaan Suomen tukea Ukrainalle. Mustanmeren alueella tehtävät toteutettaisiin yhteistyössä Ison-Britannian kanssa, mikä on tärkeää turvallisuus- ja puolustuspoliittisen yhteistyön kannalta.

Osallistumista Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston toimintaan Itämerellä sekä air shielding -tehtäviin Romaniassa, Bulgariassa ja Mustallamerellä pidetään laissa tarkoitettuna erityisen vaativana tilanteena. Riski- ja uhka-arvion perusteella nykytilanteessa toimintaan ei sisälly merkittäviä riskejä, mutta kokonaan ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että tehtävien aikana tilanne muuttuisi vaativammaksi, jolloin lain mukaan valtioneuvosto kuulee eduskuntaa antamalla sille asiasta selonteon ennen päätöksentekoa.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Osallistuminen Naton yhteisen puolustuksen rauhanajan tehtäviin rahoitetaan puolustusministeriön hallinnonalan määrärahoista. Tehtävien aiheuttama mahdollinen lisämäärärahan tarve käsitellään lisätalousarvioprosessissa. Toimivallasta ja voimakeinojen käytöstä kansainvälisen avun antamisessa yhteistoiminnassa ja muussa kansainvälisessä toiminnassa säädetään puolustusvoimista annetussa laissa.

Arvoisa puhemies! Me perussuomalaiset olemme ylpeitä sotilaidemme osaamisesta. Haluamme osaltamme, että Suomi kantaa vastuunsa puolustusliitto Naton yhtenä turvallisuuden tuottajana. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

15.29 Jani Kokko sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta.” Tämä kolmen muskettisoturin tunnuslause on läntisen liittokunnan ydin ja taannut jo 75 vuoden ajan jäsenmaidensa koskemattomuuden. Se on ankkuroinut Pohjois-Amerikan Euroopan puolustukseen ja luonut vahvan arvoyhteisön, joka ei uhkaa ketään.

Suomi on aina pitänyt huolta uskottavasta ja itsenäisestä puolustuskyvystä. Tässä suhteessa olemme kulkeneet eri tietä monien eurooppalaisten valtioiden kanssa, jotka antoivat puolustuskäytönsä rapautua kylmän sodan päättymisen jälkeen. Syy on tietysti ilmeinen: Heillä toisin kuin meillä potentiaalinen vihollinen siirtyi kylmän sodan päättyessä yli tuhat kilometriä itään päin. Meillä samanlaista turvallisuuspoliittista muutosta ei tapahtunut, vaan potentiaalinen uhka säilyi suoraan rajan takana.

Helmikuussa 2022 tuo potentiaalinen uhka realisoitui koko Euroopalle. Perustavanlaatuiset muutokset turvallisuusympäristössä ovat lopulta johtaneet myös Suomen liittokunnan jäseneksi Venäjän laajennettua hyökkäyssotaansa Ukrainassa lähes päivälleen kaksi vuotta sitten. Suomi haki liittouman jäsenyyttä pääministeri Marinin johdolla, vahvalla parlamentaarisella tuella ja ennen kaikkea vahvan kansalaisten antaman tuen siivittämänä. Liittoutuminen konkretisoituu tänä keväänä, kun Suomi osallistuu ensimmäistä kertaa liittouman jäsenenä Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtäviin. Nyt on tärkeää, että uutena jäsenmaana osoitamme sitoutumista ja vastuunkantoa liittokunnan pelotteesta ja puolustuksesta myös tällä tavalla.

Tämä Suomen tulevaisuuden kannalta merkittävä teko on historiallinen. Suomi lähettää ensimmäistä kertaa tässä laajuudessa toisen maailmansodan jälkeen Puolustusvoimien osastoja toimimaan aseistettuna maamme rajojen ulkopuolelle. Olemme toki osallistuneet Naton rauhankumppanuusohjelman puitteissa erilaisiin operaatioihin sen ohjelman perustamisesta lähtien, mutta nyt olemme aivan uuden edessä. Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtävät ovat osa liittokunnan normaalia toimintaa, johon me nyt pääsemme ottamaan osaa. Kannamme velvoitteemme tuoreena jäsenmaana, kun asetamme sotilaallisia voimavaroja liittokunnan pelotteen ja puolustuksen käyttöön. Kuten selonteossakin todetaan, lähes kaikki Naton jäsenmaat osallistuvat rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtäviin joko pysyvällä kontribuutiolla tai säännöllisellä rotaatiolla. Ylläpitämällä eteen työnnettyjen maavoimien, pysyvien laivasto-osastojen sekä ilmapuolustuksen toimintoja rauhan aikana Nato osoittaa valmiuttaan ja puolustuskäyttöä. Aktiivinen osallistuminen yhteisen puolustuksen tehtäviin osoittaa ennen kaikkea liittouman yhtenäisyyttä ja sitä kautta vahvistaa yhteistä pelotetta. Osallistuminen yhteisen ilmapuolustuksen tehtäviin Mustallamerellä on keskeistä siitä näkökulmasta, että erityisesti Ukrainan sodan vuoksi alueen strate-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

ginen merkitys on kasvanut, ja Nato on siksi lisännyt siellä läsnäoloaan. Ilmavoimien osallistuminen alueen turvallisuushuoliin vastaamiseen vahvistaakin osaltaan myös tukeamme Ukrainalle. Huomionarvoista on, että operaatio toteutettaisiin lähempänä aktiivista sotatoimialuetta kuin Suomessa mutta ilmavalvonnan päivystystehtäviä toteutetaan vain matalamman riskin merialueilla sekä Naton jäsenvaltioiden alueella. Näihin toimintoihin osallistuminen on meille tärkeää siitäkin näkökulmasta, että se mahdollistaa suomalaisille joukoille Naton toimintatapojen ja taktiikan harjoittelua sekä toisaalta yhteistoimintakyvyn ja suorituskyvyn kehittämistä. Näin ajamme itseämme sisään Naton toimintarakenteisiin.

Arvoisa puhemies! Selontekomenettely on tämänkaltaisen päätöksenteon yhteydessä keskeinen. Tarkoitus on, että tasavallan presidentti tekisi päätöksen Puolustusvoimien osallistumisesta edellä mainittuihin tehtäviin valtioneuvoston ehdotuksesta kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain säännösten mukaisesti. Jos tällainen päätös koskee erityisesti vaativaa tilannetta, valtioneuvoston on ennen päätöksentekoa kuultava eduskuntaa antamalla sille asiasta selonteko. Onkin erinomainen osoitus yhteiskunnassamme vallitsevasta parlamentarismista, että keskustelemme tästä selonteosta tänään tässä salissa. Meillä on Suomessa vahvat perinteet siitä, että eduskunta pidetään hyvin mukana ulko- ja turvallisuuspoliittisessa päätöksenteossa.

Arvoisa puhemies! Me sosiaalidemokraatit pidämme keskeisenä, että Suomi osallistuu aktiivisesti liittokunnan toimiin yhteisen turvallisuusympäristön vahvistamiseksi sekä osoittaa sitoutumista liittokunnan yhteiseen puolustukseen. Siksi sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä antaa tukensa sille, että Puolustusvoimat osallistuu Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtäviin. Yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna, olkaa hyvä.

15.35 Hanna Räsänen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen puolustus perustuu yleiseen asevelvollisuuteen, koulutettuun reserviin ja koko maan puolustamisen periaatteeseen. Puolustusvoimat, varusmiehet ja koulutetut reserviläiset tekevät arvokasta työtä maamme turvallisuuden eteen.

Tulen Itä-Suomesta, Pohjois-Karjalasta. Olen käytännössä huomannut, kuinka hyvin toimiva viranomaisyhteistyö luo turvaa alueelle. Tässä epävakaa maailmantilanteessa Puolustusvoimien, Rajan, poliisin ja pelastustoimen saumaton yhteistyö on erityisen tärkeää. Kevään tuloa ja lumien sulamista odotetaan alueellamme nyt pelonsekaisin tuntein.

Venäjän käyttämään välineellistettyyn maahanmuuttoon on kyettävä vastaamaan päätäväisesti. Viranomaisille on taattava lainsäädännölliset ja taloudelliset toimintaedellytykset vastata itärajan turvallisuudesta kaikissa tilanteissa. Hallitukselta odotetaan nyt uusia päätöksiä.

Suomen jäsenyys Natossa kaksinkertaisti liittokunnan rajan Venäjän kanssa. Itärajan turvallisuuden takaaminen on Suomen, Euroopan unionin ja Naton yhteinen asia. Lisäksi on muistettava, että turvallisuus tulee muustakin kuin puolustuksesta tai pelotteesta. Asutus ja elinvoimainen Itä-Suomi tarkoittaa turvallisempaa Suomea.

Puolustusliitto Naton tärkein tehtävä on rauhan, vakauden ja turvallisuuden takaaminen koko liittokunnan alueella. Vahva ja toimintakykyinen liittokunta ehkäisee sotilaallisten kriisien syntymistä ja puolustaa jokaista jäsenvaltiotaan.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Mikäli Suomeen kohdistuisi uhka, maotamme puolustettaisiin koko liittokunnan voimavaroilla. Onkin tärkeää, että jokainen jäsenvaltio vastaa osaltaan Naton puolustuksen ja pelotteen uskottavuudesta. Tämä velvoittaa yhtä lailla niin suuria kuin pieniäkin jäsenvaltioita. Turvallisuusympäristön heikennyttä yhteisen puolustuksen ja pelotteen merkitys on korostunut. Nato on nyt jälleen ydintehtävänsä äärellä.

Arvoisa puhemies! Suomi on jäsenyytensä ensimmäisenä vuonna kytkeytynyt Naton rakenteisiin, puolustussuunnitteluun ja liittokunnan harjoittelutoimintaan. Päätös osallistua Naton rauhanajan tehtäviin viestii sitoutumisesta koko liittokunnan turvallisuuteen. Tehtävät parantavat maamme yhteistoimintakykyä liittolaisten kanssa.

Naton rauhanajan puolustuksen tehtävät koostuvat maavoimajoukoista, pysyvistä laivasto-osastoista ja ilmapuolustuksesta.

Hallitus esittää Suomen osallistumista Naton pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä Katanpää-luokan aluksella enintään 40 henkilöllä huhti—toukokuussa. Toinen tehtävä on osallistuminen ilmavalvontaan Romaniassa, Bulgariassa ja Mustallamerellä enintään kahdeksan hävittäjän lento-osastolla ja enintään 100 henkilöllä kesä—heinäkuussa.

Keskustan eduskuntaryhmä pitää perusteltuna Naton meri- ja ilmavoimien tehtäviin osallistumista. Itämeri on kasvavan jännitteen alue, jossa tarvitaan näkyvää valmiutta. Merivoimien tehtävät lisäävät Itämeren vakautta ja turvallisuutta lähialueillamme.

Ilmavoimien tehtävä Kaakkois-Euroopassa puolestaan osoittaa sitoutumisemme koko liittokunnan turvallisuuden vahvistamiseen. Ilmavalvonnan päivystystoiminta toteutetaan yhteistyössä Ison-Britannian kanssa, joka on Suomelle tärkeä puolustuskumppani myös pohjoisella alueella.

Liittokunnan kokonaisturvallisuuden kannalta itäisen sivustan vahvistaminen on aivan avainroolissa. Nato onkin vahvistanut maavoimajoukkoja kaikissa itäisen reunan maissa Suomea ja Norjaa lukuun ottamatta.

Suomi ei tässä vaiheessa osallistu Naton maavoimajoukkoihin. Maavoimien rooli on keskeinen itäisen sivustan turvaamisessa, ja Ruotsi on jo ennen jäsenyyden toteutumista ilmoittanut osallistuvansa myös maavoimajoukkoihin Latviassa.

Keskusta kannustaakin hallitusta etsimään tarvittavat ratkaisut, jotta myös Suomi voisi jatkossa osallistua maavoimilla Naton rauhanajan tehtäviin. Osallistuminen toisi lisää harjoitusta Maavoimien henkilöstölle ja reserviläisille sekä syventäisi puolustussuunnittelua ja yhteistyökykyä ja ennen kaikkea yhteistoimintaa alueellamme.

Arvoisa puhemies! Naton rauhanajan tehtäviin osallistumalla Suomi vahvistaa omaa turvallisuuttaan, kehittää koko liittokunnan puolustusta ja ennen kaikkea edistää rauhan syntymistä ja rauhan säilymistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

15.40 Sofia Virta vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsillä on merkittävä hetki, kun Suomi on ensimmäistä kertaa lähettämässä joukkojaan Naton toimintaan liittokunnan jäsenenä. Suomen Nato-jäsenyyden vasta muovautuessa tämä onkin nyt erinomainen paikka meille Suomea näyttää vahva osaamisemme ja sitoutumisemme yhteiseen puolustukseen. Samalla kerrytämme lisää kokemusta ja pääsemme kehittämään Suomen profiilia Naton jäsenmaana.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Puolustusvoimien henkilöstölle tämä tarjoaa osana Natoa yhteistoimintakokemusta, jonka päälle osaamisen kehittämistä voidaan jatkossakin yhä rakentaa. Yhteisillä rakenteilla, harjoittelulla, sotilaallisella läsnäololla ja muulla tiiviillä yhteistyöllä huolehditaan siitä, että Naton pelotteen takana on myös sitä vastaava vahva suorituskky.

Kun Suomi liittyi Natoon, sitouduimme turvaamaan Naton turvallisuutta läpi liittouman kattaen sen koko alueen. Tähän me olemme sitoutuneet, ja saman sitoumuksen on tehnyt jokainen muu mukaan liittynyt valtio, joista jokainen vastavuoroisesti on valmis turvaamaan meidän Suomen aluetta tarpeen niin vaatiessa. On tärkeää, että Suomi rakentaa profiiliaan uskottavana liittolaisena muille Nato-jäsenmaille. Vastavuoroisuuden periaate on keskeinen osa Naton toimintaa, ja se on osa sitä pelotetta, johon puolustusliiton koko voima perustuu — ketään ei jätetä yksin. Se on vahva suoja meille Suomena ja meille suomalaisille. Se on sitoumus, jota meidän täytyy vaalia ja kunnioittaa. Siksi rauhanajan tehtäviin osallistumalla me näytämme myös konkreettisesti, että Suomeen voi luottaa ja että me kannamme vastuamme osana yhteistä puolustusta ja sen kehittämistä. Suomella on paikka näyttää, että me olemme valmiita yhteistyöhön luotettavana kumppanina kaikkien Nato-maiden kanssa. Puolustusliiton jäsenenä Suomi edistää Euroopan ja maailman vakautta, rauhaa ja turvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Suomella on pitkä historia kansainvälisestä yhteistyöstä myös kriisinhallintatehtävissä, mikä osaltaan on kehittänyt profiiliämme varmasti myös Nato-kumppaneiden silmissä. Suomella on hyvä tilaisuus tarjota jo kertynyttä erityisosaamistamme Naton käyttöön ja tuoda esille se lisäarvo, jota voimme uutena jäsenenä puolustusliittoon tuoda. Meidän tulee myös painottaa Naton tehtävää rauhan ja demokratian vahvistamisessa. Erityisesti tässä maailmanajassa, jossa elämme, on näiden Naton omien arvojen mukaisen toiminnan merkitys valtavan suurta.

Jatkossakin on ehdottomasti varmistettava eduskunnan tiedonsaanti ja rooli päätöksentekijänä laajasti Natoa koskevissa asioissa. Käynnissä oleva selontekotyö ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon ja puolustuselonteon parissa on tärkein osa Suomen linjan muodostamista, ja siinä parlamentaarinen seuranta on aivan olennaista. On sinänsä hyvä ja on tarpeen, että hallitus on nyt jo linjannut ensimmäiset askeleet Suomen osallistumiselle Nato-operaatioihin, mutta samalla on huolehdittava siitä, että Suomen linja muodostetaan kokonaisuutena, yhdessä, parlamentaarisesti.

Arvoisa puhemies! Samalla kun käymme tätä tärkeää keskustelua Natosta, emme voi unohtaa EU:n yhteisen puolustus- ja turvallisuuspolitiikan vahvistamista ja sen tarvetta. Nämä ulottuvuudet, ne eivät ole toisiaan poissulkevia vaan toisiaan täydentäviä. Tarvitsemme yhteisiä eurooppalaisia panostuksia yhteisen puolustuksemme kehittämiseen sekä osana Natoa että sen ulkopuolella. Kiristynyt turvallisuustilanne, joka meillä on käsissä Euroopassa, alleviivaa entisestään yhtenäisyyden tarvetta Euroopan valtioiden kesken. Juuri nyt kiireellisintä on vihdoon valjastaa Euroopan puolustusteollisuus toden teolla Ukrainan tueksi. Ukraina kun ei taistele vain Ukrainan vaan koko Euroopan vapauden ja turvallisuuden puolesta.

Ja vielä aivan loppuun, arvoisa puhemies! Kuten valtioneuvoston selonteossa huomioidaan, Naton toimintaan osallistuminen ei ole vaaratonta ja siihen osallistumisessa on myös riskejä heille, jotka tehtäviä konkreettisesti kentällä suorittavat. Siksi haluankin vihreiden puheenjohtajana vielä vahvasti lopuksi kiittää mukaan tehtäviin lähteviä rohkeita suomalaisia sotilaita heidän merkittävästä henkilökohtaisesta panoksestaan Suomen Nato-jäse-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

nyyden rakentamiseen näin jäsenyytemme alkutaipaleella ja koko Euroopan turvallisuuden takaamiseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen, olkaa hyvä.

15.44 Merja Kyllönen vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomi on ensimmäisen kerran osallistumassa Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtäviin, ja on tärkeää, että eduskuntaa kuullaan asian suhteen ja sen vaikutusmahdollisuudet aidosti turvataan. Osallistuminen Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtäviin kuuluu liittolaisen toimintaan ja on tärkeä osa Suomen toimintaprofiilin kehittymistä erityisesti Nato-jäsenyyden alkuvaiheessa. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä katsoo, että Suomelle on tärkeää osoittaa konkreettisesti sitoutumista ja vastuunkantoa liittokunnan pelotteesta ja puolustuksesta koko liittokunnan alueella, jotta myös artikla 5:n uskottavuus säilytetään.

Puolustusvoimien on tarkoitus osallistua yhteisen puolustuksen tehtävissä pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä Katanpää-luokan aluksella ja air shielding -tehtäviin Romaniassa, Bulgariassa sekä Mustallamerellä. Naton pysyvän miinantorjuntaosasto 1:n päätehtävänä on historiallisten merimiinojen raivaus. Miinantorjuntaosastolla Nato osoittaa yhtäältä valmiuttaan, lisää pelotettaan ja mahdollistaa joukkojen yhteisen harjoittamisen. Romaniassa Ilmavoimat toteuttaa lentokoulutus- ja harjoitustoimintaa, osallistuu lentokierrokseen lähialueella järjestettävissä Naton harjoituksissa, toteuttaa harjoittelua alueella olevien ilmatorjuntayksiköiden kanssa ja osoittaa myös Naton tärkeää läsnäoloa alueella.

Arvoisa Puhemies! On arvokasta, että Suomessa käydään myös Nato-harjoituksiin liittyvän selonteon käsittelyn yhteydessä avointa keskustelua siitä, millainen Nato-maa Suomi tulee olemaan ja haluaa olla. Merkittävä kysymys, josta ei ole ollut laajaa yhteisymmärrystä, on Suomen rooli ydinaseiden suhteen.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä katsoo, että Naton sisällä Suomen on tehtävä edelleen tiivistä yhteistyötä erityisesti Pohjoismaiden kanssa eri jäsenmaiden ihmisoikeusongelmien esiin nostamiseksi ja ihmisoikeuksien puolustamiseksi, ydinaseriisunnan edistämiseksi sekä Pohjolan pitämiseksi ydinaseettomana alueena. Pohjoismaiden oman turvallisuuden takaaminen yhdessä on tärkeää, jotta turvallisuutemme ei ole riippuvaista kauempana sijaitsevien jäsenvaltioiden poliittisista suhdanteista.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että Suomi Nato-jäsenenä jatkaa myös laajaan turvallisuuskäsitykseen ja ihmisoikeuksiin perustuvaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaansa ja toimii aktiivisesti myös rauhanvälittäjänä ja aseidenriisunnan edistäjänä maailmalla. Suomen tulee edelleen aktiivisesti edistää ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan myös naisten, tyttöjen ja vähemmistöjen asemaa, vaikka se ei tässä konservatismiin painuvassa maailmassa oikein trendikästä tällä hetkellä olekaan.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mielestä Suomen on jatkossakin toimittava aktiivisesti ydinaseriisunnan edistämiseksi ja joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseksi. Suomen on allekirjoitettava ja ratifioitava YK:n ydinasekieltosopimus. Nato-maiden on toiminnassaan huomioitava edelleen myös ei-sotilaallisten uhkien merkitys alueillemme, kuten koko ihmiskuntaa uhkaava ilmastonmuutos, joka on kyettävä pysäyttämään ajoissa. On tunnistettava myöskin uusien pandemioiden aiheuttamat haasteet. Aika vähän enää tänä päivänä puhutaan niin sanotuista pehmeämmistä turvallisuushaasteista, mutta ne ovat edelleen olemassa ja niitä ei tule unohtaa.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Suomen ei tule viedä puolustustarvikkeita humanitaarista oikeutta loukkaaviin tai systemaattisiin ihmisoikeusloukkauksiin syyllistyviin maihin. Asevientä koskeva valvonta olisi ulotettava myös aseiden tuontiin, ja ihmisoikeusarvioinnin ja humanitaarisen oikeuden tavoitteiden huomioimisen on oltava myös osa kaikkea asekauppaa. Ihmisoikeudet eivät saa olla kaupan myöskään Natoon liittyneessä Suomessa.

Kun joku kysyi minulta, miten voin tukea ajatusta siitä, että suomalaiset sotilaat lähtevät muihin maihin turvaamaan yhteisen Nato-puolustuksen rakentumista, sanoin, että tällä hetkellä erittäin vahvana etulinjan maana meidän Suomen täytyy myöskin harjoitella, täytyy olla mukana yhteisessä toiminnassa, koska koskaan et tiedä, mitä aika tuo tullessaan. Vaikka me haluamme uskoa siihen, että rauha säilyy, ja tehdä kaiken sen eteen, niin koskaan ei tiedä, ja siihen me tarvitsemme vahvaa yhteistyötä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Strand, varsågod.

15.49 Joakim Strand r (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomi on vahvistanut puolustustaan järjestelmällisesti jo pitkään. Meillä on tärkeää osaamista ja vahva puolustustahto. Suomen puolustus on hyvässä kunnossa, ja meidän on syytä olla ylpeitä maamme asevelvollisuudesta. Me RKP:ssä tosin haluaisimme, että se olisi paitsi yleinen myös tasa-arvoinen. Voimme joka tapauksessa todeta, että Suomi tuo mukaan Natoon hyvin varustetut puolustusvoimat.

Ärade talman! I dag diskuterar vi statsrådets redogörelse om Försvarsmaktens deltagande i uppgifter i Natos kollektiva försvar i fredstid 2024. I praktiken handlar det om att Nato visar beredskap och försvarsförmåga genom aktivitet med så kallade framskjutna markstyrkor, de stående maritima styrkorna och luftförsvaret. Så gott som alla medlemsländer deltar i uppgifter i det kollektiva försvaret i fredstid.

Suomen puolustusvoimien on tarkoitus osallistua Naton pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Katapultia-luokan aluksella enintään 40 henkilöllä huhti- ja toukokuussa sekä air shielding -tehtäviin Romaniassa, Bulgariassa sekä Mustallamerellä enintään kahdeksan hävittäjän lento-osastolla ja enintään 100 henkilöllä kesä- ja heinäkuussa. Tällaisiin tehtäviin osallistuminen edistää Suomen nopeaa integroitumista Natoon, ja syy siihen, että liityimme Natoon, oli nimenomaan juuri rauhan turvaaminen. Suomen ei ole tarkoitus tässä vaiheessa osallistua Naton maavoimajoukkoihin.

Deltagandet i Natos minröjningsstyrka ökar stabiliteten i Östersjöområdet. Finland bidrar till att röja historiska sjöminor och övar på att röra sig på minfarliga områden samt att utveckla minröjningstaktiken och -doktrinen. I samband med uppgifterna övar man på Natos verksamhetssätt och taktik och utvecklar styrkornas förmågor och samarbete.

I och med deltagandet i Natos Air Shielding-uppgifter i Svartahavsregionen stärker Finland sitt stöd till Ukraina. En annan viktig konsekvens är att Finland stärker sitt försvarspolitiska samarbete med Storbritannien. Finland bedriver flygutbildnings- och övningsverksamhet, deltar i övningar i luftvärnsenheterna och påvisar Natos närvaro i området.

Arvoisa puhemies! Osallistuminen Naton yhteisen puolustuksen tehtäviin ei ole kovin riskialtista mutta ei täysin riskitöntäkään. Itämeren alueen uhkataso on matala. Osallistumi-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

nen air shielding -tehtävään sen sijaan toteutetaan lähempänä aktiivista sotatoimialuetta, ja provokaatiot ovat mahdollisia, vaikkakin epätodennäköisiä. Suomi luonnollisesti valmistautuu mahdollisiin vaikuttamispyrkimyksiin tehtäviin osallistumisen valmistelu- ja toteuttamisvaiheessa. Siksi tänään käytävä keskustelu Suomen osallistumisesta on tärkeä. Olemme nimittäin tekemässä päätöstä osallistumisesta erityisen vaativassa tilanteessa, ja siksi valtioneuvosto kuulee eduskuntaa tässä asiassa. Turvallisuustilanne voi suoraan saannotuna vielä kiristyä.

Arvoisa puhemies! Vallitsevassa taloudellisesti ja geopolittisesti haastavassa tilanteessa on syytä sisäisesti keskittyä sellaisiin asioihin, jotka yhdistävät kansaa. Natolla on Suomen kansan laaja tuki, ja sitä koskeva konsensus ylittää myös puoluerajat.

Ärade talman! Det är viktigt att Finland är en aktiv och konstruktiv aktör i Nato. Som nya medlemmar av alliansen ska vi föregå med gott exempel. Det är därför viktigt att Finland hör till de elva av 30 medlemsländer som uppnår tvåprocentsmålet, alltså att vi lägger minst två procent av BNP på försvaret. Självklart ska målsättningen vara att alla medlemsländer når detta. Deltagandet i Natos kollektiva försvar hör till de allierades verksamhet och är en viktig del av Finlands verksamhetsprofil. Vi är en producent, inte en konsument, av säkerhet.

Arvoisa puhemies! Ennen Suomen liittymistä Natoon RKP totesi, että Suomella oli vahva puolustus mutta että siitä puuttui eräs tärkeä osa. Puuttuva osa oli Nato-jäsenyys. Nyt olemme Naton täysjäseniä, mutta voimme silti todeta, että eräs tärkeä osa puuttuu edelleen: Ruotsin Nato-jäsenyys, Sveriges medlemskap. Yhteistyö läntisen naapurimme kanssa on tärkein yksittäinen turvallisuuspoliittinen kysymys Suomelle. Esimerkkinä: jos Itämerelle tulisi laivaliikenteen saarto, Merenkurkun ylittävä kiinteä yhteys helpottaisi tiekuljetuksia Suomeen. Siksi onkin tärkeää, että hallitusohjelmassa on kirjaus, että kiinteää yhteyttä Vaasan ja Uumajan välille selvitetään, että se selvitystyö on lähtenyt käyntiin. On ollut ilo huomata, kun itse olen tavannut paljon ruotsalaisia kollegoita Tukholmassa, että sielläkin ollaan herätty tähän.

Skandinavian pohjoisosan logistiikkayhteyksiä on parannettava, ja meille Nato on kokonainen vasta sitten, kun läheisin kumppanimme Ruotsi on myös sen jäsen. — Kiitos, tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

15.55 **Sari Tanus kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Jos haluat rauhaa, valmistaudu sotaan.” Tuo ikivanha sanonta sopii maailmantilanteeseen, jossa nyt elämme. Saimme vuosikymmeniä elää aikaa, jolloin Suomessa oli kuin kiveen hakattuna kirjaus Nato-optiosta. Sotiemme jälkeiset vuosikymmenet olivat tuudittaneet meidät ruususenuneen, jossa sotilaspoliittinen suhteemme itäiseen naapuriimme Venäjään sekä suhtautumisemme Nato-liittolaisuuteen kiteytyivät yhteen sanaan: Nato-optio. Sana oli kuin lupaus siitä, että voimme olla ottamatta kantaa ja maailma säilyisi sellaisena, ettei lopullista kantaa tarvitsisi ottaakaan. Toisin kuitenkin kävi. Helmikuun 24. päivä 2022 muutti kaiken. Presidentti Niinistön sanoin: ”Naamiot on riisuttu.” Venäjän brutaali, täysin käsittämätön hyökkäys Ukrainaan muutti Suomea ja suomalaisia. Suhtautumisemme Natoon muuttui kuin salamaniskusta. Heräsimme päivään, jolloin moni koki oman turvallisuutensa uhatuk-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

si: jos Ukraina, niin miksi ei Suomi? Siksi viime vuonna, 4. päivä huhtikuuta Suomi liittyi Naton täysjäseneksi.

Käsitlemme nyt ensimmäistä kertaa Suomen ollessa Naton täysjäsen valtioneuvoston selontekoa Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen tehtäviin. Naton rauhanajan tehtäviin osallistuminen on normaalia liittolaismaan toimintaa, jossa Suomen sotilaallisia voimavaroja asetetaan liittokunnan pelotteen ja puolustuksen käyttöön. Samalla osallistumisella on vaikutuksia Suomen kansainvälisten suhteiden sekä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisten kumppanuuksien näkökulmasta.

Suomen merivoimien mukanaolo miinantorjuntaosaston tehtävissä Itämerellä on konkreettinen osoitus vastuunkannosta, joka samalla lisää merkittävästi oman merialueemme vakautta ja turvallisuutta. Osana Naton pysyvää miinantorjuntaosastoa Katanpää-luokan alus toimeenpanee merioperaatioita osana osastolle käskettyjä tehtäviä. Suomen mukanaolo tehtävässä mahdollistaa Naton toimintatapojen ja taktiikan harjoittelua sekä suorituskyvyn ja yhteistoimintakyvyn kehittämisen. Naton pysyvän miinantorjuntaosasto 1:n päätehtävänä on historiallisten merimiinojen raivaus, mutta Merivoimille on erityisen tärkeää Naton ja alusosastojen harjoituksiin osallistuminen, miinavaarallisella alueella liikkumisen harjoittelu sekä miinantorjuntataktiikan ja -doktriinin kehittäminen.

Tässä kohtaa on hyvä painottaa, että Ruotsin saatua Naton täysjäsenyyden tuo Ruotsi merkittävän lisän Naton merivoimien toimintaan Itämerellä ja vahvistaa Naton puolustuskkyä alueella. Se myös mahdollistaa Suomen ja Ruotsin entistä tiiviimmän yhteistyön ja integraation.

Arvoisa puhemies! Suomen ilmavoimien osallistuminen Mustanmeren alueella tapahtuvaan air shielding -ilmavalvontaan osoittaa konkreettisesti Suomen valmiuden vastata eteläisempien jäsenvaltioiden turvallisuushuoliin Venäjän Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyssodan johdosta. Enintään kahdeksan suomalaisen Hornet-hävittäjän osallistuminen tehtäviin toteutetaan yhteistyössä Ison-Britannian kanssa, mikä myös edistää turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä Suomen ja Ison-Britannian välillä. Se tuo Suomelle arvokasta kokemusta yhteistyöstä Ison-Britannian ilmavoimien kanssa. Air shielding -ilmavalvontaan osallistuu Suomesta enintään sata kantahenkilökuntaan kuuluvaa sotilasta. Jatkossa on tärkeää selvittää Puolustusvoimien henkilöstötarve, jotta tarvittava valmius kansainvälisiin tehtäviin olisi riittävä.

On hyvä muistaa, että Nato-operaatioihin osallistuminen ei ole pelkkää harjoittelua vaan vaara konfliktiin joutumisesta on jatkuvasti läsnä. Toimintaan voi siten liittyä myös sotilaallisten voimakeinojen käyttöä. Siksi on hyvä, että selonteko antaa realistisen kuvan tilanteesta ja niihin liittyvistä tehtävistä. Tehtäviin osallistuminen on ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävää. Tässä toteutuvat rakastetun, edesmenneen kenraali Ehnroothin sanat: ”Ei enää koskaan yksin.”

Kristillisdemokraatit kiittää hallitusta hyvin laaditusta, kattavasta selonteosta, ja samalla toivotamme sotilaillemme Jumalan varjelusta vaativissa tehtävissänne.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo.

16.00 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Heti aluksi on sanottava, että kyllä nyt on erikoinen selonteko. Kovasti yritetään selvittää asioita, mutta oikein mistään ei tule selkoa.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Nato-jäsenyys on Suomen turvallisuuden ytimessä, mutta salamyhkäisyys siitä, mitä jäsenyys esimerkiksi tuhansille suomalaisille reserviläisille merkitsee, ei auta asiaa vaan vaikeuttaa sitä. Kysymys kuuluu, miten Suomen osuus Naton nopean toiminnan joukoissa hoidetaan.

Vaikutuksista pitää alkaa puhua paljon avoimemmin. Muuten käy niin kuin puolustusministeri Häkkäsen reserviläisiä koskevan lehtilausunnon kanssa. Tarkoitus oli varmasti hyvä, mutta lopputulos oli täysi pannukakku.

Selonteossa kerrotaan, että Suomi lähettää tänä keväänä kahdeksan Hornetia Romaniaan ilmavalvontaan ja yhden laivan Itämerelle miinantorjuntaan, ja hyvä niin. Romaniaan lähtee noin 100 henkilöä. He ovat kaikki kantahenkilökuntaa. Miinantorjuntaan aluksella osallistuu enintään 40 henkilöä. Selonteon mukaan se toteutetaan aluksen pysyvällä kantahenkilöstöllä sekä erikseen reservistä palkattavilla sopimussotilailla. Varusmiesten käyttö ei ole harjoituksissa mahdollista. Tämä ”reservistä palkatut sopimussotilaat” on koko selonteon tärkein lause. Siihen olisi pitänyt keskittyä ja kertoa suomalaisille, miten tämä aiotaan ratkaista.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Kun kyse on Naton nopean toiminnan joukkojen koamisesta, sotilaita tarvitaan aivan eri määrä kuin nyt keväällä. Suomen kohdalla se tarkoittaa 4 000—5 000:ta taistelijaa, ja valmiuden pitää olla korkealla tasolla. Miten se kaikki hoidetaan, ja minkälaisia lakimuutoksia ja reserviläisten kanssa tehtäviä sopimuksia tämä kaikki vaatii? Tästä on puhuttu aivan liian vähän. On hyvä muistaa, että Nato on sotilasliitto. Kun käsky käy, silloin mennään.

Naton taistelujoukoista tehtiin päätös Madridissa vuonna 22. Se koskee myös Suomea. Naton tavoite on koota 100 000 sotilaan taistelujoukko kymmenessä päivässä. Silloin ei ole enää aikaa kysellä vapaaehtoisia.

Nato-jäsenyyteen liittyen on puhuttu liian paljon pelkistä hyödyistä Suomelle. Jäsenyys velvoittaa moniin uusiin vastuisiin, jotka tulevat vaatimaan sekä rahaa että lainsäädäntöä. Tästä puolesta on käyty aivan liian vähän keskustelua. Viimeistään nyt on suomalaisten ymmärrettävä, ettei Nato ole mikään noutopöytä, josta käydään noukkimassa lautaselle vain mieluisat herkut. On oikeuksia, mutta on myös velvollisuuksia. Kysymys kuuluu, löytyykö Suomen reserviläisiin perustuvasta armeijasta tällaista valmiutta vai miten se aiotaan järjestää. Varusmiehiä tämä ilmeisesti ei tule koskemaan.

Paljonko valmiusjoukoille maksetaan? Missä heidät koulutetaan? Miten korvaukset hoiduvat, jos suomalainen sotilas kaatuu ulkomailla? Puolustusvoimat varmasti on valmistelemassa tätä, mutta kyllä tästä pitää käydä myös julkista keskustelua. Sotasalaisuudesta ei voi olla kyse, kun se koskee tuhansia suomalaisia reserviläisiä. Tämä on erittäin iso muutos. Ammattisotilaiden palkoista saatiin sopimus vuoden väennön jälkeen. Nyt on niiden reserviläisten vuoro, jotka aiotaan koota Naton nopean toiminnan joukoksi. Tällaisella joukolla olisi käyttöä varmasti myös itärajalla, jos hybridivaikuttaminen kovenee.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Keskustelu Nato-Suomen turvallisuudesta kaipaa paljon lisää avoimuutta. Olisi keskusteltava paljon enemmän siitä, millainen Nato-maa Suomi haluaa olla ja mitä kaikkea tällainen liittolaisuus Yhdysvaltojen kanssa tarkoittaa.

Suomen on pikkuhiljaa alettava tajuta, että olemme Naton täysjäsen, Yhdysvaltojen läheinen liittolainen, eli emme enää ole rähmällämme itään. Suomen kokonaisturvallisuudessa on kysymys Lapin, itärajan, pääkaupunkiseudun ja koko Itämeren rannikkoseudun puolustamisesta. Tässä ovat tärkeässä roolissa myös Naton tulevat taistelujoukot.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Lopuksi haluan vielä painottaa: tilanne on vakava, ja Suomen eduskunta päättää asioista, eli se tarvitsee suunnitelmat ja rahoituksen. Nyt meillä ei ole kuin tyhjä raportti, joka ei kerro mitään. — Kiitos. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan tässä ministeri Häkkäsen vastauspuheenvuoro ensiksi, kolme minuuttia, ja sen jälkeen debatti. [Timo Heinonen: Kiitos!]

16.05 Puolustusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat, kiitos osuvista puheenvuoroista. Taas kerran Suomi osoittaa yhtenäisyyttä ja päättäväisyyttä edustaja Kyllösen puheenvuorosta hallituspuolueisiin, ja näin meillä on yhteinen näkemys siitä, minkä takia me ollaan liittytty Natoon.

Kun katsotaan tätä tilannetta, miten esimerkiksi syksyn aikana Venäjän uhka-arvio on kehittynyt eri maiden analyysien osalta ja myös meidän tiedustelumme arvioiden kautta ja tässä talvella, niin valitettavasti tilanne on mennyt hankalampaan suuntaan, ja senkin takia salissa yhtenäisyyden ja päättäväisyyden pitää olla erittäin väkevää. Nyt pitää mieltää se, että puolustuksessa tehdyt päätökset pitää tehdä hyvissä ajoin, jotta ollaan valmiita tulevana vuosina. Puolustuksen kääntäminen ei onnistu hetkellisesti yhdessä tai kahdessa vuodessa. Sen takia nyt pitää varautua pahemman päivän varalle. Siksi pitää kaikissa Nato-maissa — erityisesti Euroopassa mutta myös Suomessa — kaikki puolustusjärjestelmän isommat ja pienemmät kysymykset penkoa läpi nyt tällä vaalikaudella. Siihen ovat liittyneet myös allekirjoittaneen kaikki avaukset, selvitykset ja valmistelut. Ne ovat vakavia kysymyksiä jokainen.

Meidän puolustuksen ja turvallisuuspolitiikan rakenne on nähdäkseni neljän pilarin varassa:

Tärkein on aina kansallinen oma maanpuolustus — kansakunnan päättäväisyys, puolustustahto ja artikla 3:n mukaisesti ensisijaisesti kyky puolustautua itse.

Toinen on Nato-jäsenyys, jossa viestimme on kirkas niin kuin Münchenin turvallisuuskokouksessakin äsken. Ei ole sellaista tilannetta, että Venäjä voisi vaikka hyökätä Viroon tai johonkin muuhun maahan, vaan Natoon. Eli Naton yhtenäisyys ja uskottavuus puolustus suunnitelmissa, komentorakenteessa, joukkorakenteessa, se on meidän missiomme tällä hetkellä. Se on myös meidän päätyölinjamme tällä hetkellä, miten viemme Natoon liittyviä asioita eteenpäin. Suomen puolustuksellinen turvallisuus, eteen työnnetyt joukot ja ilmavalvonta ovat yksi palanen, joka ei nyt ole kaikista keskeisin kysymys Naton sisällä tapahtuvista. Puolustusvaliokunnassa on näistä informoitu enemmän.

Kolmas on puolustusyhteistyöpilari, jossa USA, Iso-Britannia ja Pohjolan yhteydet ovat niitä linnakkeita, joiden varaan me nyt rakennetaan paljon konkreettisemmaksi ja syvemmäksi menevää yhteistyötä. Nämä ovat kaikki turvaluokiteltuja asioita, joita ei voi tässä enempää avata.

Neljäs pilari on kokonaismaanpuolustus eli se, että raja pitää, huoltovarmuus on kunnossa, yhteydet pitävät kriisitilanteissa, yhteiskunnassa kaikilla on maanpuolustusta palvelevia tehtäviä viime kädessä tai meillä ovat yritykset hyvin mukana huoltovarmuusvarautumisjärjestelyissä ja muissa.

Siinä on neljä pilaria, joilla me nostetaan sitä kynnystä, että Suomea ei kannata edes yrittää horjuttaa.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. — Sitten, arvoisat edustajat, käynnistetään V-painikkeella debattikeskustelu. — Ja ensiksi otetaan edustaja Heinonen.

16.08 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Välitön osallistumisemme Naton rauhanajan tehtäviin kertoo, että me olemme siis tosissamme, kannamme vastuumme ja vaadimme sitä myös muilta. Sain tuossa viestin, että emmekö nyt tarvitsekaan niitä koneita täällä Suomessa, kun voimme antaa niitä muualle — tähän ehkä ministerikin voi vastata ja kertoa, miten tämä toimii — mutta se on täysin selvää, että siinä tilanteessa, jos me tarvitsemme koneet oman maan puolustamiseen, me voimme ne tänne siirtää. Toki nyt kun olemme Natossa, silloin siinä tilanteessa odotamme ja tiedämme, että saamme myös muiden koneita tänne, jos tilanne tällaiseksi äityisi.

Kysyn teiltä, arvoisa ministeri: Kun kruunu lähettää, niin kruunu kantaa myös huolen naisistaan ja miehistään. Olemme kirjanneet hallitusohjelmaan kriisinhallintaveteraanikeskuksen perustamisen mutta myös erittäin vahvan kirjauksen PTSD- eli traumaperäisten stressihäiriöiden hoidon parantamisesta. Tämä kuuluu toki sosiaali- ja terveysministeriön puolelle, mutta uskoisin, että teillä on tässä tietoa, miten tämä valmistelu on etenemässä, sillä vastuu on meidän yhteinen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kari, Mika.

16.10 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että eduskunnalle annetaan selonteko vastaavanlaisista osallistumisista myös jatkossa. Tästä meillä on tietenkin pitkä historia, ja täällä eduskunnassa ollaan laajasti yksissä tuumin oltu sitä mieltä, että selontekoprosessi on hyvä keino avata myös julkisuuteen näitä osallistumisiämme, aikaisemmin kriisinhallintaoperaatioihin ja nyt tähän historialliseen operaatioon, johonka Suomi nyt ensimmäisen kerran osallistuu.

Olemme kaikki ylpeitä omista Puolustusvoimista, sotilaistamme, niin ammattisotilaista kuin reserviläisistä, ja näitä kaikkia tullaan tulevaisuudessa varmasti tavalla tai toisella tarvitsemaan näissä kansainvälisissä tehtävissä Nato-joukkojen osalta. Annamme apua ja odotamme tietenkin itsekkin apua saavamme.

Kuitenkin, kun täällä mainittiin kunnioitettu, edesmennyt jalkaväenkenraali Ehrnrooth, on syytä mainita myös Augustin Ehrensvärd. Meidän oman kotimaamme puolustamisen osalta on äärimmäisen tärkeää, että me voimme antaa apua ja voimme myös olettaa sitä itse saavamme, mutta meidän pitää myös pitää huolta omasta suorituskyvystämme. Se, että me annamme lento-osaston tähän tehtävään, on varmasti tarpeen ja meidän omien resurssien näkökulmasta mielekäs ratkaisu, mutta pitkällä aikavälillä meillä riittää vielä paljon niin puolustusvaliokunnassa [Puhemies koputtaa] kuin täällä salissa yhdessä mietittävää, miten tämä koko järjestelmä saadaan toimimaan tulevaisuudessa entistä paremmin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen.

16.11 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Naton perimmäinen tehtävä on rauhan takaaminen liittokunnan jäsenille, ja on minun mielestäni erittäin hyvä, että Suomi ottaa välittömästi roolia, kohtalaisen tuoreena jäsenenä kuitenkin. Minun mielestäni se on äärimmäisen hyvä asia.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Aina pitää olla valmiina kaikkeen mahdolliseen, ja tähän on osittain sitä, niin kuin tuossa ministeri kertoikin, että meidän pitää valmistautua käytännössä kaikkeen ja rakentaa puolustusyhteistyö mahdollisimman hyvään kuosiin, jos joskus se paha päivä koittaa. Kuitenkaan ei pidä unohtaa myöskään rauhanturvaajaa ja rauhanrakentamistyötä, ja siinäkin on Natolla rooli, ja Suomikin on aikanaan ollut suurvalta siinä. Miten Nato-pöydissä tänä päivänä käydään keskustelua tältä rauhanturvaamispuolelta? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna.

16.12 Hanna Räsänen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvallisuusympäristö on toden totta muuttunut, ja sen myötä tämä Naton itäisen sivuston puolustuksen merkitys ja pelotteen vahvistaminen ovat aivan erityisasemassa. Liittokunnan maavoimat ja niiden johto ovat aivan keskeisiä tässä suojassa.

Suomi on ilmoittanut halukkuudesta saada maahamme Naton alaesikunta, ja nyt olisin kysynyt ministeriltä: minkälainen rooli tällaisella alaesikunnalla olisi Naton maavoimissa ja ennen kaikkea tämän itäisen sivuston suojaamisessa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen.

16.13 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Olisin kysynyt puolustusministeri Häkkäselästä tästä reserviasiasta, kun siitä nyt tulee sinnikkäästi palautetta ihmisiltä ja huolia, että koko reservilläkö tässä pitää olla nyt valmiudessa lähteä. Ainakin itselleni on syntynyt sellainen mielikuva, että meillä pitäisi olla jatkossa semmoinen noin 5 000 henkilön valmiusjoukkue, joka perustuu lähtökohtaisesti vapaaehtoisuuteen eli ei ole ketään kotoa tulossa hakemaan. Kun näitä erilaisia viestejä itse olen saanut ihan konkreettisesti, että laittavatko ne sieltä Kyllösen vai Häkkäsen vai kenet ne laittavat hakemaan, että nyt lähdetään, niin minä olen kyllä lohduttanut sitten niin, että kyllä se Häkkänen laittaa varmaan ensin Kyllösen ja katsoo sitten, tarvitaanko lisäjoukkoja. Mutta leikki sikseen. Eli tämä ymmärrys siitä, että joukkoja tarvitaan mutta että kaikkien ei tarvitse lähtökohtaisesti olla valmiudessa — pois lukien tietysti se, että kyllä meidän kaikkien pitää olla tätä kotimaata valmiudessa puolustamaan, jos semmoinen tilanne vielä vastaan tulee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strand.

16.14 Joakim Strand r (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade talman! Tässä kun logistiikkayhteyksiä vahvistetaan Skandinaviassa, on tärkeitä, että ne palvelevat tietenkin nykypäivää, vientiteollisuutta ja tulevia investointeja mutta myös kriisiaikoja silloin, jos sellaisia tulee.

Kun kuulin, että ministeri tapaa lähiaikoina myös ruotsalaisen kollegan, niin voitte viedä terveisiä, että Suomessa on lähtenyt käyntiin myös muun muassa kenraaliluutnantti Mikko Heiskasen artikkelissaan Huoltovarmuuden varmistaminen mainitsema Merenkurkun kiinteä yhteys. Hallitusohjelmassa tähän liittyen mainitaan myös energiansiirtoyhteydet, sähkön ja kaasun siirto. Meidän muistettiin siitä, että ehkä tarvitsemme lisää nordicconnectoreita ja vähemmän balticconnectoreita. Tämä on lyhyin reitti tuolla Merenkurkussa. Aina kriisiaikoina se on jotenkin korostunut — sitä kautta sotalapset menivät yh-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

teen suuntaan, aseet tulivat toiseen suuntaan, saksalaiset tulivat 18 ja ABB, silloinen Strömberg, siirrettiin pommituksilta suojaan — nyt taas korostuu. Kysehän ei ole pelkäämään Pohjois-Norjan satamista — Narvik, Mo i Rana, Trondheim — vaan myös siitä, kun mennään Eurooppaan alaspäin toista kautta. Lycka till, kun tapaat kollegan, ja keskustelkaa näistä asioista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Tanus.

16.15 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos Suomen puolustus on rakennettu yleisen asevelvollisuuden varaan, hyvä näin. Toisin on kuitenkin useimmissa muissa Nato-maissa, ja moni miettiikin tässä vaiheessa, kuinka varmistetaan Nato-yhteistoiminnassa tarvittavan henkilöstön riittävyys. Onko Puolustusvoimien palveluksessa riittävästi kantahenkilökuntaa? Mikä on sen osuus, ja miten reserviläisten käyttö erilaisissa operaatioissa mahdollistetaan? On arvioitu, että Suomen tulisi rekrytoida paljon, jopa tuhansia sopimussotilaita, ja mietitään myös, missä vaiheessa henkilöstöön liittyvät suunnitelmat tässä vaiheessa ovat. Mitä niistä voi avata? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Myönnän vielä kolme vastauspuheenvuoroa, jotka täällä ovat jo pyydettyinä, eli Niemi, Kokko ja Wallinheimo, ja sen jälkeen jos ministeri haluaa jotain sanoa tässä vaiheessa, niin lyhyesti, ja sitten mennään niihin kolmen minuutin puheenvuoroihin. — Edustaja Niemi.

16.16 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa puolustusministeri! Lyhyesti kysymyksiä: Nyt kun vieraaseen maahan lähdetään ensimmäistä kertaa sadan miehen joukolla ja kahdeksalla Hornetilla, niin miten on siellä näitten ihmisten majoittuminen? Miten tullaan käsittelemään heidän huoltonsa? Ja miten esimerkiksi tullaan käsittelemään mahdolliset rikokset heihin kohdistuvina, tai jos he tekevät rikoksia? Ja sitten kun Hornetit lähtevät aseistettuina tällaiseen tehtävään ja ne saattavat olla Mustalamerellä kansainvälisellä alueella, niin mikä on menettelyohje, jos venäläinen Suhoi tai venäläinen merialus tulittaa meidän Hornetia: vastataanko tuleen vai pyritäänkö poistumaan alueelta? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kokko

16.17 **Jani Kokko sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon todellakin, että tilanne ei koskaan eskaloitu siihen pisteeseen, että edustaja Kyllönen joudutaan laittamaan liikenteeseen, koska mitä olen oppinut hänet puolustusvaliokunnassa tuntemaan, niin siinä varmasti tanner kyllä rytisee.

Arvoisa puhemies! Edustaja Harkimo nosti itse asiassa aika tärkeän näkökulman esille nimenomaisesti siitä, että nyt kun olemme Naton jäseniä, niin Nato-jäsenyys ei ole mikään buffetpöytä, josta voimme ottaa itsellemme parhaita paloja ja jättää ne epämieluisimmat, vaan kuten nyt tämä käsittelyssä oleva asia osoittaa, me olemme täysin sitoutuneita Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa olevien liittolaistemme puolustamiseen, ja nimenomaan nämä rauhanajan operaatiot ovat siihen erittäin tärkeitä.

Uskon, että vaikka nyt lähetämme meidän sotilaitamme lähelle sotatoimialuetta, heidän turvallisuutensa tullaan vahvistamaan varmasti kaikella sillä vakavuudella, mikä on käy-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

tettävissä, mutta vähän siitä, mihin edustaja Niemikin jo viittasi: mitä konkreettisesti nimenomaan siellä alueella nyt tullaan tekemään, jotta suomalaisen kaluston sekä henkilöstön turvallisuus pystytään takaamaan maksimaalisesti tässä tilanteessa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Vielä edustaja Wallinheimo.

16.19 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomelle roolia tarjotaan, ja Suomi sen ottaa, ja hyvä niin. Osallistutaan heti järkevästi ja osittain myös mielenkiintoisen rohkeasti liittokunnan kaikkiin näihin rauhanajan tehtäviin, ja se on aivan oikea lähestymiskulma tähän aikaan. Profiilia nostetaan myös puolustusteollisuudessa, ja se on tietenkin äärimmäisen tärkeää Suomen puolustuksen kannalta niin kuin koko Euroopassakin.

Oikeastaan kysymykseni kuuluisi nyt hiukan ehkä ohi tämän asiayhteyden, mutta kun nyt sitten näitä puolustusteollisuuksia nostetaan ylös ympäri Euroopan varsinkin Nato-maissa, niin monta kertaa nämä isot investoinnit eivät saa lainaa tai niitten on vaikea näitä isoja investointeja yleensä rahoittaa, ja on ollut esimerkiksi tässä puheita siitä, voisiko Euroopan investointipankki EIP olla nyt sitten lainantakaaja tässä. Haluaisinkin tiedustella näistä, onko tällaisia keskusteluja käyty nyt ympäri Eurooppaa, että mistä nämä isot puolustusteollisuuden hankkeet voisivat sitten saada rahoitusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten ministeri Häkkänen, enintään kolme minuuttia.

16.20 Puolustusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin Naton toimintakyky perustuu kahteen asiaan, siis siihen, että länsimaat ovat yhtenäisiä ja päättäväisiä viestien siitä koko ajan, ja toinen on se, että sisällöllinen rakenne Natossa on sellainen, että kaikki se päättäväisyyden viestintä voidaan oikeasti toimeenpanna ja nopeasti. Venäjän sotilastiedustelu ja Kiina ja muut kyllä tutkivat tätä koko ajan, minkälainen komento-rakenne, joukkorakenne, materiaaliset valmiudet, varastot, joukkojen ryhmitysalueet, logistiikkareitit ja kaikki muut ovat, ja sen takia tässä nyt tehdään ihan oikeasti todella paljon töitä jäsenvaltiokohtaisesti ja sitten Nato-yhteistoiminnoissa, ja myös EU-rintama on erittäin tärkeä, military mobility ja monet muut.

Kriisinhallintaveteraanien osalta puolustushallinto tukee ja kannustaa STM:ää etene-mään tässä vauhdilla. Tiedämme asian merkityksellisyyden ja painavuuden. Koneet saa-daan Romaniasta takaisin, jos tilanne niin vaatii. Tämä ei heikennä kansallista puolustusta. Naton valmiusjoukot ovat eri asia kuin se, mistä nyt puhutaan, mitä Harkimo täällä nosti esiin, se on eri asia. On eri asia puhua Nato-tehtävissä laajemmin reserviläisten roolista. Kuten puolustusvaliokunnan jäsenet tietävät, se asia on erillisessä prosessissa, joka huolel-la katsotaan laajemmin. Se ei liity tähän, ja sen takia sitä ei tuossa selonteossa pitänyt ol-lakaan, koska se on ihan eri asia.

Nato-rauhanturvaaminen: Siitä käydään ajankohtaista keskustelua erittäin voimakkaas-ti, koska nyt kaikki fokus liittyy erityisen voimakkaasti tietysti Ukrainaan mutta myös lähialueisiin. Eli moni perinteinen suuri rauhanturvaamismaa katsoo nyt, mihin resurssit riit-tävät, mikä on Afrikan rooli. Tätä samaa me teemme nyt myös yhdessä liittolaisten ja EU-kumppaneiden kanssa.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Edustaja Niemelle: Itsepuolustusosoikeus on kaikilla näillä koneilla. Jos on suora, välitön yhteys siihen, että nyt on jo toisen koneen kimppuun käyty, niin silloin voidaan myös vastata tuleen. Nämä ovat siis Naton voimankäyttösääntöjä, mitkä ovat suurin piirtein samat kuin mitkä meidän aluevalvontatoiminnoissa myös omassa ilmatilan valvonnassa ja muissa. Eli kavereilla on siellä ihan riittävät pelimerkit.

Edustaja Räsänen kysyi Maavoimien esikunnasta. Me ollaan puoli vuotta valmisteltu Suomen näkökulmaa, minkälainen komentorakenne tarvitaan, kun Pohjolaan tulevat Naton laajat aluevastuut. Sen takia me tuotiin julki tämä esitys, että me nyt tällainen Norfolk alainen ala, maavoimien johto ja esikunta, tarvitaan maasodan johtamiseen Pohjois-Euroopassa. Me halutaan se kohtuunopeasti, Washingtonin kokoukseen mennessä, jotta päästään sitten integroimaan puolustusta. Samoin kuin muistetaan tällainen konsepti kuin Forward Land Forces, me myös ollaan esitetty näkemys, että Suomeen pitää sotilaallisen painostuksen tilanteessa kyetä rakentamaan tällainen nopeiden joukkojen maahan saapumisen mekanismi, esikuntasuunnittelutoiminnot, ja olen avannut muun muassa Naton kokouksessa tiedotustilaisuudessa tämän aiemminkin.

Edustaja Kyllöselle: Reserviläiset Nato-tehtävissä, tämä on iso kysymys. Tästä nyt meillä on valmistelua käynnissä, ja puolustuselontekoprosessin yhteydessä tästä käydään laajempi keskustelu, kuten kaikista muistakin kuohuttavista ja vähemmän kuohuttavista reserviläiskysymyksistä käydään siinä yhteydessä keskustelu.

Edustaja Strand, Ruotsin kollegaa tapaan viikoittain, välillä jopa päivittäin, ja tästäkin asiasta on keskusteltu ja huoltovarmuuskysymyksestä. Ruotsi-yhteys tulee olemaan meille erittäin iso juttu.

Puolustusteollisuuden osalta on käynnissä Euroopassa ja kotimaassa merkittävä määrä asioita. Muun muassa rahoitukselliset kysymykset ovat meidän EU-politiikan edunvalvonnassa yksi keskeinen kysymys, josta Sinuhe Wallinheimo kysyi tässä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt siirrymme sitten puhujalistaan, ja kuten olette huomanneet, niin kolmen minuutin puheenvuoroista on kysymys. — Nämä aloittaa edustaja Piisinen.

16.24 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Puolustusvoimat osallistuu Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen air shielding -tehtävään Romaniassa, Bulgariassa sekä Mustallamerellä ja Naton pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä vuonna 2024. Suomelle on tärkeää osoittaa konkreettisesti sitoutumista ja vastuunkantoa liittokunnan pelotteesta ja puolustuksesta koko liittokunnan alueella. Tehtäviin osallistuminen on osa liittokunnan taakanjakoa, ja se edistää myös Suomen nopeaa Nato-integraatiota. Yhteisen puolustuksen tehtäviin osallistuminen viestii myös yhtenäisyydestä.

Kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain 3 §:n mukaan ennen 2 §:ssä tarkoitetun päätöksen tekemistä valtioneuvoston on kuultava eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa, jos apu tai toiminta voi sisältää sotilaallisten voimakeinojen käyttöä. Jos päätös koskee erityisen vaativaa tilannetta, valtioneuvoston on ennen päätöksentekoa kuultava eduskuntaa antamalla sille asiasta selonteko. Osallistumista air shielding -tehtäviin ja miinantorjuntaosaston toimintaan on pidettävä lain 3 §:ssä tarkoitettuna erityisen vaativana tilanteena.

Riski- ja uhka-arvion perusteella nykytilanteessa toimintaan ei sisälly merkittäviä riskejä, mutta tehtävien aikana tilanteen muuttumista vaativammaksi ei voida poissulkea. Mah-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

dollisesti kiristyvässä turvallisuustilanteessa suoraa sotilaallista uhkaa Naton miinantorjuntaosastoa tai air shielding -tehtäviä suorittavia osastoja vastaan ei myöskään voida poisulkea. Tehtäviä suorittavat hävittäjät ja miinantorjunta-alukset ovat aseistettuja, ja toimintaan voi liittyä sotilaallisten voimakeinojen käyttöä. Osallistuminen on ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävää.

Arvoisa rouva puhemies! Osallistuminen operaatioihin riskeistä huolimatta on tärkeää ja Suomen edun mukaista. Saamme operaatioalueelta tärkeää ja ajankohtaista tiedustelutietoa ilman välikäsiä. Samalla uutena Naton jäsenenä pääsemme harjoittelemaan osaamme liittokunnan eri tehtävissä.

Kiitokset valtioneuvostolle ja puolustusministeri Häkkäselle tästä selonteosta. On tärkeää, että ulkoasiainvaliokunta ja eduskunta pidetään ajan tasalla merkittävistä Natoon liittyvistä yhteisistä operaatioista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää poissa. — Edustaja Kari.

16.27 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen saanut toimia puolustusvaliokunnassa nyt 13 vuotta, kohta alkaa 14. vuosi. Tähän pätkään tasavallan historiaa mahtuu monenlaista ulko- ja turvallisuuspoliittista aikaa myös meidän omien toimien aikana, jolloin maailmantilanne oli suotuisampi, niin sanottu puolustusvoimauudistus reilu kymmenen vuotta sitten, sen jälkeen uudelleen suorituskyvyn nostot tälle päivälle, jota elämme — tarpeellisia tekoja, joissa huomionarvoista on se, että tässä salissa niistä teoista on ollut laaja yksimielisyys. Olemme pystyneet nostamaan suorituskyykyämme vuoden 2014 jälkeen käytännössä yksimielisillä päätöksillä: kalustohankintoja, lainsäädäntöuudistuksia, kansainvälistä yhteistyötä, kahdenkeskistä ja monenkeskistä sotilasyhteistyötä, myös puolustusliitto, sotilasliitto Naton kanssa tehtävää laajamittaista yhteistyötä myös yli rauhankumppanuusyhteistyön, transatlanttista yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa kahdenkeskisenä ja monenkeskisenä muun muassa Ruotsina kanssa. Näitä isoja tekoja on saatu aikaan, niitä on tehty, ja nyt Nato-jäsenyyden jälkeen tämä historiallinen vaihe, että me näytämme liittokunnan muille jäsenille, että Suomi on valmis auttamaan. Tämä paljon puhuttu muskettisotureiden periaate, yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta, toteutuu nyt ensimmäistä kertaa myös Suomen ollessa puolustusliitto, sotilasliitto Naton jäsen.

Haluan tässä omassa puheenvuorossani korostaa keskeisesti tähän kokonaisuuteen liittyvää, mielestäni kaikkein tärkeintä yksityiskohtaa, ja se on se, että tässä talossa puolustukseen liittyvät keskeiset ratkaisut tehdään laajalla yhteistyöllä yli hallitus—oppositio-rajojen. Se on ollut suomalainen perintö sotiemme ajan veteraaneilta, niiltä veljiltä ja siskoilta, jotka tätä tasavaltaa ovat palvelleet parlamentissa viime sotiemme jälkeen, ja siitä periaatteesta mielestäni kannattaa pitää tiukasti kiinni erityisesti myös näinä aikoina.

Nyt ulko- ja turvallisuuspoliittinen selontekotyö on kovaa vauhtia käynnissä. Toivon tässä, kun puolustusministeri on paikalla, että erilaiset avaukset puolustuksemme rakentamiseen liittyen käydään hyvässä yhteistyössä täällä talossa ja pystytään rakentamaan yhteisten haasteiden ja päivien aikoja vastaan myös oma yhteinen vastauksemme. Se vastaus on tänään täällä salissa sanottu moneen kertaan: Suomi ei aio asettautua minkään ulkoisen toimijan — tässä tapauksessa Venäjän — vaikutuspiiriin, vaan pidämme omasta suvereniteetistamme kiinni. Näytämme sen myös oman puolustuksemme osalta ja näytämme ennen kaikkea sen sillä, että teemme näitä asioita yhdessä. Tässä tasavallassa on käytännössä aina

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

yksi hallitus kerrallaan, mutta mikä hienoa, myös aina yksi ja yhteinen eduskunta, joka näissä asioissa on se viimeinen lukko. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

16.31 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Ehkä tässä nimenomaisessa operaatiossa, mikä liittyy nyt erityisesti Romanian, Bulgarian ja Mustanmeren alueella tehtävään, näkyy nimenomaisesti se liittoutumisen vastavuoroisuus, että annamme jotain, jotta mekin sitten tulevaisuudessa, jos tulee kriisitilanne tai ihan minkälainen turvallisuusuhka vain, pystymme saamaan liittolaisiltamme siihen tukea. Toivottavasti, kun tulevaisuudessa sekä Nato-sofa-sopimus että DCA-sopimus saadaan vahvistettua, avun vastaanottaminen myös näissä suhteissa liittolaisilta toimii saumattomasti.

Ehkä tässäkin keskustelussa nimenomaan riskin sietämisestä ja avoimesta tiedotuksesta kansalaisten suuntaan kannattaa erityisesti pitää kiinni. Silloin, kun Venäjä hyökkäsi tai oikeastaan laajensi sotaansa Ukrainassa, kansalaiset hyvin nopeasti näkivät sen, että liittoutuminen on välttämätöntä suomalaisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden takaamiseksi. Otaksun myös kansalaisten tietäneen sen, että liittoutumiseen ja liittokunnan jäsenyyteen liittyy myös riskejä, vaikka ne tuovat turvallisuutta, mutta tätä ei nimenomaisesti kannataisi väheksyä, koska tähän operaatioon mutta myös laajemmin Nato-jäsenyyteen liittyy aina riskejä ja varsinkin nyt tässä turvallisuuspoliittisesti erittäin tulenarassa tilanteessa.

Meillä aikanaan, kun YK-operaatioihin on lähetetty suomalaisia, heitä on valitettavasti siellä myös menehtynyt. Koskaan näissä tällaisissa sotilasoperaatioissa ei voida täyttää turvallisuutta taata, vaan menehtymät saattavat olla mahdollisia, joten ehkä tämänkin keskustelun nostaminen julkisuudessa olisi yksi keino sille, että myös kansalaisten kriisinsietokyky vahvistettaisiin ja he näkisivät myös sen, että Nato-jäsenyys ei ole pelkästään verrattavissa siihen buffetpöytään, että otetaan vain itsellemme niitä kivoja asioita vaan siinä on oikeasti myös vakavia yhteiskunnallisia vaikutuksia, erityisesti Suomen asevoimille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strand poissa. — Edustaja Bergbom.

16.33 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Kuten valtioneuvoston selonteossa eduskunnalle todetaan, Puolustusvoimien on tarkoitus osallistua Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä Katanpää-luokan aluksella ja Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen air shielding -tehtäviin Romaniassa, Bulgariassa sekä Mustallamerellä. Tähän air shielding -operaatioon meiltä lähtisi sitten kahdeksan Hornetia ja enintään sata sotilasta.

No, tästä ehkä herää suomalaisten keskuudessa tavallaan kolme keskeistä kysymystä:

Eli minkä takia tämä tehdään? Minkä takia Suomi osallistuu? No, kuten täällä salissakin on moneen kertaan todettu, Suomi ei tosiaan ole vapaamatkustajana Natossa vaan osallistuu sen rauhanajan toimintoihin ja yhteiseen puolustukseen ja siten osoittaa myös kaikille muille Nato-kumppaneille, että meillä on kyvykkyyttä tukea myös muita, ja silloin meillä on myös valmius odottaa sitä muilta, kun/jos sellainen tilanne on, että me sitä tarvitsemme.

No, sitten toinen kysymys voi tietysti olla, mitä hyötyä tästä on, että Suomi lähettää. Kuten äsken totesin, sillä osoitetaan tukea näille muille jäsenmaille ja näytetään myös sitten mahdollisille haastajille, esimerkiksi Venäjälle, että täällä on valmius vastata, että ei kan-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

nata edes yrittää, ja tämä on aivan keskeinen hyöty. Toisaalta myöskin tämä tuo osaamista ja kokemusta meille suomalaisille, Puolustusvoimien henkilökunnalle ja hävittäjälentäjille, tällaisilla alueilla operoinnista, mikä ei ole ollut suomalaisille tuttua lähtökohtaisesti.

Ja sitten kolmantena kysymyksenä on varmasti se, onko näillä meidän koneilla sitten oikeus esimerkiksi itsepuolustukseen, jos niiden kimppuun käydään siellä. Kuten ministeri täällä totesi, juuri näin on eli heillä on valmius vastata voimankäyttöön, jos meidän koneisiin pyritään iskemään esimerkiksi Venäjän toimesta, eli on itsepuolustuskyky. Sitten toisaalta Suomen oma puolustuskyky: Vaarantuuko se sen osalta, kun Suomi nyt lähettää nämä kahdeksan hävittäjää ja miinantorjunta-aluksen? Ei vaarannu. Kuten puolustusministeri tässä salissa meille totesi, Suomella on mahdollisuus vetää, sanotaan, todella pahassa tilanteessa nämä koneet takaisin tänne oman kotimaan puolustuksen tarpeisiin, mikäli tällainen tilanne jostain syystä tapahtuisi. Kukaan meistä ei sitä tietenkään toivo, mutta semmoinen mahdollisuus on olemassa, niin sanottu force majeure -pykälä. Eli huoli pois.

Kun osallistutaan yhteiseen puolustukseen, niin se tosiaan tarkoittaa yhteistä puolustusta, ja nyt Suomi näyttää oman kyvykkyytensä. Sitäkään ei pidä kyllä pitää itsestäänselvyytenä noin niin kuin globaalilla tasolla, että 5,5 miljoonan ihmisen kansa lähettää tuosta vaan kahdeksan konetta ja vielä yhden aluksenkin merelle partioimaan yhteisen puolustuksen eteen. Se on aika kova suoritus 5,5 miljoonan ihmisen kansalta, Suomelta, ja siitä voidaan yhdessä olla kyllä aika ylpeitä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle puolustukseen liittyvien, patentoitavaksi haettujen keksintöjen salassapidon vastavuoroiseksi turvaamiseksi tehdyn sopimuksen, teknisten tietojen välittämisestä puolustustarkoituksiin tehdyn Naton sopimuksen sekä niiden täytäntöönpanomenettelyjen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 98/2023 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 98/2023 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuslain sekä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 103/2023 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

7. Hallituksen esitys eduskunnalle aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 8/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.38 Työministeri Arto Satonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvointiyhteiskunta on mahdollista turvata vain korkealla työllisyysasteella. Orpon hallituksen tavoitteena onkin lisätä työllisten määrää sadallatuhannella tämän vaalikauden aikana ja nostaa Suomi uralle, jossa työllisyysasteen on mahdollista nousta 80 prosenttiin vuoteen 2031 mennessä. Tämän saavuttaminen edellyttää, että hallitus tarkastelee kriittisesti tulonsiirtoja, jotka kannustavat tällä hetkellä työikäisiä, työkykyisiä suomalaisia siirtymään pois työelämästä tulonsiirtojen varaan. Valtiovarainministeri on arvioinut pelkästään aikuiskoulutustuen positiiviseksi työllisyysvaikutukseksi 10 000, siis nimenomaan aikuiskoulutustuen lopettamisen positiiviseksi työllisyysvaikutukseksi 10 000, joka on kymmenen prosenttia koko hallituksen työllisyystavoitteesta.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan kumottavaksi aikuiskoulutusetuuksista annettu laki ja vuorotteluvapaalaki. Lisäksi tehtäisiin aikuiskoulutusetuuksista annetun lain ja vuorotteluvapaalain kumoamisen johdosta teknisluonteisia muutoksia eräisiin muihin lakeihin. Lait ehdotetaan tulemaan pääosin voimaan 1.8.2024. Tarkoitus on, että aikuiskoulutusetuuksista annettu laki kumottaisiin lailla mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 1.6.2024.

Esityksessä ehdotetaan siirtymäaikaa aikuiskoulutustuen saamiselle. Tukea voisi saada vuoden 25 loppuun asti, jos opinnot olisivat alkaneet 31.7.2024 mennessä ja tukikausi olisi alkanut 31.7.2024 mennessä. Ammattitutkintostipendi, joka on myös siis tarkoitus lopettaa, voitaisiin myöntää 31.7.2024 mennessä suoritettuna tutkinnon perusteella. Vuorotteluvapaan voisi aloittaa 31.7.2024 mennessä. Tähän mennessä vuorotteluvapaan aloittaneilla olisi oikeus pitää vuorotteluvapaata 180 kalenteripäivän enimmäismäärä.

Esityksellä on merkittäviä vaikutuksia julkiseen talouteen. Aikuiskoulutustuen lakkauttamisen arvioidaan vähentävän julkisia menoja 175 miljoonalla eurolla vuodessa. Vuorotteluvapaan lakkauttamisen arvioidaan vähentävän julkisia menoja 27 miljoonalla eurolla vuodessa. Ammattitutkintostipendin lakkauttamisen arvioidaan vähentävän julkisia menoja 11,5 miljoonalla eurolla vuodessa.

Arvoisa rouva puhemies! Aikuiskoulutustuen mahdollistamalla jatkuvalla oppimisella on alun perin pyritty vastaamaan teknologisen kehityksen ja globalisaation aiheuttamaan murrokseen työmarkkinoilla, eikä esimerkiksi vastaukseksi työn senhetkiseen kuormitta-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

vuuteen. Tästä on tehnyt muun muassa Allan Seuri hyvin perusteellisen tutkimuksen OKM:lle. Tutkimusten mukaan tuen hyödyt eivät kuitenkaan riitä kattamaan siitä aiheutuvia kustannuksia. Peruskoulun suorittaneilla aikuiskoulutukseen osallistumisen hyödyt ovat kustannuksia suuremmat, mutta korkeakoulutustukea hyödyt eivät riitä kattamaan edes koulutuksesta aiheutuvia kustannuksia. Vuonna 2022 aikuiskoulutustukea käyttäneistä vain 3 prosenttia oli pelkän peruskoulun suorittaneita, kun vastaavasti 53 prosenttia tuen käyttäjistä oli jo aikaisemmin suorittanut korkea-asteen koulutuksen. Aikuiskoulutustukea on voinut saada henkilö, jolla on vähintään kahdeksan vuoden työhistoria, ja hänen on pitänyt työskennellä vähintään vuosi samalla työnantajalla. Työnsä menettäneet työnhakijat voivat opiskella jatkossakin omaehtoisesti työttömyysetuudella.

Aikuiskoulutustuki on toiminut yhteiskunnan näkökulmasta tilanteessa, jossa henkilö kouluttautuu alan sisällä. Tästä hyviä esimerkkejä ovat esimerkiksi julkisella sektorilla sote-alalla pätevyitysmiskoulutukset hoiva-avustajasta lähihoitajaksi tai opetus- ja kasvatusalalla opettajasta erityisopettajaksi tai palo- ja pelastusalalla palomiehestä paloiesimieheksi ja sen tyypiset koulutukset. Tämän mahdollistamiseksi koulutusten tulisi olla sellaisia, että koulutuksenaikaiset tulonmenetykset jäisivät mahdollisimman pieniksi. Tähän tarvitsemme erityisesti työn ja opintojen parempaa yhteensovittamista ja nykyistä joustavampia malleja. Tällaisten keinojen kartoittamiseksi hallitus on asettanut valtiosihteeri Laura Rissasen johtaman työryhmän, jonka tavoitteena on löytää ratkaisuja kehysriiheen 2024 mennessä. Tärkeä osa tätä työtä on pohtia, millaisia muutoksia ehdotukset edellyttävät työnantajilta, julkiselta koulutusjärjestelmältä ja koulutuksen järjestäjiltä. Tästä työstä kuulemme lisää kevään kehysriihessä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan tähän debattivaihe, ja sen aloittaa edustaja Lyly.

16.43 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on yksi esitys, jonka hallitus on tuonut tänne eduskuntaan ja jota erityisen paljon ihmettelen. Juuri nyt kun me tarvitsemme työelämässä enemmän osaamista ja meillä pitäisi olla välineitä mahdollistaa työuran aikaista osaamisen päivittämistä, niin hallitus tuo esityksen, jossa se on lakkauttamassa yhden keskeisen välineen, jolla yli 30 000 ihmistä vuodessa on päivittänyt osaamistaan ja sillä tavalla parantanut työmarkkinakelpoisuuttaan muuttuvissa tilanteissa ja mitä työmarkkinoilla odotetaan. Tällainen esitys vie aivan päinvastaiseen suunta kuin pitäisi viedä.

Minä kysyn nyt, Arto Satonen: voisiko tätä kysymystä vielä harkita niin, että järjestelmä säilytetään ja kohdennetaan sitä koulutustukea sellaisille, jotka enimmänsä sitä tarvitsevat, ja niille aloille, joilla on työvoimapula?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Suhonen.

16.44 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nyt lähetekeskustelussa on hallituksen esitys eduskunnalle aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamisesta. Otsikko asiasta ja toki itse päätösesitys tuo kylmiä väreitä. Hallitusohjelmassa, siellä teksteissä vahvasti lukee esim.: työ ja sen merkitys koko yhteiskunnalle. Ohjelmassa on kirjaus: ”Tavoitteiden saavuttamiseksi hallitus toteuttaa laajan kokonaisuuden uudistuksia, joilla muun muassa parannetaan työn-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

teon kannustimia.” Ja nyt siis hallitus esittää — varmaankin työntekijöitä kannustaen — että aikuiskoulutustuki lakkaa, tuki, jolla monet työntekijät ovat vahvistaneet omaa työmarkkina-arvoaan tilanteessa, jossa Suomessa on huutava pula monen alan ammattilaisista.

Eräs aikuiskoulutustuella kouluttautuneen työntekijän viesti oli suora: ”Aikuiskoulutustuen leikkaaminen, mitä Orpon—Purran hallitus sillä saa? Itse sain tuolla tuella laajennettua ammattitaitoani sille tasolle, että työllistyin ja onnistuin saaman vakaan ja varman työpaikan loppuelämäksi.” Arvoisa työministeri, on siis selvää, että tämäkin leikkaus sen kehittämisen sijaan on suorastaan älytön.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Haatainen.

16.45 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä aikuiskoulutustuen lakkauttaminenhan osuu nyt huonoon aikaan, kun pitäisi nimenomaan työelämässä saada osaamista vahvistettua, ja se tarkoittaa sitä, että työelämässä olevien ihmisten osaamista pitää koulutuksella voida myös vahvistaa. No, nyt tämä aikuiskoulutustuki esitetään lakkautettavaksi, mutta tässä tilanteessa ei ole vielä hahmottunut, mikä tulee tilalle. Ministeri, sanoitte, että Rissasen työryhmä nyt sitä siellä pohtii, mutta tähän tulee pitkä katkos, jolloin ei tapahdu yhtään mitään, ja nyt joudutaan järjestelmät ja kaikki ajamaan alas ja sitten mahdollisesti hahmotellaan uutta, ja rahoituksesta ei ole tietoaakaan.

Lausunnonantajista valtaosa vastusti tätä esitystä, mutta he esittivät sitä, mitä itsekkin pitäisin järkevänä, että tätä aikuiskoulutustukea suunnataan paremmin toimivaksi ja pidetään tämä järjestelmäapparaatti kunnossa. Eli on toimiva viranomainen, joka pystyisi sen toteuttamaan, mutta suunnataan sitä, niin kuin varmastikin on syytä tätä tarkastella. Työn ohessa opiskeluhan on tehty jo mahdolliseksi, ja sitä kannattaa edesauttaa edelleenkin. Kysyn, ministeri Satonen: eikö voitaisi ajatella nyt, että tätä lakkauttamista siirrettäisiin siihen, että meillä olisi kohdennettu, [Puhemies koputtaa] entistä parempi malli?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Sirén.

16.46 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkuva oppiminen on yksi tärkeimmistä työelämän teemoista ja varmasti sellainen, jonka jaamme yli puoluerajojen tässä salissa. Meillä on samaan aikaan hyvin vaikea talouden tilanne tällä hetkellä, ja hallitus toteuttaa sellaisia toimia, jotka vahvistavat julkista taloutta ja lisäävät työllisyyttä. Tämä on se tausta, jolla tämä esitys on eduskuntaan tuotu. Sillä on vaikutusta talouden näkökulmasta toistasataa miljoonaa euroa ja arviolta 10 000 työpaikkaa. Jos tämä keino ei ole paras mahdollinen, niin pitäisi tietenkin kuulla, millä muilla keinoilla voisimme saada vastaavan vaikutuksen.

Samaan aikaan ollaan ihan samaa mieltä siitä, että tämä raha, joka nyt on käytetty aikuiskoulutustukeen, ei ole kohdentunut tarkoituksenmukaisella tavalla. Nyt on työryhmä miettimässä, millä mallilla voisimme kohdentaa siihen tarpeeseen, joka myöskin tunnustetaan koko salissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vastauspuhe, edustaja Lyly.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

16.48 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Juuri tämä on se ydinkysymys. Valtiolla ei ole rahaa laittaa tähän järjestelmään lisää. Tämä nykyinen aikuiskoulutustuki on rahoitettu palkansaajien ja työnantajien vakuutusmaksuilla: 0,1 prosenttiyksikköä palkkasummasta menee tähän kollektiivisesti kerättyyn rahaan. Tämä on se malli, jolla tämä on voitu rahoittaa. Nyt kun valtiontalous on tosi isoissa haasteissa ja toimiva järjestelmä on rahoituksellisesti ja myös järjestelmällisesti kunnossa, niin miksi tätä murretaan? Tämä on semmoinen asia, joka pitää yhdessä tehdä. Ja sitten tämä mahdollistaa pääsyn koulutukseen myös sellaisilla työpaikoilla, jotka eivät itse järjestä koulutusta. Me tarvitaan koulutusta paljon enempi kuin vähempi. Tämä on sillä tavalla aivan kummallinen suunta, ja pidän tätä kyllä todella kummallisena lähestymistapana. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Honkasalo.

16.49 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella olin osana tätä jatkuvan oppimisen parlamentaarista ryhmää, ja siellä tosi iso huoli oli se, että meillä on työelämässä valtava määrä ihmisiä, joilla perustaidot eivät riitä. Nyt ainakin itselläni huoli on se, että kun ilmeisesti hallitus aikoo luoda semmoisen lainapainotuksen mallin, joka siirtää sitä vastuuta nimenomaan yksilölle itselleen, niin tämä tulee lisäämään eriarvoisuutta entisestään. Eli juuri heillä, jotka tarvitsisivat sitä osaamisen päivittämistä ja koulutusta kaikkein eniten, ei ole siihen sitten varaa. En ymmärrä, mistä hallitus ajattelee, että saa nyt sitten nämä resurssit tähän uuteen malliin.

Kun ministeri Satonen sanoi täällä, että hyvinvointiyhteiskunta voidaan turvata vain tarpeeksi korkealla työllisyysasteella, niin kyllä nostaisin tästä nyt koulutuksen merkityksen ennen kaikkea meidän hyvinvointivaltion turvaajana. Tämä ajattelu, mikä ministeri Satosella on, sehän tarkoittaa sitä, että pois vain kaikki ne, jotka tällä hetkellä päivittävät osaamistaan työelämässä, niin työllisyys nousee ennennäkemättömiin lukemiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Bergbom.

16.50 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt niitetään sitä satoa, kun julkisesta taloudesta ei ole pidetty huolta tässä maassa vuosikymmeniin. Siitä se johtuu, että näitä päätöksiä nyt tehdään. Nyt on pakko yrittää löytää sieltä, mistä voidaan leikata ilman, että sillä on traagisia vaikutuksia meidän yhteiskuntaan, ja tämä kuuluu niihin. [Veronika Honkasalon välihuuto] Aikuiskoulutustukijärjestelmä ei ole toiminut sillä tavalla kuin sen pitäisi toimia, ja sen takia hallitus valmistelee jo työryhmän kautta seuraavaa mallia, jolla saadaan tämä jatkuva oppiminen turvattua tässä yhteiskunnassa. [Veronika Honkasalo: Ei tämä tuo säästöjä julkiseen talouteen!] — Tässä on julkisen talouden vaikutus 200 miljoonaa tällä sekä työllisyysvaikutus 10 000, jonka ministeri teille jo kertoi. Jos te ette kuuntele minua, niin kuunnelkaa edes ministeriä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Ojala-Niemelä.

16.51 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluttaisi sanoa, että voi tätä kirkasotsaisuutta. Tämä aikuiskoulutustuen ja vuorotteluvapaan lakkauttaminen on hallitukselta tosi lyhytnäköistä, ja hallitus todellakin tuntuu ajattelevan yksiniittisesti niin, että kun ihminen ei ole koulutuksessa, niin hän on töissä.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Aikuiskoulutustuki on ollut melkein pä ainoita keinoja kouluttaa itseään uuteen ammat-
tiin, ja vain harvoin se on perheellisenä ja asunovelallisenä mahdollista ilman tukea. Nyt,
kun lähes joka alalla vallitsee vielä työvoimapulaa, aikuiskoulutustuen poisto ei ole jär-
kevä. Tuen lakkauttaminen, vieläpä ennen uutta valmista tukimuotoa, on suorastaan vas-
tuutonta, ja vielä lyhyellä siirtymäajalla tapahtuu tämäkin. Miksi romuttaa hyvä järjestel-
mä ennen kuin on korvaava järjestelmä? Tässä on myös muuta pääomaa, esimerkiksi osaa-
misen kerryttäminen ja työelämässä ylipäänsä jaksaminen. Nämä ovat olleet välineitä sii-
hen tavoitteeseen pääsemiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Gebhard.

16.52 **Elisa Gebhard sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus heikentää
erityisesti pienipalkkaisten naisten tilannetta monella tavalla, kuten aikeilla lukita naisval-
taiset alat ikuisen palkkakuoppaan, sakottamalla sairastumisesta ja niin edelleen. Eikä täs-
sä vielä kaikki. Kajoatte myös naisvaltaisten alojen etenemismahdollisuuksiin lakkautta-
malla aikuiskoulutustuen, ja samalla pahennatte työvoimapulaa näillä aloilla.

Valtaosa aikuiskoulutustuen käyttäjistä on naisia. Haluaisin kuulla ministeri Sato-
sen vastauksen. Mitä te vastaatte näille ahkerille, pienipalkkaisilla aloilla työskenteleville
naisille? Miksi heidän urakehityksensä ei ole riittävän tärkeää, että siihen kannattaisi pa-
nostaa? [Miko Bergbom: Tämä ei ole mikään sukupuolikysymys! — Vasemmalta: On-
han!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska.

16.52 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ettekö te,
työministeri Satonen, pidä vähän nolona sitä, että 10 prosenttia teidän työllisyystoimistan-
ne, joita te esitätte, riippuu juuri aikuiskoulutustuesta ja sen lakkauttamisesta, asiasta, jon-
ka asiantuntijat ovat tuominneet, ja ne lukuisat asiantuntijat, jotka ovat tästä lausuneet, ovat
tyrmänneet.

Te vetoatte aina yhteen selvitykseen ja tutkimukseen. Se on teidän ainoa faktanne, mitä
te pystytte antamaan tähän keskusteluun. Mitäs te teette niille rahoille, jotka nyt työnanta-
jat ja palkansaaajat yhdessä rahoittavat? Mitä vastataan niille ihmisille, jotka tätä ovat käyt-
täneet? Ja ennen kaikkea te sanotte, että tämä ei ole työhyvinvointikeino. Tästä on muo-
dostunut yksi keino jatkaa työelämässä eteenpäin, erityisesti naisvaltaisilla aloilla, erityi-
sesti koulutusosalalla ja erityisesti sosiaali- ja terveysalalla. Tämä on märkä rätkki vasten kas-
voja.

Tässä on monessa puheenvuorossa sanottu, että eikö olisi ensin kannattanut tehdä malli
ja sitten vasta miettiä tätä esitystä, mutta ei, härkäpäisesti ajatte tätä esitystä, joka on tuo-
mittu ja joka tulee maksamaan työntekijöiden jaksamisena. [Timo Suhonen: Juuri näin!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Razmyar.

16.54 **Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on juurikin
näin: Erittäin surullinen esitys monella tavoin. Se ei oikeastaan kuvasta tämän päivän maa-
ilmaa ja tämän päivän työelämää.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Mutta, arvoisa ministeri Satonen, haluan nyt tässä yhteydessä kysyä teiltä ihan suoran kysymyksen, kun viime viikolla täällä kyselytunnilla kerroitte meille, että sote-alalle on kouluttautunut aikuiskoulutustuella noin 3 000 ja saman verran on alalta lähtenyt pois. Mutta Työllisyysrahaston mukaan luku on lähes 10 000, josta reilut 6 000 kouluttautui toiselta alalta sote-alalle ja noin 3 500 jatkokouluttautui sote-alan sisällä. Miten on mahdollista, että ministerillä on näin erilaiset luvut verrattuna nyt tähän Työllisyysrahastoon, joka kuitenkin saa lukunsa työnantajalta? Toivon, että avaatte erityisesti tätä.

Haluan myös kysyä teiltä rahoituksesta. Eli kun se tuleva, korvaava malli tulee, niin millä tavoin huolehditte, että nimenomaan lähihoitajalla ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajalla edelleen on [Puhemies koputtaa] mahdollisuudet opiskella ja niin, [Puhemies koputtaa] että opiskeluaikaisesta toimeentulosta huolehditaan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Koskela, Minja.

16.55 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kyllä kyseenalaistan hieman näitä väitteitä, joita täällä esitetään siitä, että aikuiskoulutustuki ei olisi toiminut. Jos aikuiskoulutustuki ei ole toiminut, niin miksi lausunnonantajista lähes kaikki suhtautuvat kielteisesti tämän lakkauttamiseen? Jos kysytään niiltä ihmisiltä, jotka ovat aikuiskoulutustukea käyttäneet, niin he kertovat, että se on toiminut.

Lisäksi edustaja Bergbom sanoi täällä, että tämä ei ole sukupuolikysymys. Aikuiskoulutustuen saajista 76 prosenttia on naisia. Tätä on käytetty nimenomaan sote-aloilla ja kasvatusalalla täydennyskouluttautumiseen, uudelleen kouluttautumiseen. Nämä ovat aloja, joilla palkkaus on pieni, joilla on työvoimapulaa ja joilla on työhön sitoutuneita ihmisiä, jotka haluavat edetä urallaan. Mikäli tästä mallista tulee lainapainotteisempi, se tarkoittaa, että näiden alojen naiset eivät voi enää kouluttautua samalla tavalla kuin tähän asti. Hallitus on jälleen kerran toteuttamassa leikkauspolitiikkaa, [Puhemies koputtaa] jonka kärsijöiksi joutuvat pääasiassa naiset. Kyllä tämä silloin on [Puhemies koputtaa] sukupuolikysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Pysytään minuutissa. Niin ehtii mahdollisimman moni. — Edustaja Huhtasaari.

16.56 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on kyllä hienoa, että naiset nykyään todella ovat korkeasti koulutettuja. Taitaa alle kolmekymppisistä lääkäreistäkin olla jo 70 prosenttia naisia, mikä on muuten todella hienoa.

Tämä aikuiskoulutustukihan on myös kohdistunut paljon korkeakoulutetuille henkilöille. Tietenkin ilmainen koulutus on hieno asia, mutta kyllä siitä voi tiukkana aikana vähän maksaakin.

Oppositio ei ole ymmärtänyt sitä asiaa, että tämä hallitus leikkaa ja säästää. Me vähennämme julkisia menoja 175 miljoonaa euroa, ja tämä on sitä säästämistä. Ja me haluamme lisätä työllisyyttä. Katsotaan, että 10 000 työllistä tulisi tällä toimenpiteellä lisää. Jos haluaa saada jotain, niin silloin pitää luopua jostakin. Tämä hallitus leikkaa, tämä hallitus säästää, ja tämä hallitus tekee toimenpiteitä, jotka lisäävät työllisyyttä.

Ja mitä tulee naisvaltaisiin aloihin, myös mikroyrittäjät ovat paljon naisvaltaisilla aloilla, ja he haluaisivat palkata. Ensimmäisen sairauspäivän raha on heille ollut sen takia on-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

gelma. [Jouni Ovaska: He vastustavat sitä!] Tässä on aina saajia ja sitten ottajia, elikkä tässä on aina kaksi puolta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

16.58 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä hallituksen esitystä voi perustellusti kutsua työelämän kolmoisheikennykseksi. Siinä lakkautetaan yhdellä kertaa aikuiskoulutustuki, ammattitutkintostipendi ja vielä kaiken päälle vuorotteluvapaajärjestelmä.

Aivan erityisesti kritiikkiä osakseen on saanut hallituksen esitys aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta. Kritiikki toistuu voimakkaana myös hallituksen esityksen lausuntopalautteessa. Jopa ministeri Satosen oma vastuuministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, kritisoi aikuiskoulutustuen lakkauttamista. Lainaus lausunnosta: "Kokonaisuutena vaikutusarvioiden perusteella jää epävarmuus siitä, ovatko aikuiskoulutustuen lakkautuksen vaikutukset pitkällä aikavälillä aidosti julkisen talouden tasapainoa, yritysten kasvua ja työllisyyttä lisääviä."

Arvoisa työministeri Satonen, kysyisinkin: miten vastaatte tähän johtamanne ministeriön aika kovaan kritiikkiin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie.

16.59 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun aikanaan aikuiskoulutus noin 25 vuotta sitten säädettiin, niin tarkoitus oli nimenomaan tukea heitä, jotka tarvitsevat koulutusta ja sitä kautta parantavat työllisyyttään ja omaa työmarkkina-asemaansa. Aikuiskoulutustuen hyödyt ovat suurimpia peruskoulutustaustaisille, ja Työllisyysrahasto tekikin viime syksynä selvityksen siitä, kuinka moni aikuiskoulutustuen käyttäjä on peruskoulutaustainen ja kuinka monella on jo valmiiksi korkeakoulutausta. Peruskoulutaustaisia oli käyttäjistä enää yksi prosentti, ja korkeakoulutaustaisia oli 49 prosenttia. Eli korkeakoulutaustaisilla tarkoitan sitä, että heillä oli jo valmiina yksi korkeakoulututkinto, ja tämä korkeakoulutuksen kasaantuminen on myöskin suurempi ongelma meidän yhteiskunnassamme.

Mutta kritiikkiä on, arvoisa työministeri, tullut siitä, että nyt valmistaudutaan ensi syksyyn ja opiskelijat hakevat aikuiskoulutustukea tai työssä oleva tai työtön hakee aikuiskoulutustukea ja hän saa päätöksen mahdollisesti tänä keväänä, jolloin tuki on vielä voimassa. Koska lakkautuksen myötä sitten tuki ei olisi enää syksyllä voimassa, niin kritiikkiä on tullut siitä, että hän ei saisikaan enää sitten [Puhemies koputtaa] tätä tukea syksyllä. Voisiko työministeri vielä kerrata tämän välivaiheen tästä? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. Muistetaan minuutti. — Sitten edustaja Berg.

17.00 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin omasta kokemuksesta sanoa 20 vuotta sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla työskennelleenä, että kyllä tämä koskee hyvin voimakkaasti naisvaltaisia aloja. Muun muassa osastonhoitajaksi kouluttautui aikoinaan ja kouluttautuu tälläkin hetkellä todella moni esimerkiksi sairaanhoitajataustainen, ja edelleenkin tarvitsemme niitä lähiesimiehiä myös sinne hoitoalalle.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Mitä tulee tähän korkeakoulutaustaan, niin pitää aina myös muistaa näissä puheenvuoroissa se, että sairaanhoitajat ovat ammattikorkeakoulutaustaisia, mutta se ei tarkoita kuitenkaan sitä, että esimerkiksi heidän palkkatasonsa olisi korkea.

Sitten yksi asia, mikä itseänikin mietityttää. Koska palkansaajan aikuiskoulutustuki rahoitetaan kokonaan työttömyysvakuutusmaksuista ja ainoastaan yrittäjien valtion verorahoista ja tätä uutta mallia ei ole vielä luotu tilalle, niin miten aiotaan varmistaa tämä uuden tuen rahoitusmalli?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Te, jotka olette nyt varanneet vastauspuheenvuoron, saavat sen vielä, koska me käytämme tämän aikarajoitetun ajan nimenomaan näihin vastauspuheenvuoroihin, ja sitten ministerille jätetään siellä lopussa vielä tilaa. — Mutta nyt jatkaa sitten edustaja Haatainen.

17.02 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä on kritisoitu, että peruskoulutaustalla ei aikuiskoulutustuen piiriin hakeuduta. Harva ihminen peruskoulupohjalla enää tänä päivänä on työelämässä, ja tänä päivänä joku koulutustausta siellä on. Jos ajatellaan esimerkiksi sairaanhoitajaa, niin hänellä on se ammattikorkeakoulututkinto. Näitä sanotaan nyt sitten korkeakoulutetuiksi. Se alkaa kuulostaa siltä, ikään kuin he olisivat jo tohtoreita. Osin meillä on kyllä terveydenhuollon tohtoreitakin tuolla puhemiehen pöntössäkin.

Mutta se vakava asia on se, että me ollaan lainsäädännöllä eri tavoin edellytetty, että esimerkiksi sote-alalla tai varhaiskasvatuksessa pätevytykseen tiettyihin tehtäviin pitää olla lisäkoulutusta. Palkka ei paljoa nouse, mutta siihen pitää se koulutus hankkia, ja tähänhän tätä nyt on käytetty. Ja nyt jos rahoitusta ei ole enää tämän työnantajilta ja palkansaajilta kerätyn rahan kautta, niin sitten se jää julkisen sektorin vastattavaksi. Sote-alueilla ei näytä olevan rahaa eikä valtion budjetissa ole ekstrarahaa tähän, eli millä tämä rahoitusgäppi nyt sitten hoidetaan? Tämä on todella iso asia [Puhemies koputtaa] sen suhteen, miten me saadaan osaavaa henkilöstöä tärkeisiin työtehtäviin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä.

17.03 Milla Lahdenperä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyysraaston kyselyn mukaan yli puolet vastaajista koki kuormituksen nykytyössä päämotivaatiotekijänä aikuiskoulutukseen hakeutumisen ja tuen haun syyksi. Mielestäni työhyvintointiin on kuitenkin löydettävä muita keinoja.

Samassa kyselyssä noin 48 prosenttia vastaa tarvitsevänsä korkeamman tutkinnon voidakseen edetä työurallaan, ja juuri tähän koulutustason nostamiseen aikuisten tutkintokoulutuksessa tai työmarkkina-asemaa parantavaan koulutukseen pyritään hallitusohjelmalla ja näillä muutoksilla. Eikö niin, että tämä työryhmäkin, ministeri Satonen, juuri valmistelee ehdotusta tähän koulutustason nostamiseen ja työllisyyteen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska.

17.04 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun keskustelua kuuntelee, niin ehkä syytä olisi ottaa aikalisä ja odottaa se selvitystyö ja sitten tehdä jatkoaskeleet. Kun täällä mainittiin esimerkiksi mikroyrittäjät, niin tämä uusi järjestö, Mik-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

ro- ja yksinyrittäjät ry, vastustaa aikuiskoulutustuen lakkautusta, pitää sitä järjettömänä ideana. Eli kyllähän tässä sekä yrittäjäkentältä että palkansaajakentältä on yhtenäinen viesti. Suomen Yrittäjillä oli oma viesti, mutta se taisi olla niitä harvoja viestejä, mitkä kannattivat hallituksen esitystä.

Ihmettelen hiukan myös sitä, että täältä salista ovat tänään poissa ne lukuisat kokoomuslaiset, ja joitakin perussuomalaisiakin siinä joukossa oli, jotka viime hallituskaudella voimakkaasti vastustivat sitä, kun Marinin hallitus joutui tekemään muutoksia tähän aikuiskoulutuslakiin. Silloinhan täällä lähes kyynel silmissä moni kokoomuslainen suri, mitä käy aikuiskoulutukselle ja mitä käy jatkuvalla oppimiselle. Nyt ne edustajat eivät ole täällä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

17.05 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri niin kuin edustaja Berg tässä sanoi, niin tosiaan on hyvä muistaa, että korkeakoulutetuista moni on nimenomaan niissä pienipalkkaisissa ammateissa — että muistetaan se.

Ja kyllä hallituspuolueista myös annetaan vähän vääränlaista tietoa siitä, että ikään kuin nämä kaikki, jotka aikuiskoulutustukea käyttävät, olisivat ylikouluttautuneita ja etuoikeutettuja, kun tosiasiaa vain 16 prosentilla tuensaaajista on aiempi ylempi korkeakoulututkinto ja noin puolella tuen käyttäjistä on suoritettuna korkeintaan toisen asteen tutkinto. Eli tuki tällaisessa muodossa on tehokas keino väestön koulutustason nostamiseksi. Kyllä kiinnostaa se, että nyt kun hallitus romuttaa tämän aikuiskoulutustuen, niin millä tavalla te aiotte huolehtia siitä, että tämä koulutustaso Suomessa nousee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Bergbom.

17.06 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuli vielä sellainen mieleen eilisestä keskustelusta, jossa vedottiin, että kun hallituksella ei ole esimerkiksi näihin työmarkkinapoliittisiin ja rakenteellisiin toimiin kaikille toimille työllisyysvaikutuksia, niin eikö edes sellaiset toimet voisi perua, mille ei ole laskettavissa työllisyysvaikutuksia — iloinen uutinen on se, että tälle asialle, mitä nyt tässä edistetään, on työllisyysvaikutuksia: 10 000 kappaletta. Eli se on aika merkittävä vaikutus julkisen taloudenkin kannalta.

No, sitten mitä tulee tähän, että korkeakoulutettujen osuus tosiaan näistä tuensaaajista on ollut suhteellisen merkittävä, niin kyllä minä itse katsoisin, että meidän pitäisi tässä yhteiskunnassa lähteä liikkeelle siitä, että niille, joilla ei vielä edes ole tällä hetkellä korkeakoulututkintoa, saataisiin korkeakoulututkinto, eikä niin, että korkeakoulututkinnon omaavat opiskelevat veronmaksajien rahoilla uusia tutkintoja päällekkäin. Se ei ole kauhean tehokasta. Jos saataisiin useammalle koulutus, niin se olisi vielä parempi malli, ainakin omasta mielestäni, ja toivottavasti työryhmäkin tarkastelee tällaisia näkökulmia, että saataisiin vaikka toiselta asteelta sitten korkeakoulututkinto aikaiseksi. Ja muistutan, että meillä on tällä hetkellä käytössä esimerkiksi monimuoto, minkä kautta voi opiskella esimerkiksi ammattikorkeakoulun käynyt monimuotona ylemmässä ammattikorkeakoulussa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Razmyar.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

17.07 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on käynyt ilmi... tämä on surullinen esitys ja suorastaan meidän jatkuvan oppimisen ja työelämässä kehittymisen kannalta hölmö esitys. Todella toivon, kuten tässä moni muu edustaja on sanonut, että otatte tähän aikalisän, kun sitä korvaavaa mallia ollaan nyt rakentamassa. Kukaanhan täällä ei ole myöskään väittänyt, etteikö sitä pitäisi kohdentaa paremmin, me olemme hyvin valmiita siihen. Mutta toisaalta kun sitä korvaavaa mallia ei ole olemassa, niin esimerkiksi jo ihan käytännön elämänkin kannalta — kuten edustaja Talvitie täällä kuvaili esimerkiksi nyt päätöksen osalta, minkä saa huhtikuussa, ja sitten tukipäätös silloin syyskuun osalta — tässä on aika paljon haasteita, joita ette ole ilmeisesti vielä selvittäneet.

Mutta tosiaankin ministeriltä haluan kuulla nämä sote-alan luvut, koska kyllä siinä on iso ero. Että kun te puhutte luvuilla, niin toivon, että tässä yhteydessä sitten puhutaan myös oikeanlaisista luvuista, koska Työllisyysrahaston luvut ovat hyvin erilaiset kuin ne luvut, mitä ministeri esitteli meille viime viikolla kyselytunnin yhteydessä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

17.09 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tätä keskustelua kun seuraa, niin tulee vähän semmoinen vaikutelma, että aikuiskoulutustuki olisi ratkaisu oikeastaan vähän jokaiseen ongelmaan. Se ehkä on just se sisäänrakennettu ongelma, että se kohdistuu pikkusen huonosti. Ehkä meidän täytyy aina miettiä, mitä tavoitellaan tietylläkin järjestelmällä. Minä olen edustaja Razmyarin kanssa samaa mieltä siitä, että luvut vähän lähteestä riippuen eroavat, mutta jos katsoo näitä hallituksen esityksessä olevia lukuja esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoalalta, niin alalta pois opiskelee se 3 600 ja risat, alalle 3 800 ja alalla sisällä 5 200. Eli se tarkoittaa sitä, että sote-alan tutkintoa opiskelee noin 9 000 ihmistä aikuiskoulutustuella ja nettovaikutus on 147 työntekijää. Siinä mielessä — jos yksi perustelu on, että haetaan näille pula-aloille työntekijöitä — tämä ei ole kauhean tehokas järjestelmä. Ja toinen asia on se, että jos me nyt haetaan sitten tosiaan työhyvinvointiin ratkaisua, niin se ei ole aikuiskoulutustuki. Siinä pitää miettiä joi-tain aivan muita asioita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä.

17.10 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Te esitätte tämän tuen lakkauttamista ilman minkäänlaista konkreettista visiota siitä, miten sen jättämä aukko paikataan. Ja se on juuri niin, kuten edustaja Ovaskakin täällä totesi salissa, että aikuiskoulutuksen lakkauttamista on kritisoitu virallisella lausuntokierroksella useiden eri tahojen toimesta ja vain yksi lausuntokierroksen kymmenistä lausunnonantajista puolsi tämän lakkauttamista. Tämä aikuiskoulutustuki on erityisen hyvin toiminut niillä aloilla, joilla sitä on hyödynnetty oman alan täydennyskoulutuksen hankkimiseen. Myös itse olette, ministeri, todennut tämän.

Esimerkiksi vuonna 22 aikuiskoulutustuen avulla yli 6 000 ihmistä uudelleen koulututtui juuri osaajapulasta kärsivälle sote-alalle. Nyt työvoimapulasta edelleen kärsivät alat tulevat kärsimään tästä tuen lakkauttamisesta. Toivoisin todella, että hallitus toteuttaisi koulutuspolitiikkaansa kehittämällä sitä, ei lakkauttamalla.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Huhtasaari.

17.11 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Ovaska otti mikroyrittäjät esiin, ja minä viittasin itse asiassa sairauspäivärahaan, mikä ei nyt ole juuri tässä käsiteltävänä asiana, mutta tarkoitin siinä sitä, että siinähän mikroyrittäjät nimenomaan hyötyvät. Elikkä usein on kaksi puolta eri asioissa. [Jouni Ovaska: Tästä ei hyödy!]

Mutta tässä kohtaa tämä aikuiskoulutustuki, mitä me käsittelemme, on annettu etuus. Ja aina, kun me kosketaan niihin annettuihin etuuksiin ja lähdetään leikkaamaan ja säästämään, minä ihmettelen, että siellä on edes yksi, joka on puolustanut sitä leikkaamista, koska tähän on ollut myös korkeakoulutetuille tosi kiva, että on voinut opiskella myös semmoisia opintoja, mitä ei välttämättä edes tarvitse. Sekin tulee esille. Tämäkin on ollut mahdollista ja varmasti henkilökohtaisena hyötynä mukava, mutta nyt, kun me leikkaamme ja me säästämme, me haluamme kohdentaa rahoja mahdollisimman tehokkaasti. Ja se tehokas kohdentaminen on sitä, että meille tulee lisää aloituspaikkoja varhaiskasvatuksen opettajille. Jos joku on luokanopettajana, toimii luokanopettajana, hyvä. Koulutetaan lisää erityisopettajia. Me halutaan kohdentaa nämä järkevämmiin ja saada yhä useammalle uusi kokonainen tutkinto työvoimapula-aloille. Tästä on kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Valtola.

17.12 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tätä keskustelua kun on salissa seurannut, niin täytyy tulla siihen johtopäätökseen, mihin hallituksen esityskin tulee, että aikuiskoulutustuki ei ole toiminut tarkoituksenmukaisella tavalla. [Vasemmalta: Aika hyvin toiminut!] Miksi sitä aiemmin ei sitten ole riittävästi korjattu, että se nyt olisi kunnossa?

Tällä hetkellä meidän taloustilanteemme on siinä jamassa, että me joudumme tekemään, voi sanoa, oikeasti kipeitäkin säästöjä, jotta pysymme menokehyksissä. [Vasemmalta: Se on arvovalinta! — Perussuomalaisten ryhmästä: Mitä otetaan sen sijaan?] Ja tällä päätöksellä valtiontalouteen tulee selkeitä säästöjä, tulee selkeitä työllisyysvaikutuksia, ja tämä on yksi niitä, joita on vähän kliseisesti, niin sanotusti, pakko tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan nyt sitten vielä valiokunnan varapuheenjohtaja ja puheenjohtaja, ja sen jälkeen ministeri saa vielä ajan vastata. — Eli edustaja Lyly.

17.13 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta koulutus on investointi, ja se pitäisi tässä myös ymmärtää kokonaisuutena. [Miko Bergbom: Kyllä!] Sitten kun katsotaan yksittäisen ihmisen kannalta, kun lähdetään aikuiskoulutustuella opiskelemaan, niin se on osa-aikaista, joka lisättiin sinne muutama vuosi sitten, tai kokoaikaisista. Ja sitten, jos ajatellaan kahden ja puolen tonnin kuukausipalkalla olevaa, niin semmoinen henkilö saa noin 1 400 euroa aikuiskoulutustukea. Hän ottaa aika ison, myöskin taloudellisen panostuksen siihen, kun hän lähtee aikuiskoulutustuella opiskelemaan. Meidän pitää ajatella tätä myöskin niin päin, että semmoisissa yrityksissä ja yhteisöissä, sellaisissa-kin paikoissa, jotka eivät itse kouluta, on kuitenkin henkilöillä mahdollisuus hakea opintovapaata ja hakea koulutusta.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Ja vielä sitten se, että huoli on minulla kanssa erityisen suuri siitä, että vähemmän koulutusta saaneet henkilöt käyvät kaikkein vähiten jatkokoulutuksessa ja työuran aikana saavat vähiten työpaikalla opetusta. Pitää olla polku, että hekin voivat käydä opiskelemassa työelämän tutkintoja ja valmentamassa itseään parempaan työelämäntietoisuuteen ja osaamiseen, ja tässä mielessä aikuiskoulutustuki on ollut hyvä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja seuraavaksi vielä valiokunnan puheenjohtaja Sirén, ja sen jälkeen ministeri.

17.15 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutus on valtavasti tärkeää, ja siksi hallitus panostaakin merkittäväällä tavalla koulutukseen, [Veronika Honkasalo: Leikkaa!] mutta tämä asiakas on nyt toinen.

Tässä kuultuani näitä puheenvuoroja tuntuu, että olemme kaikki sitä mieltä, että tämä aikuiskoulutustuki ei toimi tarkoituksenmukaisella tavalla eikä kohdennu nyt sinne, missä tarve olisi kaikkein suurin. Ansiokehitys tai työllisyys ei ole parantunut vaikuttavalla tavalla tai kovin merkittävästi tämän aikuiskoulutustuen kautta. Yksi peruste, mitä on kuullut, on liittynyt työhyvinvointiin ja jaksamiseen, ja se on myös huoli, jonka me jaamme ja jonka eteen hallitus tekee toimia, mutta aikuiskoulutustuki tai vuorotteluvapaa eivät ole ratkaisuja työhyvinvoinnin ja ihmisten jaksamisen edistämiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten ministeri, enintään viisi minuuttia.

17.16 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia keskustelusta. Ihan ensimmäinen viesti on se, että kun tämä nyt sitten valiokuntaan etenee, niin kannattaa käydä kyllä se Allan Seurin OKM:lle tekemä tutkimus hyvin huolellisesti lävitse, koska siellä on kyllä vastaukset hyvin pitkälle niihin kysymyksiin — myöskin siihen, minkä takia tämä on lakkautuksen alle joutumassa, mitkä ovat ne todelliset hyödyt suhteessa panoksiin. Tässä täytyy ehkä se nyt ymmärtää, tai sanotaan näin, että oppositio ei ehkä sitä vielä ihan ole oivaltanut, että me ollaan nyt taloudellisesti sellaisessa tilanteessa, että joudutaan kriittisesti arvioimaan — kuten täällä edustaja Bergbom sanoi — mitä järjestelmiä me voidaan pitää yllä. Ja jos ne eivät selvästikään vastaa kustannus—hyöty-suhteessa sitä tulosta, mitä niillä on haettu, niin me joudutaan niitä uudelleen arvioimaan. Tämä on ihan niin kuin tämän mittaluokan kysymys, ja siitä tässä on pitkälti kyse.

No sitten, jos mennään näihin yksittäisiin kohtiin, on tämä kysymys, kuka opiskelee milläkin alalla ja onko siitä apua työvoimapula-aloille, minkä erityisesti edustaja Razmyr kysyi ja mihin oikeastaan edustaja Väyrynen siellä aivan erinomaisesti vastasi. Hänen lukunsa ovat hyvin samat kuin minullakin täällä, eli se ei ole auttanut siis sitä, että sote-alalle olisi tullut enemmän ihmisiä, vaan sote-alalta on opiskellut lähes yhtä paljon pois kuin mitä sinne on opiskellut sisään. Ja kuten käytin täällä silloin kyselytunnilla sitä esimerkkiä, voin sen toistaa, että jos meillä lähihoitaja opiskelee kokiksi ja kokki lähihoitajaksi, niin kummallakaan alalla ei työntekijöiden määrä kasva, mutta sen sijaan, kun molemmat ovat pois työelämästä, niin juuri siinä me menetetään niitä työvuosia siellä opiskelun aikana. [Veronika Honkasalon välihuuto]

Sitten aivan eri asia on se, että opiskellaan siellä sote-alan sisällä, minkä myöskin edustaja Väyrynen mainitsi. Siitähän nämä luvut tulevat, ja täällä on kyllä minullakin lukema,

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

että vuonna 2022 näitä opiskelijoita sote-alan sisällä on ollut 5 003. Juuri siihen me yritämme löytää nyt näillä korvaavilla keinoilla ratkaisuja, että ihmiset voivat jatkossakin opiskella hoiva-avustajasta lähihoitajaksi, lähihoitajasta sairaanhoitajaksi, tämäntyyppiset, koska nämä ovat nyt kaksi ihan eri asiaa. Mutta silloin sitten, kun meillä on ihminen, joka on vakituksessa työsuhteessa jollakin alalla A ja haluaa opiskella alalle B, mutta hänellä on siis vakituinen työsuhte, niin on aivan kohtuullista, että siellä on myös omaa panostusta silloin mukana ja tämäntyyppisiä ratkaisuja. Minun mielestäni on ihan oikein, jos siinä on joku lainapainotteinen malli, jolla tämä mahdollistetaan, [Veronika Honkasalon välihuuto] koska silloin kyseessä on henkilö, jolla on työsuhte ja työpaikka, mutta hän haluaa opiskella toiselle alalle, eli on minusta ihan kohtuullista, että mikä on sitten yhteiskunnan vastuu siinä tilanteessa. Mutta näitä malleja me ollaan hakemassa lisää.

Mutta sitten tosiaan näihin alan sisäisiin opintoihin: Se on eri tilanne. Siinä on myös työnantajan vastuu, julkisella puolella ennen kaikkea. Nämä nimenomaan koskevat julkista sektoria. Nämä koskevat kaupunkeja, koska siellä on opettajia, jotka opiskelevat erityisopettajiksi, tämä koskee palo- ja pelastusala, tämä koskee terveydenhoitoalaa, eli hyvinvointialueita hyvin pitkälle, ja näihin haetaan omia ratkaisuja. Siellä erittäin keskeinen asia on se, että monimuoto-opetusta tullaan kehittämään, ettei tarvitse olla niin pitkään... Se on mahdollista jo nytkin, kuten edustaja Lyly sanoi, mutta sitä täytyy kehittää vielä enemmän, koska se on nimenomaan se keino, jolla voidaan toimeentuloa turvata sinä aikana, kun opiskellaan, ja toisaalta myös auttaa sitä työvoimapulaa. Koska jos meillä on esimerkiksi lähihoitaja, joka opiskelee päätoimisesti sairaanhoitajaksi, ja meillä on pulaa myös lähihoitajista, niin on tietysti järkevämpää, jos koulutus voidaan järjestää niin, että voi ainakin osittain tehdä myös lähihoitajan tehtäviä ja samaan aikaan opiskella, koska se on tärkeää myös.

No, sitten täällä on tämä työhyvinvointiargumentti, joka hyvin tuli esille. Se on varmaan ollut joillekin motiivina lähteä tähän aikuiskoulutukseen, mutta siinä kyllä — aivan kuten täällä hyvin sanottiin — häntä heiluttaa koiraa. Jos meillä on sellainen tilanne, että meillä esimerkiksi sote-alalta ihmisiä siirtyy aikuiskoulutustuelle sen takia, että työhyvinvointiasiat eivät ole sote-alalla kunnossa, niin kyllähän silloin pitää ne asiat siellä ratkaista. [Veronika Honkasalon välihuuto — Vasemmalta: Auttaako se jaksamisessa?] Eihän se ole mikään ratkaisu, että sieltä siirrytään toiselle alalle pois, ei tietenkään ole, vaan silloin pitää pystyä niitä asioita ratkaisemaan. Nykyisellään minulle ei kuulu sote-alat, mutta tiedän, että nykyisellä hallituksella on aikamoinen työ edellisen hallituksen jäljiltä tämän sote-sopan selvittämisessä, mutta se on toinen keskustelunaihe.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Myönnän vielä yhden vastauspuheenvuoron edustaja Lylylle. Sitten me menemme tästä, koska aika on nyt täynnä, mutta me palaamme tähän kyllä takaisin ihan kohta, koska seuraavassa pykälässä ei kovin paljon ole puheenvuoroja. — Edustaja Lyly, minuutti.

17.21 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puheenjohtaja! Tässä on semmoinen tilanne, että nyt luotetaan aika paljon siihen, että yrityksissä tapahtuu yhtäkkiä tämmöinen koulutuserääminen ja sitten ruvetaan henkilöstökoulutusta tekemään todella paljon. Ehkä se julkisella puolella jossain määrin voi onnistua, että tulee tämmöinen hallinnollinen määräys tai ohje, jossa sanotaan, että näin ja näin paljon. Minulla on hyvä kokemus siitä. Me yritimme saada yrityksiä kouluttamaan, jonkun tietyn määrän päi-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

viä vuodessa jatkokouluttamaan ihmisiä. Se meni todella hakaukseen, neliraajajarrutus oli yrityksillä päällä, että tätä ette missään tapauksessa tuo. Tämä on se todellisuus nyt. Nyt tässä ollaan viemässä semmoiseen suuntaan ja sitten henkilökohtaisella lainapainotteisuudella. Te tuhoatte aika monen ihmisen urahaaveet. Ja sekin on parempi, että ihmiset opiskelevat kuin että jäävät kokonaan työelämän ulkopuolelle. Tämä on minusta nytten aivan kummallinen käsitys.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Keskustelu ja asian käsittely tässä vaiheessa keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.22.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.53.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu, ja ensimmäisen puheenvuoron käyttää edustaja Andersson, Li.

17.53 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tarvitaanko vuonna 2024 tukimuoto, joka mahdollistaa työelämässä jo oleville oman osaamisensa päivittämisen? Vastaus on yksiselitteisesti ”kyllä”. Kaikki selvitykset osoittavat, että osaamisvaatimukset työelämässä kasvavat. Automatisaatio, digitalisaatio, vihreä siirtymä ja monet muut isot kehityskulut muuttavat niin työtehtävien ja työnkuvien sisällöt kuin jopa kokonaisten alojen perusrakenteet. Siksi monissa maissa pohditaan keinoja lisätä työikäisen väestön kouluttautumahdollisuuksia, ja Ruotsissa uusi tukimuoto on tullut käyttöön niinkin äskettäin kuin vuonna 22. Suomen hallitus kulkee kuitenkin vastavirtaan kohti menneisyyttä ja menneitä työmarkkinoita. Tämän lisäksi monilla aloilla aikuiskoulutustuki on ollut täysin välttämätön tuki uralla etenemiselle ja uusien pätevyysien hankkimiseksi. Sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä kasvatusalalla on syystä tiukat säädökset tutkintovaatimuksista, ja aikuiskoulutustuki on ollut hyvin keskeinen keino alan ammattilaisille edetä omalla urallaan, esimerkiksi lähihoitajasta sairaanhoitajaksi, sosionomista sosiaalityöntekijäksi, lastenhoitajasta varhaiskasvatuksen opettajaksi tai luokanopettajasta erityisopettajaksi. Hallituksen esityksen mukaan 45 prosenttia erityisopettajan pätevyyden suorittaneista sai vuonna 21 aikuiskoulutustukea.

Myös työssä oleville alanvaihtajille aikuiskoulutustuki on käytännössä ainoa tarjolla oleva tukimuoto. Näinä aikoina meidän pitäisi sanoa ”kiitos ja tervetuloa” jokaiselle ihmiselle, joka haluaa kouluttautua sote- tai vaka-aloille. Tämä hallitus sen sijaan lakkauttaa ainoan tukimuodon, joka mahdollistaa työssäkäyville alanvaihdon näille aloille. Melkein 40 prosenttia aikuiskoulutustuen saajista opiskelee tällä hetkellä kasvatus- ja sote-aloilla. Ja nyt, kun ministeri on vielä salissa paikalla, viitataan tässä työministeri Satosen puheenvuoroon, jossa hän puolusti aikuiskoulutustuen lakkauttamista sanomalla, että jos kokki kouluttautuu lähihoitajaksi ja lähihoitaja kokiksi, niin ei saada yhtään uutta kokkia tai lähihoitajaa. Mutta mikä onkaan vaikutus sillä, jos ihminen joutuu jäämään alalle, johon hänellä ei ole motivaatiota ja halua? Se lisää sairauslomia ja työuupumuksen riskiä tai jopa sitä, että

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

ihminen jää kokonaan työttömäksi. Satosen laskukaava johtaa siis pahimmillaan siihen, että saadaan sekä yksi kokki että yksi hoitaja vähemmän.

On totta, että aikuiskoulutuksen osalta on ollut vaikeuksia tavoittaa niitä matalasti koulutettuja henkilöitä, jotka hyötyisivät eniten koulutuksesta. Mutta tätä ongelmaa ei ratkaista millään tavalla lakkauttamalla koko tukimuoto. Useissa tutkimuksissa on nostettu esille, että monien matalammin koulutettujen kohdalla esteet koulutukseen hakeutumiselle liittyvät muihin seikkoihin kuin puhtaasti taloudellisiin kysymyksiin. Monet saattavat kärsiä oppimisvaikeuksista, joihin ei ole saatu kunnolla tukea. Joillakin voi olla huonoja kokemuksia omilta kouluajaltaan, tai sitten ei ole uskoa omaan pärjäämiseen opiskelijana. Näiden ongelmien ratkaiseminen edellyttäisi siis aivan muunlaisia ratkaisuja kuin koko tukijärjestelmän alasajoa.

Samaten Satosen esille nostama ongelma siitä, että opintoja ei tehdä töiden ohessa vaan jätetään hetkellisesti kokonaan pois työelämästä, ei ratkea sillä, että koko tukimuoto lakkautetaan. Aikuiskoulutustuki on jo muutettu osa-aikaisen työnteon mahdollistamiseksi, ja hallituksen esityksen mukaan tämä jo tehty muutos on jo lisännyt tuensaajien työssäkäyntiä selvästi. Jos tätä halutaan vielä lisätä, pitäisi ensisijaisesti vaikuttaa koulutustarjontaan. Vain osa nykyisestä koulutustarjonnasta on suunniteltu tehtäväksi työnteon ohessa.

Arvoisa puhemies! Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan hallitus suunnittelee korvaavansa aikuiskoulutustukea malleilla, joiden seurauksena alanvaihtajat vastaisivat itse opintojen aikaisista menoistaan esimerkiksi lainan avulla, ja oman alansa sisällä pätevyityneiden osalta hyödynnettäisiin tilauskoulutusta. Pari kommenttia näihin suunnitelmiin.

Ensinnäkin alan vaihtamisen rahoituksen siirtäminen kokonaan yksilön omalle vastuulle sulkee täysin nämä mahdollisuudet matalasti palkatuilta ja matalammin koulutetuilta ihmisiltä. Mikäli tavoitteena on koulutuksen kohdentaminen sitä eniten tarvitseville, mentäisiin tällaisessa mallissa siis täysin päinvastaiseen suuntaan. Suurituloiset, joilla on varaa nostaa lainaa ja kerryttää säästöjä, pystyisivät jatkossakin opiskelemaan ja kehittämään itseään, mutta pienipalkkaisilta tämä mahdollisuus vietäisiin kokonaan. Sote- ja kasvatusalaille ei enää alanvaihtajia tulisi työssäkäyvien keskuudesta, kun alan matalilla palkkoilla ei voida maksaa lainoja takaisin.

Alan sisällä pätevyityneiden osalta hallitus ilmeisesti suunnittelee laajentavansa mallia — tai olen puhtaasti mediatietojen varassa — joka periaatteessa on nytkin työnantajien hyödynnettävissä, eli tilauskoulutus. Mutta se, miten tämä tehtäisiin, on jäänyt täysin epäselväksi. Kun puhumme tilauskoulutuksesta, pitää muistaa, että siinä mallissa työnantajat yleensä maksavat sekä sijaisjärjestelyistä, palkkaa opintojen ajaksi että tästä tilatusta koulutuskokonaisuudesta. Tämä siis kasvattaisi työnantajien kustannuksia nykymalliin verrattuna, ja koska me puhumme ennen kaikkea kasvatus- ja sote-alasta, niin ilmeisesti hallituksen ajatuksena on, että rahoitusvaikeuksissa olevat hyvinvointialueet ja kunnat yhtäkkiä repivät rahaa kustantaakseen itse koko sote- ja kasvatustalouden pätevyitysmuotoisen koulutuksen. Minin tällainen käsitys ja lähtökohta perustuu?

Lopuksi, arvoisa puhemies: Sekä aikuiskoulutustuen että vuorotteluvapaan lakkauttaminen ovat taas uusia esityksiä pitkässä päätösten sarjassa, jolla hallitus kurjistaa eniten matalapalkka-aloilla työskentelevien naisten asemaa. Suojaosien poisto, asumistuen leikkaukset ja lapsikorotuksen lakkauttaminen vaikuttavat jo esimerkiksi moniin sote-, kasvatustalouden ja palvelualoilla työskenteleviin, ja kaiken huipuksi hallitus on sysäämässä nämä alat pysyvään palkkakuoppaan niin sanotulla vientimallilla. Tämän päälle tulee siis niin aikuis-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

koulutustuen kuin vuorotteluvapaan lakkauttaminen, joiden käyttäjistä yli puolet selvästi on naisia.

Arvoisa puhemies! Hallituksen politiikka on kauttaaltaan työntekijävastaista ja erityisen naisvihamielistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

18.01 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Sääli, ettei täällä ole enää niin paljon hallituspuolueiden edustajia paikalla, koska jotenkin ne argumentit tämän koko järjestelmän lakkauttamiseksi olivat erittäin hataria emmekä itse asiassa täällä saaneet lukuisista pyynnöistä huolimatta tietoa siitä, miten tämä uusi järjestelmä aiotaan rahoittaa, jos tavoitteena on se, että julkiseen talouteen haetaan säästöjä.

Mutta ehkä eniten tässä keskustelussa harmitti tämä täysin mekaaninen tapa lähestyä työntekijöitä, jotka haluavat päivittää osaamistaan. Se näkyy nimenomaan tässä Satosen viljelemässä esimerkissä ”kokista lähihoitajaksi ja lähihoitajasta kokiksi”. Ei puhuta ollenkaan siitä, että ihmiset kouluttautuvat, päivittävät osaamistaan myös sen takia, että se motivoi heitä jatkamaan työelämässä. Sen hinta voi tosiaan olla se, että he sitten jättäytyvät kokonaan työelämän ulkopuolelle, enkä ymmärrä, ketä tämä sitten palvelee. Satonen täällä myös paljasti, että tässä tosiaan tarkoituksena, hallituksen tavoitteena on se, että jokainen yksilö ottaa itse vastuuta oman osaamisensa päivittämisestä ja tämän voi sitten tehdä lainarahalla. Tämä jos mikä nimenomaan lisää sitä eriarvoisuutta, kun me tiedetään, että eriarvoisuus on erittäin vahvaa jatkuvassa oppimisessa jo tällä hetkellä.

Arvoisa puhemies! Minua lähestyi eräs ihminen, joka kirjoitti aikuiskoulutustuesta, on siis vaihtanut alaa: ”Opiskelen tällä hetkellä sairaanhoitajaksi aikuisiällä. Jämähdin eri alan töihin 10 vuodeksi valmistuttuani. Itselleni ainoa reitti oli ensimmäinen vuosi niin sanottuna polkuopiskelijana. Polkuopiskelijana ei ole oikeutettu opintotukeen tai muihin opiskelijaetuihin, esimerkiksi opiskelijahintaiseen lounaaseen. Ainoa, mikä mahdollisti opiskeluni aloituksen, oli aikuiskoulutustuki.” Mietin, että eikö todellakaan hallituksessa ymmärretä, että aikuiskoulutustuki on monelle nimenomaan ainut väylä kouluttautua työllistävämmälle tai sopivammalle alalle, kasvattaa ammattitaitoa omassa työssä tai edetä uralla. Näin on erityisesti työvoimapulasta kärsivillä matalapalkkaisilla naisvaltaisilla aloilla, kuten sote-alalla ja opetus- ja kasvatusalalla. Näillä aloilla on myös suurin tarve osaamisen kehittämiseksi, ja siellä aikuiskoulutustukea eniten käytetäänkin. Sairaanhoitajaksi opiskelleista 17 prosenttia on saanut aikuiskoulutustukea.

Arvoisa puhemies! Kuinka me ratkaisemme työvoimapulan siitä kärsivillä aloilla, jos tukimme väylät kouluttautua sinne? Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen on hallituksen typerimpiä esityksiä, kun otamme vielä huomioon, että se ei käytännössä vahvista julkista taloutta lainkaan, päinvastoin. Aikuiskoulutustuki on ollut varsin kustannustehokasta. Sen lakkauttaminen johtaa siihen, että alanvaihdot tapahtuvat jatkossa entistä enemmän työttömyyden ja kuntoutuksen kautta, mikä on monella tapaa huomattavasti kalliimpaa sekä yhteiskunnalle että yksilölle.

Hallituksen kaavailemat lainapainotteiset vaihtoehdot eivät ole mikään ratkaisu aloilla, joilla palkat ovat lähtökohtaisesti pienet. Valmistuminen raskaan velkataakan kanssa ei ymmärrettävästi houkuttele. Eli miksi te, hallitus, haluatte siirtää vastuun uudelleen koulutautumisesta ja osaamisen päivittämisestä ensisijaisesti yksilölle itselleen? Tämähän nimenomaan lisää sitä kehitystä, että ne, jotka tarvitsisivat eniten koulutuksen päivytystä työ-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

elämässä, eivät sitä tule saamaan. Jo nyt tiedämme, että esimerkiksi jo peruskouluajoista juontuvat oppimisvaikeudet heijastuvat suoraan työelämään heikkoina, puutteellisina perustaitoina. Jos lisäksi omaa koulutusuraa leimaa negatiivinen kokemus ja hankaluus, on ymmärrettävää, ettei uudelleen kouluttautuminen tai oman osaamisen päivittäminen houkuttele välttämättä myöhemmällä iällä. Ja näitä ihmisiä meidän nimenomaan pitäisi kaikin tavoin rohkaista osaamisen päivittämisessä.

Mutta ei tässä vielä kaikki. Hallitus pahentaa tilannetta sementtoimalla palkkakuopan näillä samoilla aloilla, jotka kärsivät merkittävästä työvoimapulasta ja pitovoimasta. Hallituksen tavoitteen toteutuessa palkkaeroa sote- ja vientialojen välillä ei olisi enää mahdollista kuroa.

Arvoisa puhemies! Meillä on vaihtoehtoja. Aikuiskoulutustukea on viime vuosina kehitetty, ja sitä on edelleen mahdollista kehittää. Jos tuen kohdentumista halutaan parantaa, olisi mahdollista esimerkiksi lieventää työhistoriavaatimusta matalammin koulutetuilla. Näin tuen piiriin pääsisivät huonommassakin työmarkkina-asemassa olevat. Naisten kouluttautuminen, uranvaihto ja työhyvinvointi tuntuvat olevan hallitukselle punainen vaate, niin monin tavoin ne yritetään estää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Minja Koskela.

18.07 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Käsitlemme tänään jälleen hallituksen leikkauksia, joilla on suora vaikutus ihmisten elämään ja arkeen. Tällä kertaa leikkurissa on muun muassa aikuiskoulutustuki.

Aikuiskoulutustuki on tarkoitettu työntekijälle tai yrittäjälle, joka haluaa täydentää osaamistaan tai uudelleen kouluttautua. Yksilölle tuki mahdollistaa mielekkään ja omannäköisen työuran, jossa elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaisesti voi valita uudelleen, oppia lisää tai kehittyä omalla alalla. Yhteiskunnalle tuki mahdollistaa työhön kiinnittyneitä ihmisiä, joiden motivaatio kasvaa ja työssä jaksaminen vahvistuu. Kyse on myös periaatteesta, siitä, haluammeko tarjota työntekijöille joustavuutta, mahdollisuuksia ja mielekkyyttä. Tälle kaikelle minä sanon ”kyllä, kyllä ja kyllä”, mutta valitettavasti hallituksen vastaus on ”ei, ei ja ei”.

Arvoisa puhemies! Siihen nähden, miten paljon kokoomus puhuu vapaudesta, ovat aikuiskoulutustukea käsitelleet puheenvuorot olleet suorastaan hämmäntäviä. Yhteiskunnalla ei kuulemma ole velvollisuutta kustantaa täydennysopintoja tai alanvaihtoa. Omat opinnot pitäisi kyetä maksamaan itse, ja uudelleen kouluttautuminen aikuiskoulutustuen turvin on kuulemma liian usein kokonaisuuden kannalta hyödytöntä. Yksi erikoisimmista argumenteista kuultiin täysistunnossa aiemmin ja sosiaalisessa mediassa, ja itse asiassa me kuulumme sen myös tänään ministeriäitiöistä kokoomuslaiselta työministeriltä, kun Arto Satonen totesi jälleen kerran, että työvoimapula ei helpotu, kun lähihoitaja opiskelee kokiksi ja kokki lähihoitajaksi. Satonen näkee tämän uudelleentyöllistymisen hyödyn negatiivisena, sillä hänen kuvauksessaan kaksi ihmistä olisi toista vuotta poissa työstä. Ministeri Satosen analyysi on mekaaninen ja näköalaton. Satonenhan sanoo siis käytännössä suoraan, että alanvaihdon ja mielekkään työelämän tavoittelun sijaan yksilön olisi syytä pysyä siinä ammatissa, johon on kouluttautunut, vaikka se ei enää tuntuisikaan omalta. Mikäli tämä on kokoomuslaisten käsitys vapaudesta, niin ahtaaksi käy elämä etenkin, jos palkka on pieni.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Arvoisa puhemies! Erityisen ahtaaksi elämä käy matalapalkkaisten, naisvaltaisten alojen työntekijöillä, mikäli hallitus toteuttaa aikeensa lakkauttaa aikuiskoulutustuki. Hallituksen esityksessä todetaan, että aikuiskoulutustuki on muodostunut merkittäväksi osaksi erityisesti julkisen sektorin jatko- ja täydennyskoulutuksen urapolkuja. Jopa 38 prosenttia tuen saajista opiskelee kasvatusalojen tai terveys- ja hyvinvointialojen koulutusta. Lisäksi sote- ja kasvatusaloilta löytyy koulutusohjelmia, joista valmistuneista merkittävä osuus on saanut opintojensa aikana aikuiskoulutustukea. Molemmat alat, sote-ala ja kasvatusala, ovat naisvaltaisia, joten ei ole ihme, että aikuiskoulutustuen saajista 76 prosenttia on naisia. Kun huomioidaan, että tämän saman esityksen yksi päämäärä on luopua myös vuorotteluvapaajärjestelmästä, jonka käyttäjistä naisia on 68 prosenttia, ei voida sulkea silmiä siltä faktalta, että hallitus on jälleen kerran toteuttamassa leikkauspolitiikkaa, jonka kärsijöiksi joutuvat pääasiassa matalapalkkaiset naiset.

Arvoisa puhemies! Lausunnonantajista lähes kaikki suhtautuivat kielteisesti aikuiskoulutustuen lakkauttamiseen. Lakkauttamisen nähtiin olevan ristiriidassa jatkuvan oppimisen edistämistä, koulutustason nostoa, tasa-arvon edistämistä ja työssä jaksamisen edistämistä koskevien hallitusohjelmakirjausten kanssa. Samoin sen katsottiin heikentävän mahdollisuuksia kouluttautua ja vaihtaa ammattia työuran aikana sosioekonomiseen asemaan ja varallisuuteen katsomatta. Niin ikään lähes kaikki kantansa ilmaisseet, lausunnon antaneet tahot suhtautuivat kielteisesti ehdotukseen vuorotteluvapaan lakkauttamisesta. Lausunnoissa tuotiin esiin, ettei lakkauttaminen tue hallitusohjelman kirjauksia työllisyyden lisäämisestä ja työurien pidentämisestä ja että työntekijän mahdollisuus vuorotteluvapaaseen tukee työhyvinvointia ja on tärkeää työurien pidentämisen ja työkyvyn ylläpitämisen edistämiseksi. Minusta on surullista, että hallitus sivuuttaa kaikki nämä hyvät asiat.

Arvoisa puhemies! Poliitikkojen pitäisi päätöksiä tehtäessä kysyä kysymään: kenelle ja kenen ehdoilla yhteiskuntaa rakennetaan? Usein hallitusta kuunnellessani tuntuu siltä, että nähdään Excel, mutta ei ihmistä. Se ei riitä, jos tavoitteena on inhimillisempi maailma.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

18.12 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! ”Nuoret, porttinne alanvaihtoon suljetaan. Aikuiskoulutustuen lakkautuksella voi olla kauaskantoisia seurauksia.” Näin kirjoitti Helsingin Sanomat viime kesänä.

Käytiin tuossa hyvää debattia siitä, mitä aikuiskoulutustuki mahdollistaa ja mitä se on tarjonnut suomalaiselle työelämälle. Mielestäni opposition puheenvuorot olivat täysin asiallisia. Ne olivat niin asiallisia, että lähestulkoon kaikki hallituspuolueiden edustajat lähtivät salista pois. [Naurua]

Mutta niin kuin me tiedämme, arvoisa rouva puhemies, elinikäisestä oppimisesta on tullut yhteiskunnassamme arkipäivää. Työelämän rakenteethan muuttuvat nopeammin kuin osaamme odottaa, ja osaamisen päivittämisestä on useilla aloilla tullut vaatimus. Työuran loppupuolella osaamisen kehittäminen vain korostuu työhyvinvoinnin takaajana. Työurat eivät ole enää niin suoraviivaisia kuin ennen, ja monelle nuorelle eläkeviran saaminen tuntuu ennemminkin historian havinalta kuin potentiaaliselta mahdollisuudelta.

Aikuiskoulutustukeahan käytetään niin alanvaihtoon kuin lisäkoulutukseen saman alan sisällä. Myyntityön ammattilainen vaihtaa uraa koodaajaksi, luokanopettaja opiskelee erityisopettajan pätevyyden, ja lähihoitajaksi kouluttautunut hakee uusia haasteita kouluttamulla sairaanhoitajaksi. Näistä kaikista ammattilaisista meillä on huutava pula.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Kuormittava työelämä saa myös pohtimaan alanvaihtoa. Jos nykyinen työ on fyysisesti tai henkisesti liian raskasta, voi olla parempi kouluttautua uudelleen, uusiin tehtäviin, kuin jäädä pitkälle sairauslomalle.

Jos aikuiskoulutustuki ei työministeri Satosen mukaan toimi valtiovarainministeriön haluamalla tavalla, miksi se nyt esitetään lakkautettavaksi ennen kuin meillä on uutta mallia? Eikö mallia kannattaisi kehittää siten, että se kannustaa osaamisen kartuttamiseen ja mahdollistaa myös perheellisten opiskelun jatkossa? Jos nyt käy niin, että aikuiskoulutustuki poistuu hallituksen kaavailemalla tavalla, asettaa se yhä enemmän paineita myös nuorelle oman opiskelualan valitsemiseen. Harha-askelille tai suunnanmuutoksille ei tunnu olevan enää varaa. Myös pelkästään tieto erilaisista mahdollisuuksista on motivoinut ja lisännyt uskallusta kokeilla erilaisia urapolkuja.

Arvoisa rouva puhemies! Aikuiskoulutustuki on merkittävä malli osaamistason nousun ja ihmisen henkilökohtaisen hyvinvoinnin varmistamiseksi. Toivon todella, että hallitus vielä harkitsisi, ennen kuin se romuttaa järjestelmän, joka on mahdollistanut merkityksellisiä uusia urapolkuja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

18.16 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Käsitlemme nyt hallituksen esitystä, jolla on tarkoitus lakkauttaa aikuiskoulutustuki, ammattitutkintostipendi ja vuorotteluvapaa-järjestelmä. Kyse on siis todellisesta työelämän kolmoisheikennyksestä. Esitys on osa laajempaa hallituksen työelämäheikennysten kokonaisuutta, jonka seuraukset ja vaikutukset suomalaisen työelämään tulevat olemaan merkittäviä.

Nyt käsittelyssä olevan esityksen osalta erityisesti aikuiskoulutustuen lakkauttaminen on ollut laajan kritiikin kohteena aina siitä asti, kun lakkauttamisesta jo pääministeri Orpon hallituksen ohjelmassa linjattiin. Tämä voimakas kritiikki jatkuu myös hallituksen esityksen saamassa lausuntopalautteessa. Yli puolet lausunnonantajista vastustaa esitystä aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta. Erittäin kielteisesti aikuiskoulutustuen lakkauttamiseen suhtautuvat muun muassa kunta- ja hyvinvointialueuetyönantajat. Tämä onkin ymmärrettävää, sillä esimerkiksi varhaiskasvatus- ja hoitoalalla aikuiskoulutustuella opiskelu on toiminut merkittävänä väylänä siirtyä näille työvoimapulasta kärsiville aloille.

Merkillepantavaa on myös se, että työ- ja elinkeinoministeriö suhtautuu tuen lakkauttamiseen kriittisesti omassa lausunnossaan. Lainaus työministeri Satosen vastuuministeriön lausunnosta alkaa: ”Yritysvaikutuksissa jää vähäisemmälle huomiolle, että esitys saattaa joiltain osin myös heikentää osaavan työvoiman saatavuutta tulevaisuudessa, mikäli työikäisen väestön osallistuminen osaamista kehittävään ja ylläpitävään koulutukseen laskeekin nykyistä alemmalle tasolle.” Ja ministeriön kritiikki jatkuu: ”Kokonaisuutena vaikutusarvioiden perusteella jää epävarmuus siitä, ovatko aikuiskoulutustuen lakkautuksen vaikutukset pitkällä aikavälillä aidosti julkisen talouden tasapainoa, yritysten kasvua ja työllisyyttä lisääviä.” Aika kriittinen lausunto.

Arvoisa puhemies! Monet lausunnonantajat aivan oikeutetusti nostavat esiin sen keskeisen seikan, että tämän päivän työelämä edellyttää jatkuvaa osaamisen kehittämistä. Suomen työllisyyden, osaamistason ja tulevaisuuden menestyksen kannalta on aivan keskeistä, että omaa osaamista voi kehittää ja jatkuvaa oppimista tuetaan. Siihen aikuiskoulutustuki on ollut yksi konkreettinen väline.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Kunta- ja hyvinvointialueen työnantajat arvioivat tuen lakkauttamisella olevan naisvaltaisille kunta- ja hyvinvointialueille hyvin kriittisiä vaikutuksia. Vaikutuksia alojen henkilöstön riittävyys ja saatavuuteen ei järjestön mukaan ole arvioitu hallituksen esityksessä riittävästi. Järjestö huomauttaa myös, että viime vuosina on lisätty merkittävästi julkisen sektorin henkilöstömitoituksia ja kelpoisuusehtoja tarkentavaa lainsäädäntöä, mikä puolestaan lisää aloilla tutkintojen suorittamisen tarvetta. Erityisesti kunnat ovat tuoneet näitä huoliaan esiin laajasti viime vuosina.

Arvoisa puhemies! Aikuiskoulutustukea jakavan Työllisyysrahaston viime vuonna julkaiseman tutkimuksen mukaan kolmannes tuen saajista hakee sitä sote-alan koulutukseen. Heistä yli 60 prosenttia kouluttautuu kokonaan toiselta alalta. Vuonna 2022 sote-alalle uudelleen kouluttautui aikuiskoulutustuen turvin yli 6 000 ihmistä.

On tärkeää, että työllisyyden edistäminen on hallituksen prioriteetti, mutta keinot eivät saa olla sellaisia, mitkä pikemminkin saattavat heikentää nykytilaa. Milloin hallitus tuo työllisyyden edistämiseksi sellaisia esityksiä, joissa on myös porkkanoita työntekijöille pelkkien keppien sijaan, sitä kysyy moni. Milloin hallitus panostaa kestäväan kasvuun ja investointeihin, joilla Suomi estetään luisumasta yhä pahenevaan taantumaa ja työttömyyden kasvuun? Muistettakoon, että pääministeri Marinin hallituksen aikana saavutettiin ennätystyöllisyys ilman heikennyksiä työntekijöiden asemaan.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Hallituksen tulisi kääntää katseensa myös työssäjaksamisen vahvistamiseen ja sairauspoissaolojen vähentämiseen, jotta työntekijät viihtyvät ja ylipäättään kykenevät tekemään pitkän työuran alalla, johon ovat kouluttautuneet. Tästä hyvänä esimerkkinä on julkisuudessa ollut TYÖOTE-toimintamalli, jolla on osalla hyvinvointialueista saatu lyhennettyä pitkiä sairauspoissaoloja merkittävästi. Tämänkaltaisia hyviä, jo käytössä olevia malleja olisi syytä saada leviämään kaikkialle Suomeen. Sairauspoissaolojen vähentäminen olisi yhteiskunnallisesti merkittävä asia myös taloudellisesti, sairauspoissaolot kun maksavat työnantajille miljardeja euroja vuodessa. Tässä, hyvä hallitus, on työtä tehtävänä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

18.21 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Yhä useampi palkansaaja vaihtaa työvuoron aikana ammattia tai päivittää osaamistaan pystyäkseen antamaan arvokkaan työpanoksensa työmarkkinoiden käyttöön, osa omasta tahdostaan ja osa tahtomattaan työelämän vaatimuksien muutoksessa.

Aikuiskoulutustuki on Suomen ainoa julkinen työkalu, jolla erityisesti tuetaan jo työssäkäyvän väestön koulutustason korottamista. Jos hallitus lakkauttaa sen, voidaanko sanoa arvio, että hallitus vastustaa työssäkäyvän suomalaisen lisäkouluttamista? Eikö hallitus halua, että suomalaiset voisivat kehittää itseään työuriansa aikana ja tuottaa näin lisäarvoa työmarkkinoille?

Suomi on maa, joka on kasvanut koulutuksesta. Kansan laajamittainen osaamistason nostaminen on kulkenut käsi kädessä teollistumisen ja talouden kasvun kanssa. Jos me haluamme — ja kyllähän me haluamme — että suomalaiset opiskelevat laajasti, jatkuvasti ja tavoitteellisesti, me tarvitsemme järjestelmiä tukemaan sitä. Me tarvitsemme aikuiskoulutustukea elinikäisen oppimisen mahdollistamiseen. Suomen työmarkkinoiden vahvuus on ollut laajasti koulutettu väestö ja tasaisesti jakautunut osaaminen.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Tuen lakkauttaminen vähentää koulutuksiin osallistumista, mikä puolestaan pahentaa työvoimapulaa ja johtaa osaamistason laskuun. Monesti esimerkiksi sote-alan tai sivistys-alan sisällä opiskellaan osaamisen lisäämiseksi ja pätevyyksien saavuttamiseksi.

Nykymuotoisessa aikuiskoulutustuessa on tiettyjä ongelmia, ja järjestelmää olisi hyvä kehittää. Uuden mallin kehittämisessä opposition ja hallituksen olisi varmasti mahdollista löytää yhteisymmärrystä. Järjestelmän romuttaminen ennen uuden luomista on harkitsematonta. Mitä jos uutta järjestelmää ei saada sovittua? Jäämme ilman julkista tukea elinikäiselle oppimiselle. Uralla etenemisen mahdollisuudet heikentyvät, kuten myös työvoiman tarjonta.

Arvoisa puhemies! Lausuntopalautteissa kannatettiin laajalti lakkauttamisen sijasta aikuiskoulutustuen kehittämistä. Lausunnoissa esitetyt yleisimmät kehittämis ehdotukset olivat aikuiskoulutustuen kohdentaminen matalasti koulutettuihin, tukea eniten tarvitseville ja työvoima-aloille. Lisäksi kehittämisen kohteena nähtiin työn ohessa tehtävän opiskelun edistäminen.

Mitä hallitus vastaa niille työhönsä sitoutuneille palkansaajille — joiden on kartutettava osaamistaan pystyäkseen antamaan arvokkaan työpanoksensa työmarkkinoiden käyttöön — siihen, miksi yksi toimiva työkalu otetaan heiltä nyt pois? Hallituksen tulisi vetää esitys aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta takaisin ja palauttaa se käsittelyyn sitten, kun on tarjota vaihtoehtoinen järjestelmä työikäisen oppimisen mallista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

18.25 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Aikuiskoulutustuen saajista jopa 76 prosenttia on naisia, ja aikuiskoulutustuen lakkauttaminen antaa signaalin, että juuri pienipalkkaisten naisten urakehitys ei ole riittävän tärkeä asia. Hallitus samanaikaisesti heikentää pienipalkkaisten naisten tilannetta esimerkiksi aikeilla lukita naisvaltaiset alat ikuiseen palkkakuoppaan, ja aikuiskoulutustuen lakkauttamisella se kajoaa myös samoilla aloilla työskentelevien naisten etenemismahdollisuuksiin uralla.

On silmiinpistävää, että ministeri Satonen jätti täällä systemaattisesti tänään vastaamatta niihin kysymyksiin, jotka koskivat nimenomaan tämän päätöksen sukupuolivaikutuksia. Miksi työvoimapulasta kärsivällä sosiaali- ja terveysalalla työskentelevät naiset eivät saisi jatkokouluttautua ja edetä esimerkiksi erityistä osaamista vaativiin tehtäviin alan sisällä? Kaikki ovat varmasti sitä mieltä, että tällaisen osaamisen kehittämiseen täytyy panostaa, ja siksi on täysin ristiriitaista, että olette päättäneet lakkauttaa aikuiskoulutustuen.

Hallitus vetoaa tähän korvaavaan malliin, mutta tosiasiassa lakkautuspäätös on kuitenkin tehty ilman mitään konkreettista suunnitelmaa siitä, millainen tämä korvaava malli olisi tai mahdollistaako se niiden kouluttautumisen, jotka sitä kaikkein eniten tarvitsevat. Vaikkapa lainapainotteinen malli ei yksinkertaisesti ole realistinen pienipalkkaisille ihmisille.

Toisaalta tänäänkin on kuultu, että hallituksen mielestä on ongelma, että ihmiset opiskelevat esimerkiksi hoitoalalta pois, mutta kuinka järkevä ja kuinka kestävä ratkaisu on pyrkiä lukitsemaan ihmiset työskentelemään ammatissa, josta heillä on motivaatiota ennen kaikkea siirtyä muihin tehtäviin?

Hoitoalan pitovoima on aivan eri kysymys, joka tulisi ratkaista eri tavalla kuin katkaisemalla urakehitysmahdollisuudet. Ihmisillä on hyvin erilaisia syitä vaihtaa alaa, ja hallituksen suhtautuminen alanvaihdosta haaveileviin kertoo karulla tavalla, mitä täällä ajatellaan

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

työntekijöistä. Ihmiset taidetaan ministeriainiosta käsin nähdä ensisijaisesti työvoimana ja vasta toissijaisesti yksilöinä.

Arvoisa puhemies! Mielestäni aikuiskoulutustuen lakkauttaminen menee top 5 -listalle hallituksen järjestömmistä päätöksistä. Samaa mieltä ovat olleet myös asiasta lausuneet tahot hyvin yksituumaisesti. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen nähtiin esimerkiksi risti-riitaiseksi jatkuvan oppimisen edistämisen, koulutustason noston, tasa-arvon edistämisen ja työssäjaksamisen kanssa. Tuen lakkauttamisen katsottiin myös heikentävän ihmisten mahdollisuuksia jatkokouluttautua sekä vaihtaa ammattia työuran aikana sosioekonomiseen asemaan ja varallisuuteen katsomatta.

Täälläkin hallituspuolueista kuuluu viestiä, että hallitus haluaa panostaa ihmisten työssäjaksamiseen, mutta pidän tätä puhetta aika uskomattomana siihen nähden, että hallitus haluaa patistaa ihmiset sairaana töihin ja heikentää mahdollisuuksia edetä uralla. Jopa työ- ja elinkeinoministeriö on kiinnittänyt huomiota siihen, että esitys voi itse asiassa heikentää osaavan työvoiman saatavuutta tulevaisuudessa, mikäli työikäisen väestön osallistuminen osaamista kehittäväan ja ylläpitävään koulutukseen laskeekin nykyistä alemmalle tasolle.

Pidän itse hyvin ongelmallisena ja kyseenalaisena sitä argumenttia, että aikuiskoulutustuen lakkauttaminen vahvistaisi julkista taloutta ja työllisyyttä. Miten ihmisten riittävä osaaminen jatkossa varmistetaan — siihen täällä ei ole kyetty antamaan vastauksia.

Sekä aikuiskoulutustuen että vuorotteluvapaan säilyttämisen puolesta puhuvat sellaiset meille hyvin kriittisen tärkeät seikat kuin ihmisten jaksaminen töissä sekä työurien pituus. Me olemme pulassa, jos ihmiset puhuvat uupuvat eivätkä ole työkykyisiä. Hallituksen työelämää koskevat toimet taas luovat meille kuitenkin entistä uuvuttavampaa ja näköalattomampaa työelämää. Aikuiskoulutustuen lakkauttamisella heikennetään yksilöiden mahdollisuuksia kehittyä, vapautta edetä uralla. Siksi se on erittäin lyhytnäköinen päätös.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

18.30 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pari sitaattia tähän alkuun. Ensimmäinen: ”Suomi näkee osaavan koulutetun työvoiman saatavuuden parantamisen keskeisenä tekijänä Euroopan kilpailukyvyille.” Toinen: ”Suomi pitää Euroopan kilpailukyvyn ja menestyksen kannalta ratkaisevana, että jatkamme määrätietoisia ponnisteluja koulutustason nostamiseksi ja jatkuvan oppimisen vahvistamiseksi EU:n tasolla.” Jokainen meistä edustajista, meistä harvoista, keitä täällä enää on, varmasti tietää, mistä nämä sitaatit ovat. Ne ovat valtioneuvoston muistiosta, jossa määritellään Suomen avaintavoitteet EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2022 ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa oli 20—64-vuotiaista yli puoli miljoonaa henkilöä. Valtioneuvosto onkin oikealla asialla EU-vaikuttamisessa halutessaan nostaa kansalaisten koulutustasoa ja edesauttaa jatkuvaa oppimista. Kysymys kuuluu: miksi hallitus ei toimi samalla tavoin kotimaan politiikassaan?

Suomessa on erittäin matala koulutusaste, ja kaikki toimenpiteet, jotka heikentävät uuden osaamisen hankintaa, heikentävät kilpailukykyämme. Valtioneuvoston määrittelemistä avaintavoitteista EU-vaikuttamiseen löytyvät myös digitalisaatio, tekoäly, vihreä siirtymä ja monia muita kilpailukykyyn liittyviä tekijöitä. Miten hallitus aikoo vastata näihin, kun se omilla toimillaan vaikeuttaa ihmisten kouluttautumista ja sitä kautta osaamistason

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

nostamista? Miten hallitus vastaa työvoimapulaan, jos jokainen meistä on naulattu nykyiseen työhömmme lopuksi ikäämme?

Arvoisa puhemies! Jatketaan sitaateilla: ”Jos meillä on sellainen tilanne, mikä on hyvin tyypillistä, että meillä on lähihoitaja, joka lähtee opiskelemaan kokiksi, ja sitten meillä on kokki, joka lähtee opiskelemaan lähihoitajaksi, niin molemmat ovat toista vuotta poissa työelämästä, kun he opiskelevat tähän uuteen ammattiin. Meillä on pulaa sekä lähihoitajista että kokeista, ja sen jälkeen kun molemmat ovat opintonsa suorittaneet, niin meillä on täsmälleen yhtä monta lähihoitajaa ja kokkia kuin meillä oli ennen kuin tämä prosessi lähti liikkeelle.” Tämänkin sitaatin varmaan me kaikki muistamme.

Ministeri Satonen on johdonmukaisesti ja pääosin asiassa pysyen, mistä erityiskiitos ministerille, puolustanut nyt käsittelyssä olevaa esitystä aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta. Tässä viime torstain kyselytunnilla esitetyssä vertauksessa ministerin logiikka kuitenkin ontuu. Tällä logiikalla jokainen meistä, halusimmepa tai emme, olisi sidottu siihen työhön ja tehtävään, mihin olemme kerran päätyneet, päätyneet usein hyvinkin nuorina ja usein myös tietämättöminä siitä, mitä lopulta elämässämme ja lopun elämäämme haluamme tehdä, tai olemmeko ylipäätään fyysisesti tai henkisesti kyvykkäitä suoriutumaan siitä tehtävästä koko työuramme ajan, tai päätyneet työhön, jossa emme pysty antamaan parasamme emmekä ole parhaimmillamme. Meiltä vaaditaan jatkuvaa tehokkuuden ja tuottavuuden kasvua. Pystymmekö vastaamaan siihen, jos työssään viihtymätön kokki haluaa olla lähihoitaja tai työssään viihtymätön lähihoitaja haluaa olla kokki? Ministeri Satosen logiikka johtaa siihen, ettei meillä ole sen enempää kokkia kuin lähihoitajaakaan. Silloin yhden vuoden sijaan saattaa työelämästä kadota ihmisiä lopullisesti, ja riski kasvaa, että he ilmestyvät sinne, minne kukaan ei varmasti heidän toivo ilmestyvän: mielenterveyspalveluiden tarvitsijoiksi tai toimeentulotuen hakijoiksi.

Arvoisa puhemies! Tähän kohtaan sitaatti eräältä koulutusalan ammattilaiselta: ”Aikuiskoulutustukea hyödyntävät usein opetus- ja kasvatusalalla ja sosiaali- ja terveysalalla työskentelevät matalapalkkaiset henkilöt. Avoimilla yliopisto-opinnoilla nostetaan koulutustasoa, ja usein opiskelun tavoitteena on tutkinto-opiskelupaikka yliopistossa. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen on ristiriidassa hallitusohjelman tavoitteiden kanssa: koulutustason nostamisen, jatkuvan oppimisen ja työelämässä tarvittavan osaamisen kehittämisen. Aikuiskoulutustuen lakkauttamisella viedään työssäkäyville mahdollisuus nostaa osaamistasoa.”

Aikuiskoulutustuki on mahdollistanut itsensä kehittämisen nykyisessä työssä tai siirtymisen tehtäviin, jotka sopivat ko. henkilölle paremmin tai joissa on pulaa työntekijöistä. Erityisen tärkeää kouluttautuminen on työssäjaksamisen kannalta. On varmasti kaikkien kannalta parempi, että meillä on työssään viihtyvät kokki ja lähihoitaja ennemmin kuin kokki, joka palaa pohjaan, ja lähihoitaja, joka ei jaksa mennä lähellekään työpaikkaansa.

Arvoisa puhemies! Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen iskee koko maahan, mutta erityisesti se iskee itäiseen Suomeen, missä vanhoja työpaikkoja katoaa ja tarvitaan koulutautumista uusiin. Tämäkään hallitus ei pysty pakottamaan kaikkia muuttamaan kalliiden elinkustannusten niin sanottuihin kasvukeskuksiin. Tällöin on parempi ja inhimillisempi vaihtoehto tarjota mahdollisuus uudelleen kouluttautumiseen jokaisen omalla kotiseudulla. Itäisessä Suomessa tämä on myös turvallisuuskysymys.

Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen saattaa säästää rahaa yhdestä kohtaa, mutta yhteiskunnalle on suurella todennäköisyydellä tulossa lisäkuluja siitä, että työntekijät eivät enää ole niin tuottavia, jos ovat pakotettuja jäämään vanhalle ammattialalle ilman motivaatiota

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

ja jaksamista. Ihmisillä on muutakin elämää kuin vain työ. Onko hallituksen linja, että pysyköön jokainen siinä tehtävässä ja asemassa, mihin kerran on elämässään päätenyt? Onneksi tämä kansanedustajan tehtävä on määräaikainen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

18.35 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä vaiheessa illan hämytyessä, kun käymme tärkeitä keskusteluja, salissa on yksi, kaksi, kolme, neljä, viisi hallituspuolueitten kansanedustajaa. Kiitos, että olette vielä läsnä kuuntelemaan näitä tärkeitä viestejä, mitä tähän tärkeään asiaan tulette saamaan evästyksiä.

Nyt lähetekeskustelussa on aikuiskoulutustuen lakkaaminen, josta pidin siis aiemmin puheenvuoron, ja tämän lisäksi nyt on vuorotteluvapaata koskeva lakkautusesitys myös keskustelussa.

Hallituksen esitys on jälleen linjassa sen suhteen, että palkansaajia tukevia lainkohtia useasta kohtaa pyritään vähintään heikentämään tai jopa lakkauttamaan. Vuorotteluvapaan lakkautusta koskevissa lausunnoissa tuli esiin hyvin merkittävästi se, onko tässä taas järkeä vai ei. Lähes kaikki kantansa ilmaisseet, lausunnon antaneet tahot suhtautuivat kielteisesti ehdotukseen vuorotteluvapaan lakkauttamisesta. Osassa lausunnoista tuotiin esiin, ettei vuorotteluvapaan lakkauttaminen tue hallitusohjelman kirjauksia työllisyyden lisäämisestä ja työurien pidentämisestä — aika erikoista. Lausunnoissa korostettiin, että työntekijän mahdollisuus vuorotteluvapaaseen tukee työhyvinvointia sekä työssäjaksamista ja on siten tärkeä tekijä työurien pidentämisen ja työkyvyn ylläpitämisen edistämiseksi.

Nykyisestä työhistoria vaatimuksesta johtuen vuorotteluvapaajärjestelmä edistää erityisesti työuran loppupuolella olevien työssäjaksamista. Muun muassa SOSTE, Suomen sosiaali ja terveys ry, sekä SAK korostivat lausunnoissaan vuorotteluvapaan sijaisena toimivien työttömien työnhakijoiden työllisyyttä edistävää vaikutusta. Kuuloliiton mukaan vuorotteluvapaajärjestelmä tarjoaa monelle vammaiselle ja osatyökykyiselle työntekijälle mahdollisuuden päästä työelämään.

Arvoisa puhemies! Jälleen kerran esitän toiveen hallitukselle siitä, että harkitsisitte nyt vielä kuitenkin sitä, että tämä esitys vuorotteluvapaan lakkauttamisesta peruttaisiin. Kuten lausunnoista tulee ilmi, se tukee työllisyyttä, kun työtön saa työtä tuuratessaan vapaalle jäävää, työntekijöiden hyvinvointi lisääntyy ja työurien pitenemistä tuetaan vuorotteluvapaajärjestelmällä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.38 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Aikuiskoulutustuki on ollut voimassa yli 20 vuotta, ja tänään keskustelemme sen jatkosta, onko sillä elämää enää tämän jälkeen, kun tämä käsittely on loppu täällä talossa. Täytyy muistaa, että aikuiskoulutustukea saadaksesen on täytynyt olla jo työelämässä kahdeksan vuotta, ja jos lähtee opiskelemaan, niin pitää lähteä päätoimisesti tai osa-aikaisesti opintovapaalle ja sitä kautta aika isoon panostukseen oman uransa eteen. Sitten myöskin se panostus siihen, että ollaan isoa uranvaihtoa tekemässä, liittyy tähän taloudelliseen puoleen. Aikuiskoulutustuki on noin 1 400 euroa kuukaudessa 2 500 euron kuukausipalkan sijaan, eli siinä tulee aika iso panostus myös henkilökohtaisesti.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Tätä aikuiskoulutustukea käyttää yli 30 000 henkilöä, ja lukumäärät ovat kasvaneet, koska osa-aikainen opiskelu on lisääntynyt. Tämä on myöskin kollektiivisesti rahoitettu järjestelmä. Tämä 175 miljoonaa euroa kerätään vakuutusmaksuilla palkansaajilta ja työnantajilta; kummaltakin noin 0,1 prosenttiyksikköä työttömyysvakuutuksessa on tämän hinta. Tämän avulla on koulutettu ja kouluttaudutaan työn ohessa tai kokonaan uusiin tutkintoihin ja sitä kautta uusiin työmahdollisuuksiin ja samalla syvennetään osaamista nykyisissä tehtävissä. Suurimmat käyttäjäryhmät, niin kuin täällä on tullut esille, ovat sote-sektorin työntekijät, noin kolmasosa. Tätä EK on pitänyt ongelmana, koska he näkevät, että se on julkisen puolen kouluttautumista ja sitä rahoitetaan kaikkien vakuutusmaksuilla.

Liikkuvuus ja työllistymisalojen välillä vaihtaminen on täysin normaalia nyky-yhteiskunnassa. Ei ole olemassa yhtä ainoaa tutkintoa työpaikkaan, jolla pärjäisi koko elämän. Pitää kouluttautua työuralla koko työuran ajan, se olisi optimi. Me tarvitsemme enemmän koulutusta ja osaamisen päivittämistä työuran aikana, emme vähemmän. Minusta meidän pitäisi olla aika paljon huolissamme siitä, että koulutus myös keskittyy aika paljon, ja nyt vähemmän koulutusta saaneet ihmiset saavat myös vähiten työnantajan koulutusta työpaikoilla. Tämä on myös heille tällainen koulutusväylä, jota kautta he pystyvät päivittämään osaamistaan.

Sitten hallitus on miettimässä tätä uutta malliaan vasta nyt ja lakkauttamassa toimivan järjestelmän ennen uuden mallin löytymistä. Me emme pysty vertailemaan sitä, onko tämä uusi malli jollain tavalla vertailukelpoinen tähän nykytilanteeseen, ja sitten tässä tulee näitä siirtymävaiheen ongelmia. Uuden olisi pitänyt olla valmis jo ennen kuin vanha lopetetaan. Järjestys on tältä osin väärä.

Aikuiskoulutustukea voidaan kohdentaa nykyistä paremmin. Se pitäisi kohdentaa ehkä paremmin niin, että matalan koulutustason omaavat henkilöt saisivat sitä helpommin, ja sitten sitä voitaisiin kohdentaa myös sillä tavalla, että työvoimapula-alalle opiskelevat saisivat sitä helpommin. Sitten näillä tuen ehdoilla voidaan näitä kriteeristöjä tehdä.

Kun meillä on toimiva järjestelmä, meillä on rahoitus kunnossa ja kohdentumisesta on ollut täällä se isoin keskustelu, niin toivoisin, että me pysyisimme tässä aihekokonaisuudessa. Esitänkin, että nykyinen järjestelmä jatkaisi toimintaansa niin kauan kuin tämä kohdentuminen on ratkaistu, hyödynnettäisiin tämän nykyisen järjestelmän pohjarahjoitus ja sitten kohdennettaisiin se paremmin, ja näin päästäisiin tästä asiasta eteenpäin. Me tarvitsemme lisää osaamista. Minusta tämä esitys, joka on nyt tässä pöydällä lakkauttamisen osalta, on yksi hallituksen hölmöimpiä esityksiä tämän vaalikauden aikana. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu poissa. — Edustaja Hyrkkö.

18.44 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Koulutuksella ja sivistyksellä on maailmaa muuttava voima. Se voi kuulostaa vähän mahtipontiselta, mutta aikana, jolloin keskustelu koulutuksesta typistyy osaamisen välinearvoon ja koulutusjärjestelmän kykyyn tuottaa tehokkaita työmuurahaisia yhteiskunnan rattaisiin, tuntuu tarpeelliselta muistuttaa, että kyse on muustakin. Suomen tarina on tarina koulutuksesta, tasa-arvosta ja mahdollisuuksista. Juuri koulutus, laadukas, monipuolinen, tasa-arvoinen koulutus on rakentanut vankan perustan Suomen ja suomalaisten onnistumisille ja onnellisuudelle.

Vahvuutemme on ollut ketteryys, ymmärrys siitä, että emme ymmärrä kaikkea, ja että kun maailma ympärillä muuttuu, myös meidän on muututtava, että uuden oppiminen ei

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

mene pois muodista ja että ihmisten jano kehittää itseään ja mennä elämässä eteenpäin rakentaa ja vie koko Suomea eteenpäin.

Aikuiskoulutustuki on toki vain yksi pala koulutuksen suuressa palapelissä, mutta se ei ole merkityksetön. Tapa, jolla hallitus on valinnut romuttaa tämän monelle tärkeän avaimen uusille poluille ennen minkäänlaista tietoa tulevasta, ei ole mielestäni viisas, ei etenkään, kun tiedämme, että esimerkiksi tekoälyn murros ja fossiiliriippuvuudesta irtautuminen muuttavat jo lähivuosina työtä, työelämää, osaamistarpeita aivan perustavanlaatuisella tavalla.

Arvoisa puhemies! On sekä yhteiskunnan että yksittäisten ihmisten etu, että ihmisillä on mahdollisuus päivittää omaa osaamistaan, ja kyllä, myös vaihtaa alaa, jos oma tilanne sitä edellyttää. Hallitus on itsekin myöntänyt, että jokin tuki tarvitaan esimerkiksi koulutussektorin ja sote-alan sisällä tapahtuvaan kouluttautumiseen. Sitä en kerta kaikkiaan käsitä, miksi hallitus ei ryhtynyt kehittämään olemassa olevaa, toimivaa järjestelmää sen sijaan, että se heitetään roskikseen. Nyt sitten ihmetellään, mistä saadaan korvaava malli ja kuka-han sen suostuisi maksamaan. Vaihtoehtoja olisi ollut. Vihreissä olemme esittäneet aikuiskoulutustuen uudistamista siten, että se mahdollistaisi nykyistä paremmin tutkinnon osien ja täydennyskoulutusten suorittamisen työn ohella ja että se kohdentuisi nykyistä vahvemmin heille, joiden työhistoria tai koulutustausta on rikkonainen tai työmarkkina-asema muutoin hauras.

Arvoisa puhemies! Hallituksen suhtautuminen aikuiskoulutustukeen noudattaa kuitenkin, ikävä kyllä, tuttua linjaa. Rakentamisen sijaan rikotaan ryminällä. Mietin myös, mitä tämä kertoo hallituksen ihmiskuvasta, ihmisen elämä kun on hyvin harvoin suoraviivainen. Ajatus siitä, että ihmisen olisi parempi jäädä epämieluisalle alalle, vaikka motivaatio, jaksaminen tai elämäntilanne eivät sitä enää mahdollistaisi, sivuuttaa täysin sen tosiasian, että työssä uupuminen ja muu työpahoinvointi aiheuttaa jo nyt miljardin luokan kustannuksia työnantajille ja yhteiskunnalle inhimillisestä kärsimyksestä puhumattakaan. Työhyvinvointia ei kannata tai voikaan mitata vain sairauspäivissä. Silloin ollaan jo vähän myöhässä. Esimerkiksi työn mielekkyys ja työn imu vaikuttavat olennaisesti siihen, miten ihminen jaksaa työssään.

Arvoisa puhemies! Tästä korvaavasta mallista, jota hallitus aikuiskoulutustuelle kaavaillee, emme tiedä vielä paljoa, mutta jonkinlaista lainapohjaista järjestelmää on ministeri täällä väläytellyt. On hyvä ymmärtää, että tällainen malli kohtelisi eri tulotasoilla olevia ihmisiä todella eriarvoisesti. Se ei missään nimessä kohdentaisi tukea nykyistä paremmin pienituloisille tai heikossa työmarkkina-asemassa oleville — päinvastoin. Ikävä kyllä, tämäkin on kuitenkin aivan linjassa Orpon hallituksen tähänastisten päätösten kanssa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar, poissa. — Edustaja Lahdenperä.

18.48 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys liittyy työllisyysasteen nostamiseen ja valtiontalouden tasapainottamiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksen mukaan aikuiskoulutustuen hyödyt eivät riitä kattamaan siitä aiheutuvia kustannuksia. Myöskään koulutusalojen mukaiset siirtymät eivät välttämättä johda siirtymiin työmarkkinoilla. Eli nykyisellään aikuiskoulutustuki on tehoton eikä vastaa sille asetettuja tavoitteita. Siitä saadut hyödyt ovat pienet verrattuna kustannuksiin.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Etlan julkaiseman tutkimuksen mukaan aikuiskoulutustuen mahdolliset hyödyt riippuvat merkittävästi koulutustaustasta, ja eniten hyötyä on peruskoulutaustaisten kohdalla. Sen sijaan jo valmiiksi korkeakoulututkinnon suorittaneilla saatavat hyödyt eivät riitä kattamaan kustannuksia. Esimerkiksi vuonna 22 tukea saaneista 49 prosenttia oli jo valmiiksi ylemmän tai alemman korkeakoulututkinnon omaavia. Samassa Työllisyysrahaston selvityksessä todetaan, että toisen asteen tutkinto oli jo 42 prosentilla. Peruskoulutaustaisia oli vain yksi prosentti. Näin havaitaan, että nykyisellään tuki painottuu siis henkilöihin, joilla on jo joko korkea-asteen tai toisen asteen tutkinto, kun taas perusasteen suorittaneiden osuus tuen saajista on vähäinen. Tämän vuoksi aikuiskoulutustuen ansio- ja työllisyysvaikutukset eivät vastaa tavoitetta. Jotta tuki olisi tehokas ja kohdentuisi tarkoituksenmukaisesti, tulisi sen painottua peruskoulutaustaisiin ja sitä tulisi suunnata aloille, joiden työllistämismahdollisuudet ovat parhaimmat. Nyt pyritäänkin löytämään keinoja, joilla jatkossa työn tekeminen ja pätevytyminen voidaan paremmin sovittaa yhteen niin, että henkilön ei tarvitse olla kokopäivätoimisesti poissa töistä, ja jos henkilö omasta halustaan haluaa vaihtaa alaa, niin silloin myös taloudellinen vastuu täytyy olla henkilöllä itsellään esimerkiksi täällä paljonkin puhutun lainapainotteisen mallin kautta.

Kuten aiemmin jo mainitsin, Työllisyysrahaston kyselyn mukaan yli puolet vastaajista koki kuormituksen nykytyössä päämotivaatiotekijänä aikuiskoulutukseen hakeutumiseen ja tuen haun syyksi, mutta nämä työhyvinvointiasiat ovat sellaisia, että niihin tarvitsisi löytää joitain muita keinoja. Työmotivaatioon, jaksamiseen vaikuttaa ihmisessä aika moni seikka myös sen työn ulkopuolisissa asioissa.

Samassa kyselyssä noin 48 prosenttia vastasi tarvitsevänsä korkeamman tutkinnon voidakseen edetä työurallaan. Juuri tähän koulutustason nostamiseen aikuisten tutkintokoulutuksessa sekä työmarkkina-asemaa parantavaan koulutukseen hallitusohjelmalla ja näillä muutoksilla pyritään. Ja juuri tätä varten STM on asettanut työryhmän valmistelemaan ehdotuksia keinoista, joilla tuetaan työuran aikaista jatkuvaa oppimista, parannetaan työllisyyttä ja tasapainotetaan valtiontaloutta.

Kuten edustaja Lyly tässä aikaisemmin mainitsi, aikuiskoulutustuki on tosiaan ollut 20 vuotta voimassa. Ehkä sitä onkin nyt aika uudistaa. Muistetaan myös, että meillä on ilmainen koulutuspolku ensimmäistä tutkintoa opiskeleville. Meillä on monimuotokoulutusta, meillä on joustavia työtapoja ja joustavia koulutustapoja, ja näitä päivitetään jatkuvasti, joten kyllä tässä varmaan näitten uudistusten myötä tullaan kuitenkin hyvään lopputulokseen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi.

18.52 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jatkuvan oppimisen alas ajaminen ei ole keskustalle vaihtoehto. Ministeri Satonen on puhunut aikuiskoulutustuesta täällä salissa kuin 10 000 työntekijän reservinä, joka purkamalla talous saadaan kuntoon. Hallitus unohtaa kuitenkin, että juuri koulutus on se supervoima, joka nostaa tuottavuutta työssä ja parantaa sitä kautta Suomen taloutta.

Kokoomus on tehnyt selvän linjamuutoksen. Ennen me yhdessä puolustimme jatkuvaa oppimista ja aikuiskoulutustukea, ja nyt te olette sitä romuttamassa, vaikka lausuntopalautte on tyrmäävää. Nyt keskusta saa yksin rakentaa Suomen kasvun kaavaa, ja kokoomuksen suuntaviivoilla ajetaan jatkuvaa oppimista alas.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Velkapuhe aikuiskoulutuksen lakkauttamisesta on muutenkin sumuttamista. Tuen lakkauttaminen ei nimittäin vähennä valtion velkaantumista, koska sitä ei rahoiteta valtion budjetista vaan työntekijöiden ja työnantajien maksuilla yhdessä sopien. Uskon, että aikuiskoulutustuen lakkauttaminen on hallituksen suurimpia virheitä. Ennen kaikkea se tarkoittaa talouden ja hoitajapulan takapakkia. Hallitus siis hinaa tämän ajan suurimpia ongelmia vielä syvemmälle suohon. Noin 30 000 ihmistä on käyttänyt tätä tukea vuosittain, ja heistä kolmannes on sote-alalle kouluttautuvia ammattilaisia. Näitä osaajia ei olisi ilman taloudellista mahdollisuutta opiskella myös aikuisiällä, ja näistä osaajista on meillä huutava pula.

Olemme kokoomuksen kanssa puolustaneet jatkuvaa oppimista yhdessä, mutta nyt ääni kellossa on muuttunut. Kasvun kaava on hautautumassa repivien säästötalkoiden ja tunnin juna -hankkeiden alle. Kysymys kuuluu: onko hallituksella oikeasti tarkoitus tuhota tämä Suomen taloutta parantava tukimuoto?

Arvoisa rouva puhemies! Työministeri Arto Satonen kuvasi viime viikolla kyselytunnilla, että yhteiskunnan kannalta ei ole mitään merkitystä, jos kokki opiskelee lähihoitajaksi ja lähihoitaja kokiksi, sillä aloilla lopulta työskentelee sama määrä kyseisten ammattien osaajia. Ministeri unohtaa kuitenkin, että ihmisen, työntekijän, itsensä mielestä väärällä urapolulla oleva ihminen ei ole yleensä motivoitunut työhönsä. Pahimmillaan hän voi jäädä pitkälle sairauslomalle tai hän ei enää pysty tekemään sitä työtä, minkä hän on alun perin valinnut. Sote-alalla myös tiukka kelpoisuuksien sääntely aiheuttaa tilanteita, että mikäli haluaa antaa osaamistaan sinne, missä on eniten tarvetta, niin tarvitaan aikuiskoulutustukea. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi lähihoitajalla tai sairaanhoitajalla, joka kouluttautuu kättilöksi ja haluaa tätä kautta tehdä uraansa muutosta ja antaa yhteiskunnalle takaisin.

On totta, että aikuiskoulutustuki ei ole tasa-arvoinen esimerkiksi sen kannalta, mitä tulee sukupuolten tasa-arvoon. Miesvaltaiset alat ovat käyttäneet tukea vähemmän, mutta ei hän sitä tuen poistamisella korjata vaan sukupuolittuneiden alojen tilanteeseen puuttumalla. Millä tavalla me voisimme tukea tasa-arvoa työmarkkinoilla? Älkää syökö julkisten naisvaltaisten alojen urapolkuja hengiltä. Tämän tuen lakkauttaminen osuu erityisesti sotealaan ja kasvatusalaan. Olemassa olevaa ei ole varaa romuttaa ennen kuin on parempaa tarjolla.

Arvon hallitus, pyydän teitä: harkitkaa päätöstänne uudelleen. Erityisesti toivon, että kokoomus palaa yhdessä puolustamaan jatkuvaa oppimista, jossa aikuiskoulutustuki on merkittävä työkalu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

18.57 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on lyhytnäköisesti ja pikavauhdilla poistamassa aikuiskoulutustuen. Tuki lakkaisi jo ensi syksynä, elokuussa.

Varmasti me jokainen tiedämme, kuinka valtava pula on esimerkiksi hoitajista. Minun kotiseudullani työvoima ei riitä sote-aloille nyt eikä varsinkaan tulevaisuudessa, vaikka koko pienenevä ikäluokka koulutettaisiin näihin tehtäviin — siis koko ikäluokka. Aikuiskoulutustuen käyttäjistä noin joka kolmas on saanut tukea nimenomaan sosiaali- ja terveydenhuollon koulutukseen. Siksi on hyvin vaikea ymmärtää tätä hallituksen lakkautuspäätöstä, joka entisestään pahentaa sote-alojen kriisiytyvää työvoimapulaa.

Arvoisa rouva puhemies! Opettajia Suomessa on onneksi vielä kohtalaisesti riittänyt, mutta erityisopettajista meillä on valtava pula. Tunnen useita opettajakollegoita, jotka ovat

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

luokanopettaja- tai aineenopettajataustalla opiskelleet erityisopettajiksi. Miksi hallitus haluaa viedä lapsilta ja nuorilta mahdollisuuden saada pätevää erityisopetusta?

Myös keskusta haluaa uudistaa aikuiskoulutustukea, mutta tukea ei pidä lakkauttaa, vaan sitä tulee rajata ja kohdentaa paremmin. Tuen saamisen ehdot pitää määrittää uudelleen, esimerkiksi yläikärajalla ja tukitasoilla. Keskustan tavoitteena on uudistaa, mutta ei lakkauttaa — uudistaa, mutta ei lakkauttaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strand, poissa. — Edustaja Rantanen.

18.59 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! Aikuiskoulutustukea ei saa lakkauttaa. Tämä on selkeä viesti sekä kansalaisilta että hallituksen lopettamisesitykseen vastanneilta lausunnonantajilta. Kolme neljästä kansalaisesta on sitä mieltä, että aikuiskoulutustukea ei saa lakkauttaa. Jopa hallituspuolueiden omat kannattajat eivät halua tukimuodon lakkauttamista, varsinkaan kokoomuksen kannattajat. Saakin heti alkuun kysyä: miksi hallitus ajaa jääräpäisesti tätä tukimuodon poistamista, kun ei sille ole tukea?

Lausuntopalaute hallituksen esityksestä kertoo karua kieltä. Lausuntojen antajia oli kaikkiaan 78, joista ainoastaan kolmessa aikuiskoulutustuen poistoa kannatettiin varauksin. Vain Suomen Yrittäjät kannatti sitä varauksettomasti. Onko tässä siis yrittäjillä veto-oikeus, sitä kun ei muilla osapuolilla hallituksen mukaan kuulu olevan muissakaan asioissa?

Jyväskylän avoimen yliopiston lausunnossa todettiin hyvin, että hallitus ei ole kertonut leikkaavansa koulutuksesta. Päinvastoin lupauksia on tehty toiseen suuntaan. Tämähän on kuitenkin suora leikkaus aikuisten mahdollisuuteen opiskella työnsä ohessa. Hallitus tekee siis suoraan melkein 200 miljoonan leikkauksen koulutukseen ja jatkuvan oppimisen ylläpitämiseen.

Merkillisen lakkauttamisesta tekee myös se, että tätä tukea ei makseta valtion varoista, vaan sen rahoittavat työntekijät ja työnantajat itse työttömyysvakuutusmaksuilla. Ainoastaan yrittäjien aikuiskoulutustuki maksetaan suoraan valtion kukkarosta. On hölmöä lopettaa toimiva järjestelmä ja rahoitusmalli. Miksi nykyisen mallin kehittäminen paremmaksi ei hallitukselle käy? Olisi ymmärrettävää, jos hallitus olisi jo valmisteellut jonkin korvaavan mallin tämän tuen tilalle. Nyt siitä vain puhutaan ilman, että kukaan tietää, mitä on tulossa, kuka sen maksaa ja mikä mahdollisen uuden mallin toimivuus tulee oikein olemaan.

Arvoisa puhemies! Nykyistä aikuiskoulutustukimallia tulisikin kehittää entistä paremmaksi vastaamaan nimenomaan työvoimapula-alojen huutavaan työntekijätarpeeseen. Perus- ja toisen asteen koulutusta saaneita tulisi kehittää eteenpäin tukimuodon piirissä. Aikuiskoulutustuki on mahdollistanut ison työntekijämäärän jatko- ja uudelleenkouluttautumisen jo yli 20 vuoden ajan. Sen avulla moni on saanut paremmat mahdollisuudet edetä nykyisessä työssä tai kouluttautua kokonaan uudelle alalle. Olen itsekin opiskellut tämän tuen turvin sairaanhoitajaksi. Surullista mutta totta on se, että tässä salissa tästä asiasta keskusteltaessa on jäänyt tunne, että etenkin hoitoalalle kouluttamista ei nyt haluta.

Ministeri Satonen on sanonut, että juuri sen vuoksi tuki ei enää ole ajassa eikä ajankohdainen, että ihmiset kouluttautuvat sen avulla pois sote-alalta. Suurin kysymyksen on, mistä ihmeestä niitä ammattilaisia saadaan, kun tämäkin mahdollisuus viedään. Kuinka hallitus aikoo ratkaista sosiaali- ja terveydenhuollon työvoiman saatavuuden? Aikuiskoulutustuen avulla kouluttautumisen mahdollisuutta on käytetty hyvin laajasti. Vuosittain 32 000

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

kouluttautuneesta lähes 35 prosenttia on kouluttautunut sote-alalle. Eikö se ole ollut arvokasta?

Hallituksen tavoitteena on betonoida naisvaltaisten alojen palkkamalli uudella vientiveitoisella mallilla, ja samoin on käymässä ammatinvalinta-asioissa. Hallitus on viemässä mahdollisuuden aikuisilta valita uutta suuntaa elämäänsä, etenkin kun samaan aikaan hallitus ei ole myöntämässä hyvinvointialueille riittävää rahoitusta ja eri paikkakunnilta on loppumassa terveydenhuollon toimipisteitä ja paikkakunnille jääville ihmisille ei edes anneta mahdollisuutta kouluttautua uudelle alalle. Kerran tietylle alalle kouluttautuneille ei enää vaihtoehtoja tarjota.

Työntekijöiden liikkuminen eri alojen välillä on täysin normaalia, ja näin pitääkin olla. Päätöksellään lakkauttaa aikuiskoulutustuki hallitus vain syventää työmarkkinoiden osajakapulaa ja antaa signaalin, ettei kouluttautumista haluta edistää ja puheet jatkuvasta oppimisesta voidaan heittää romukoppaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eskelinen.

19.04 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä nämä hallituksen työelämähankkeet ovat pöljiä, ja jos tätä vertaa, niin tämä on pöljistä pöljin. Erityisesti näissä työllisyysvaikutuksissa, mitä tähänkin on laskettu, ei ole minkäänäköistä perää.

Alkuviikosta tein puhelinkierroksen. Soitin hyvinvointialueille ja kysyin, mikä merkitys aikuiskoulutustuella on heidän työvoiman saatavuudensa osalta. Kyllähän sieltä tuli semmoista tekstiä, että ei voinut kuvitellakaan. Erityisesti isojen kaupunkien ulkopuolellahan tällä on ollut valtava merkitys erityisesti sote-alalla. No, soitin sitten ammattikorkeakoulun rehtorille. Heillä on 45 prosenttia aikuiskoulutuksen opiskelijoista sote-alan opiskelijoita ja tiivis yhteistyö hyvinvointialan kanssa. Ei kyllä heiltäkään minkäänäköisiä lämpimiä ajatuksia tullut tämän hankkeen osalta. No, vielä sitten soitin ammatilliseen koulutuskuntayhtymään, ja esimerkiksi Pohjois-Karjalassa aikuiskoulutustuella on vuosittain noin 300 alanvaihtajaa tai lyhyellä koulutuksella lisäkoulutusta hakenutta nuorta ja aikuisia. Pääosinhan he ovat työuraa 20—30 vuotta tehneitä, jotka katselevat sitten, haluavat vähän erikoistua tai sitten vaihtaa alaa.

Kyllähän näillä päätöksillä on suuri negatiivinen vaikutus työllisyyteen, sehän on aivan selvä asia. Varmaan siellä on korjattavaa, ja pienillä fiilauksilla olisimme saaneet varmaan asiaa eteenpäin, mutta niin kuin hallitus monissa muissakin asioissa, sehän ei kuuntele sidosryhmiä eikä mitään tahoa. Onhan tämä erikoista. Jos TEMinkin lausuntoa luette, niin sehän on aivan päinvastainen kuin hallitus esittää.

Meille Itä-Suomessa ja Pohjois-Karjalassa on aivan avainkysymys, millä työvoimaa saadaan ja pystytään sitten joustavasti kouluttamaan ihmisiä niille aloille, missä on työvoimapula.

No, sitten jos tätä kokonaisuutta katsoo, niin Suomen opiskelijat ja Kuntaliittohan myös erityisen nihkeästi tähän asiaan suhtautuivat. Heidän toiveenaan tietysti on, että jos nämä lakkautuvat, niin uusi malli pitäisi hyvin pikaisesti sitten saada käytäntöön. Mutta näillä molemmilla on vaikutus erityisesti työssäjaksamiseen ja työuran pituuteen.

Vuorotteluvapaan osalta ovat työnantajat ruvenneet käyttäytymään sillä tavalla, kun tiedossa on, että lakiesitystä valmistellaan, että hepä eivät tällä hetkellä enää monille myönnäkään vuorotteluvapaata. Vuorotteluvapaan osalta erityisesti tämä on ollut iso merkitys nuorille työttömille. He ovat monesti sitten päässeet — kaupanala on hyvä esimerkki —

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

puoleksi vuotta, neljäksi kuukaudeksi, kolmeksi kuukaudeksi taloon sisään. Moni on siten työllistynyt suoraan sinne tai saanut CV:hen merkinnän työkokemuksesta. Nyt tämä työkalu jää kokonaan pois. No, mikä merkitys sillä on? Negatiivinen työllisyysvaikutus.

No, sitten on näitä 30—40 vuotta, monia 40 vuotta työelämässä olleita, jotka ovat vuorotteluvapaata pyytäneet, ja heille on todettu sitten, että eipä tätä nyt myönnetäkään — suoraan ei sanota, että syy on se, että tämä on poistumassa käytöstä ja lakiesitys on tulossa — ja on tapahtunut monia irtisanomisia. Minullekin on kolme puhelua tullut. Nämä rouvat ovat todenneet, että heidän työuransa loppuivat siihen, jäivät osa-aikaeläkkeelle tai sitten putkeen. No, mikä työllisyysvaikutus tällä on? Taitaa sekin olla negatiivisvaikutteinen.

Hallitus ja kaikki me toivotaan, että työurat jatkuisivat, mutta kyllä tämä vuorotteluvapaata toimii aivan toisinpäin. Jos olet ollut 35—40 vuotta työelämässä ja käytät ainutta kertaa sitä mahdollisuutta, vuorotteluvapaata, jotta jaksaisit sinne eläkeikään olla tai vuoden tai pari tehdä sitten pitempään, niin tämä työkalu viedään pois. Luulen, että tällä on iso negatiivinen merkitys.

Kyllä hallitus jossain vaiheessa voisi kuunnella myös oppositiota mutta erityisesti näitä sidosryhmiä ja työelämää ja koulutusta. On kyllä erikoista, mutta kun se on hallitusohjelmaan taas kirjoitettu, niin täällä salissahan on ihan turha puhua ja meuhkata.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Norrback.

19.09 Anders Norrback r: Kiitos, arvoisa puhemies! Toistan sen, mitä olen sanonut aika usein. Jos meillä ei ole pohjoismaista työllisyysastetta, jos emme tee yhtä paljon työtä kuin muissa Pohjoismaissa, niin meidän palvelutaso, meidän rahan riittävyys on matalammalla tasolla, ja tämä hallitus aikoo korjata sen vinouman, mikä meillä on tässä suhteessa.

Koskien aikuiskoulutustukea meillä on tietysti tarve saada ihmisiä kouluttautumaan nimenomaan hoiva-alalle, opettajan erikoisopintoihin ja niin poispäin, siitä ei ole mitään epäselvyyttä. Mutta kyllä pitäisi lähteä siitäkin, että jos meillä on järjestelmä, joka ihan numeroitten valossa ei ole toiminut tehokkaasti, niin meillä on kaksi mahdollisuutta niin kuin on esitetty: tehdään muutos, tai sitten yritetään jotain uutta. Yleensä jos järjestelmä on aika monimutkainen ja ollut pitkään olemassa, niin on yleensä parempi tehdä jotain uutta, joka palvelee paremmin. Kyllä on niin, että jos saadaan lähteä ihan niistä tarpeista, mitä on tänään... Tarpeet olivat toisenlaisia parikymmentä vuotta sitten kuin mitä ne ovat tämän päivän yhteiskunnassa, sehän on myönnettävä.

Sitten olen kuunnellut — valitettavasti en alusta, mutta kuuntelin — tätä keskustelua, ja tässä argumentoidaan jonkin verran sillä tavalla, että hallitus lakkauttaisi myös työvoimapolitiittisen koulutuksen: siitä ei ole mitenkään kyse. Jos jäät työttömäksi, niin kyllä ne järjestelmät toimivat myös tulevaisuudessa. Ainakaan minun osalta ei ole korviini tullut, että siihen olisi mitään muutosta tulossa — ehkä parempaan suuntaan, sitten kun TE-toimistot menevät nyt kuntien hoidettavaksi.

Eli minun mielestäni ei nyt pitäisi maalata sellaista kuvaa, että meidän koko elinikäinen oppiminen olisi jotenkin vaarassa tässä. Minun mielestäni nyt on syytä tarkastella sitä uutta vaihtoehtoa, joka on tulossa, ja että räätälöidään niin, että saadaan ihmiset niille alueille, missä on työvoimapula.

Ja sitten työhyvinvoinnista. Meillä on iso haaste sen suhteen, mutta kyllä meidän on myös löydettävä siellä ratkaisuja, että ihmiset jaksavat töissä, ei sillä tavalla, että pidetään

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

vapaa vuosi, että jaksaa. Sitten sehän on merkki siitä, että meidän työpaikoilla on paljon tehtävää. — Paljon kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

19.12 Miko Bergbom ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Norrbackin sanoin: — hän puhui viisaita, kun puhui pohjoismaisesta hyvinvoinnista — jotta meillä voi olla Pohjoismaiden tasolla oleva hyvinvointi, niin se todella myös edellyttää Pohjoismaiden tasolla olevaa taloutta, eli että meillä on sen verran hyvässä kunnossa oleva talous, että me voidaan tarjota erilaisia palveluita. Ja kuten tässä salissa on useaan kertaan todettu, niin Suomessa ei tällä hetkellä ole niin. Me hävitään aika monilla mittareilla muille Pohjoismaille, mutta meillä on silti ollut pohjoismainen hyvinvointijärjestelmä kaikkine mahdollisine palveluineen, vaikka meillä ei siihen ole rahaa ja, kuten on todettu, velkaa otetaan järjestömät määrät. Jotta me voidaan säilyttää se hyvinvointivaltio, se edellyttää sitä, että meidän julkinen taloutemme saadaan tasapainoon ennemmin tai myöhemmin, ja siihen tämä hallitus pyrkii. Ymmärrän sen, että se muutosvaihe, missä nyt lähdetään korjaamaan julkista taloutta, tekee kipeää monelle. Se ei ole aina mukavaa, mutta kun siitä päästään eteenpäin, niin on todennäköistä, että me saavutetaan talouskasvua ja sitä kautta pystytään luomaan hyvinvointia tähän yhteiskuntaan.

Sitten kun täällä edustaja Kemppi otti aikaisemmassa vaiheessa esille, että ei tällä oikeastaan ole julkiselle taloudelle positiivisia vaikutuksia, niin se ei kyllä voi pitää paikkaansa yksinkertaisesti siitä syystä, että jos tälle on laskettu valtiovarainministeriön virkamiesten mukaan noin 10 000 henkilötyövuoden työllisyysvaikutus, niin jos nämä ihmiset ovat töissä, niin sillä on kiistaton vaikutus verotuloihin ja sitä kautta julkiseen talouteen. Eli kyllä sillä vaan on vaikutusta julkiseen talouteen, ja jos ei ole, niin lupaan sitten myöhemmässä vaiheessa tulla käsittelyssä tämän kertomaan. Tästäkin varmaan valiokunnassa valtiovarainministeriön virkamiehiä tullaan vielä kuulemaan, mutta näin tuossa esityksessä käy ilmi, että sillä todella 10 000 ihmisen työllisyysvaikutus on.

No, tämä aikuiskoulutustukimalli, onko se toiminut? Yksilön näkökulmasta se varmasti on toiminut, mutta onko se niin kuin yhteiskunnan näkökulmasta ja sitten rahoittajien, palkansaajan ja yrittäjän näkökulmasta toiminut sillä tavalla kuin se on ajateltu, niin ei oikeastaan. Kun se ei ole lähtenyt liikkeelle siitä, että koulutettaisiin semmoisille aloille, joilla se sitten nostaisi myöskin näiden opiskelevien ihmisten palkkatasoa ja koulutustasoa sillä tavalla, että sillä olisi vaikutuksia meidän julkiseen talouteemme, niin se ei ole siihen nähden toiminut. Yksilön näkökulmasta toki varmasti on toiminut, ja uskon ja tiedän, että monia ihmisiä harmittaa se, että tästä luovutaan. Eihän tämä kiva päätös ole, kuten sanoin. Eilenkin puhuin täällä salissa, tuosta pöntöstä itse asiassa, että ei näistä päätöksistä hurraahuutoja tarvitse odottaa tuolla kaduilla ja toreilla kun kulkee. Se on ihan selvä juttu, mutta joitakin asioita on vaan tehtävä sen takia, että niitä ei ole ennen tässä maassa suostuttu tekemään. Ja sen takia, juuri sen takia, tästä velkaantumisesta esimerkiksi viime kaudella varoitettiin, että jos ei nyt tehdä toimia, niin myöhemmässä vaiheessa ne ovat kovempia. Tämä on yksi surullinen esimerkki siitä.

Minä peräänkuuluttaisin kuitenkin ministeriöitä tässä nyt tämän työryhmän osalta ja sitten jatkovalmistelun osalta tosiaan luomaan nopeasti korvaavan mallin tämän aikuiskoulutustuen tilalle. Se on toki harmillista, että meillä ei nyt ole tässä vertailtavissa sitä korvaavaa mallia, kuten tässä opposition puheenvuoroissa on esitetty. Sen kiirehtimiselle on ihan

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

painavat perusteet, ja pystyn siihen kritiikkiin kyllä yhtymään. Se vaatii kyllä todennäköisesti paljon poikkihallinnollista työtä, eli että siihen otetaan mukaan useita eri ministeriöitä. Varmasti sosiaali- ja terveysministeriö on yksi keskeinen ministeriö, joka tähän tarvitaan mukaan. Täällä on kuultu, että tämä on esimerkiksi sote-alan työntekijöille ja koko sote-alalle huono juttu, kun sinne ei saada koulutettua ihmisiä. No, toisaalta näistä taustaineistoista käy ilmi, että se ei oikeastaan sote-alan työntekijäpulaan ole juurikaan ollut ratkaisu. Toivottavasti tämä uusi malli ehkä palvelisi sitäkin tarkoitusta sitten paljon paremmin.

Sitten tästä sukupuolirikysymyksestä. Aiemmin tuolta omalta paikaltani totesin, että ei tämä nyt ole itse asiassa mikään sukupuolirikysymys, mutta otankin sanani takaisin ja totean, että tämä nimenomaan itse asiassa on periaatteessa sukupuolirikysymys, koska naiset ovat käyttäneet tätä aikuiskoulutustukea miehiä huomattavasti enemmän, ja olisi tietysti toivottavaa, että tulevaisuudessa myös miehet pystyisivät käyttämään sitä ja kouluttautumaan uudelleen työurallaan, koska tällä hetkellä meillä on esimerkiksi nuorten parissa semmoinen tilanne, että nuoret naiset nimenomaan lähtevät opiskelemaan korkeakouluihin, kun taas sitten miehet eivät. Tämä on todella vaarallinen kehityssuunta noin niin kuin pitkällä aikavälillä.

Tosiaan kuten totesin, terveydenhuoltoon ja siihen työvoimapulaan, mikä siellä on tällä hetkellä, tämä ei ole valitettavasti ollut ratkaisu, mutta toivotaan, että se tuleva malli olisi sitten siihenkin hieman enemmän ratkaisu.

Ei tästä tosiaan hurraa-huutoja tule, kuten on sanottu, mutta toivotaan, että se tuleva malli, kun sen valmistelu on toivottavasti mahdollisimman nopeasti valmis, olisi sellainen, joka hyödyttäisi koko yhteiskuntaa ja myös niitä työntekijöitä enemmän. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.17 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täytyy todeta, että edustaja Bergbom kyllä puhui nätisti ja varsin sujuvasti, kuten hänellä tapana on. Mutta sitten kuitenkin puheen sisältöä en ostaisi nyt ihan täysin, koska hänen viittauksistaan talouteen ja työllisyyteen näitten lakkautusten osalta — mitkä liittyvät aikuiskoulutustukeen ja sitten vuorotteluvapaaseen — on todettu useassa puheenvuorossa, on nähty lausunnot ja on kuultu eri asiantuntijojitten toteamuksia, että ne eivät pidä vettä. Elikkä tämä talousperuste, työllisyysperuste, näitten lakkautusten ja leikkausten osalta tältä osin ei pidä välttämättä kyllä ihan paikkaansa, niin kuin olemme kuulleet.

No, sitten edustaja Bergbom viittasi — hyvä, että viittasi — pohjoismaisiin malleihin. Bergbom nimenomaan on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäsen, kuten allekirjoittanut, ja me kävimme muuten Tanskassa. [Miko Bergbom: Kyllä!] Mitäpä me kuulimmekaan, edustaja Bergbom, Tanskassa liittyen koulutuksen tukemiseen siellä? Siis siellä on valtavan suuri ero koulutukseen, kouluttautumiseen. Tanska tukee nimenomaan tätä kouluttautumista, ja nyt sinä viittaat täällä erikummallisesti, että tämä on sitä pohjoismaista mallia, kun leikataan koulutuksesta, kun se on ihan päinvastoin. [Miko Bergbom: Ei!]

Edustaja Bergbom, olen kanssasi hieman eri mieltä tästä. Toki hienosti puhuit, mutta kuten sanoin, sisältöä en tältä osin kyllä täysin osta, koska se ei pidä vettä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

19.19 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tärkein, ehkä isoin, ongelma tässä aikuiskoulutustuessa on nimenomaan sen kohdentuminen oikeille aloille, ja on kiistatonta, että aikuiskoulutustuen kautta sosiaali- ja terveysala on saanut uusia tekijöitä ja ammatinvaihtajia. Ja yhtä kiistatonta on se, että jatkossakin me tarvitaan malli, joka tukee sitten näitä ammatinvaihtajia. Mutta se on yhteiskunnan kannalta kestäväntöytä, että samaan aikaan myöskin moni opiskelee alalle, johon ei tosiasiallisesti ikinä aio työllistyä, ja se on ehkä tämän järjestelmän isoimpia valuvikoja.

Toinen ongelma näissä molemmissa malleissa on se, että aina kun ihminen on aikuis-koulutustuella tai vuorotteluvapaalla, hän on poissa työelämästä, ja se tarkoittaa vähemmän verotuloja. Aikaisemminkin on ollut — ja uskon, että tulee tulevaisuudessakin olemaan — että jos oikeasti haluat vaihtaa alaa, niin se oma motivaatio ajaa sinne riippumatta siitä, minkälainen se tukijärjestelmä on. Olennaista siinä on se, että oman vastuun merkitys korostuu lopputuloksessa. Jos otetaan vaikka esimerkkinä tämä sote-ala tai vaikkapa lääkärin tai vaikkapa lentäjät: Kun valtio kouluttaa jollekin alalle, niin siihen pitäisi myöskin sitoutua, ja kun sen sitoutumisen osoittaa, niin se tuki tulisi esimerkiksi sitä kautta takaisin. Tämän tyyppinen malli voisi toimia Suomessa ihan hyvin, ja se olisi yhteiskunnan kannalta kestävä malli.

Olen itse käyttänyt vuorotteluvapaata, ja oma kokemus on se, että toki hyvä työtön työnhakija pääsi tekemään sitä työtä, opettelemaan sen aikaa, kun itse olin poissa. Rahoituksen osalta se oli plus miinus nolla -malli aika pitkälle, mutta omalla kohdallani kävi niin, että kun olin puoli vuotta pois, niin tipuin osittain pois siitä työelämästä. Se jopa vaikeutti minun työuran takaisin saamista, koska oppimista ja kiinni saamista siinä oppimisvajeessa oli niin paljon palatessani takaisin sinne työelämään. Ainakin minun jaksamistani tämä vuorotteluvapaalla oleminen ei kyllä lisännyt tämän puolen vuoden osalta mutta toki vaihtelua elämässä.

Mutta tässä tilanteessa, kun meillä ei kerta kaikkiaan yhteiskunnassa ole tekijöitä ja meidän ikäluokat ovat niin pieniä, niin me tarvitaan kaikki tähän työelämään, jotta meidän yhteiskuntamme kestää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää, poissa. — Edustaja Berg.

19.21 Miko Bergbom ps: Kunnioitettu rouva puhemies! Edustaja Suhonen, jos te olisitte kuunnellut oikein tarkkaan, mitä tuolta pöntöstä juuri puhuin, niin olisitte kuullut, kun totesin, että mikäli me haluamme pohjoismaalaiset hyvinvointivaltion palvelut, niin se edellyttää sellaista taloutta, mikä myös muissa Pohjoismaissa on. Tanskalla ja Ruotsilla menee muuten taloudessa huomattavasti paremmin kuin Suomella. Eli tavallaan yritin kuvata sekä tänään, tuossa äsken, että myös aikaisemmissa puheenvuoroissani useina eri iltoina tässä salissa sitä, että kun me ollaan menetetty talouskasvua, kuten presidentti Sauli Niinistö hyvin tässä salissa meille totesi valtiopäivien avajaisten yhteydessä, niin se on järkyttävä tappio hyvinvoinnin näkökulmasta. Me ollaan menetetty hyvinvointia, kun meillä ei ole ollut talouskasvua. Sitä on yritetty paikata velkarahalla, mutta kuten on todettu, se tie ei vain loputtomiin vie. Ainoa keino saavuttaa parempi palvelutaso pitkällä aikavälillä tällä väestökehityksellä on saada aikaan talouskasvua. Ja jos meillä on sitä talouskasvua, meillä on mahdollisuus luoda suomalaisille sellaisia rakenteita, sellaisia palveluita, jotka hyödyttävät heitä itseään ja tukevat heidän jaksamistaan heidän elämässään. Mutta kuten on to-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

dettu, kaikki me tiedetään, mitkä talouden madonluvut tällä hetkellä ovat, ja ne eivät kyllä saa ainakaan itselleni hymyä huulille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.23 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kyllä taloudessa, kuten omassa puheenvuorossanikin toin esiin, on tärkeitä perusteita aina, kun puhutaan näistä päätöksistä ja talousperusteista ja työllisyysperusteista. Mutta kuten on todettu monessa lausunnossa ja asiantuntijakommenteissa, nimenomaan nämä leikkaukset aikuiskoulutustukeen ja vuorotteluvapaaseen eivät nyt ehkä ihan niin selkeitä olekaan sen talouden säästön näkökulmasta eivätkä sitten työllisyyslukujen puoleltakaan, valitettavasti. Näin se nyt on, tässä kohtaa.

Sitten, edustaja Lehtinen, jos ymmärsin oikein, tuitte totta kai hallituspuolueen kansanedustajana sitä, että aikuiskoulutustuki ja vuorotteluvapaa, molemmat, otetaan veke — näin ymmärsin puheenvuorostanne. Ja totesit kokemuksella sen, että vuorotteluvapaalla ollessasi se ei tehnytään sinulle hyvää. Okei, näitä henkilökohtaisia kokemuksia tietysti voi olla monenlaisia. Mutta edustajan puheenvuoroon liittyen lähinnä semmoinen huomio, että kun ymmärtääkseni olet poliisialan henkilö siviiliammattilasi, niin sitten kuitenkin, kun tiedämme, ketkä ovat nyt niitä, jotka aikuiskoulutustuen saajien osalta ovat tilastollisesti aika kärjessä, siellä muun muassa on alipäälystötutkinto palotorjunta-alalla. Olisi oletta-
nut, että sinä tämmöisenä poliisimiehenä tietysti näkisit hyvin tarpeellisena sen, että esimerkiksi palokunnassa tämmöinen kouluttautuminen aikuiskoulutustuella on hyvin tärkeitä. Tämä sinun kantasi tähän asiaan kokonaisuudessaan minua hieman yllätti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.24 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn siihen ajatteluun täällä, että kaikki pitäisi saada työelämään — sehän on se meidän kaikkien ajattelu — mutta sitten, kun mietitään, mikä on se suurin työllistämisen este, kun kysytään yrittäjältä, se on osaaminen, osaavan työvoiman saanti. Tämä on suurin este, kun puhutaan. Eli silloinhan, kun ajatellaan tätä, että me olemme täällä nyt lakkauttamassa yhtä osaamisen välinettä, jolla yrittetään osaamista pitää yllä, tavallaan tämä logiikka ontuu aika pahan kerran, kun tässä sitä välinettä ollaan heikentämässä.

Kun työelämässä halutaan pitää osaamista yllä, muuttaa sitä vaativampiin tehtäviin, kun työtehtävät vaativoituvat, niin sitä koulutusta tarvitaan lisää. Sitä omaa työmarkkina-
asema parannetaan sillä, että käydään opiskelemassa ja otetaan aika iso riski siinä. Jos vaikka 2 500 euron palkasta lähdetään päätoimiseksi opiskelijaksi, niin se on 1 400 euroa. Se on aika iso henkilökohtainen panostus, kun lähdetään tekemään tätä opiskelua. Tämä aikuiskoulutustuki on sillä tavalla järkevä, että tämä antaa vaan kerran mahdollisuuden työuralla tehdä tämän. Tämä on maksimissaan se 15 kuukautta kerran työuralla. Tämä ei ole toistuva, että tällä voisi tehdä useita ratkaisuja.

Sitten on tämä kokki- ja lähihoitajavertaus, kun täällä aina siihen palataan. Voi myöskin miettiä niin, että kun jollain paikkakunnalla huomataan, että se ravintolatoiminta pikkuhiljaa hiipuu siellä, niin ajattelee, että ”otan tästä nyt sitten opiskeluvapaata ja alan opiskelemaan lähihoitajaksi”, koska sillä paikkakunnalla niitä paikkoja voi olla. Taas vastaavasti jollain toisella paikkakunnalla tämä tilanne voi olla päinvastainen. Nyt tämä laskenta tässä

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

näin on yksi osa sitä, kun työelämässä on tämä kohtaanto-ongelma: kun työ ja osaaminen eivät kohtaa, niin tällä voidaan vaikuttaa myöskin siihen eri paikkakunnilla. Tämä ei ole niin mustavalkoinen juttu, kun sanotaan, että kun nyt ne ovat pois sieltä opiskelemassa, niin siitä tulee se 10 000 työpaikkaa. Tosiasiassa se luku on paljon pienempi, ja ne ihmiset jäisivät työelämästä helposti pois siellä paikkakunnalla, jos ei sitä työtä enää ole, ja sitten ruvettaisiin miettimään, miten me saadaan heidät jonnekin toiselle paikkakunnalle. Tämä on tämän asian osalta se. Ihmisten luovuuteen ja omaan panostukseen pitää luottaa, ja tässä on se hyvä puoli, että itse sitoutuu, että ”hei, minä haluanakin opiskella jotain uutta ja tehdä joitain asioita uudella tavalla”. Tämä on hyvä järjestelmä siinä mielessä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

19.27 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Ehkä ensimmäisenä edustaja Bergbomin puheenvuoroon siitä, kun hänkin piti tärkeänä, että tämä korvaava malli tulee, niin arvostan sitä, että voi heti reilusti sanoa, että on harmillista, kun se ei ole vielä tullut, ja toivonkin, että sitä nyt voidaan sitten siellä hallituspuolueissa edistää, että se mahdollisimman nopeasti tulee, koska sehän se meidän kaikkien varmaan kaikkein suurin yhteinen tavoite on.

Mutta ehkä jotenkin ne puheet, nimenomaan tämän aikuiskoulutustuen lakkauttamisen kohdalla, tähän valtionalouteen, niin minä en mitenkään pääse siihen, että joo, siellä on laskettu, että tällä saadaan 10 000 ihmistä töihin. Mutta mistä ne tulevat niin kuin tosiasiallisesti, kun nimenomaan vaikka sinne sote-alalle tällä on vuosittain saatu ne 10 000 ammattilaista, jotka ovat varmasti työllistyneet? Ja sen takia ehkä edustaja Lehtisen viittaukset siihen, että tällä tuella koulututtaisiin sellaisille aloille, joihin ei edes aiota työllistyä, kiinnostaa minua ainakin heti, että mitä ne alat ovat. Siis mitkä ovat sellaisia aloja, joihinka aikuinen ihminen lähtee kouluttautumaan tämän tuen avulla, eikä hänellä ole edes ajatustakaan sitä työtä tulla tekemään? Ehdottomastihan semmoiset meidän pitää kehittääkin pois. Eihän varmasti olekaan tämän mallin tarkoitus kouluttaa sellaisille aloille.

Ja ehkä vielä edustaja Lehtisen puheenvuorossa, jos ymmärsin oikein, oli joku semmoinen vertaus näihin lentäjiin ja siihen, kuinka me varmistetaan sitten se tuotos—panos-suhte tästä. Vähän sama asiahan on sitten lääkäreitten koulutuksella, että ehdottomastihan minun mielestäni meidän pitäisi saada se malli niin, että kun sinä yhteiskunnan varoilla kouluttautut kalliiseen lääkärin ammattiin, niin sinä myös sitoudut tekemään siellä julkisella puolella oman, tietyn aikasi sitä työtä, että ei käy niin, että se hyöty karkaa sitten jo heti muualle. Nimenomaan nämäkin ovat niitä malleja, millä me pystyttäisiin kehittämään sitä, että siellä julkisellakin puolella sitä terveydenhuoltoa olisi saatavana, ja monta muuta semmoista.

Mutta erityisesti nostaisin vielä sen, mihin tässä edustaja Suhonenkin viittasi, nämä paloiesimiehet, että onhan se ihan jätävää, että mistä ne ammattilaiset ihan oikeasti tämän jälkeen tulevat, kun 90 prosenttia niistä, vaikka näistä paloiesimiehistä, on käyttänyt tätä aikuiskoulutustukea kouluttautuaakseen siihen. Ja kun me tiedetään silläkin alalla, että se puute on ihan valtava, ja nyt meillä ei ole sitä korvaavaa mallia, niin minkälaiseen kuiluun me tässä tiputaan? Se on ehkä se suurin kysymys.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

19.30 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Olen edellisen puhujan kanssa täsmälleen samaa mieltä siitä, että lääkärit pitäisi koulutuksen saatuaan sitouttaa julkiselle puolelle töihin tietyksi ajaksi, jotta se panos- ja hyötysuhde siitä saadaan myöskin valtiolle koulutuksen osalta.

Mitä tulee sitten vaikka palopuolen esihenkilöihin ja heidän koulutukseensa, niin minun mielestäni ainut malli, jolla siellä samoin kuin opetuspuolella tai terveydenhuollossa voi korottaa sitä omaa ammattitaitoa seuraavalle tasolle, on tehdä sitä työn ohessa tuetusti palkallisena. Niin se on poliisissakin pitkälle tehty, ja sama malli minun mielestäni toimisi myöskin näillä. Ennen kaikkea sen pitää olla palkallisen tuen kautta tehtyä työtä oman työn ohessa. Siinä, että hyppää kokonaan pois työelämästä, ehkä myöskin osittain tippuu pois sitten siltä hihnalta, että mitä siellä työelämässä tapahtuu. Tähän pitää kehittää uusi malli, ja sillä uudella mallilla on kiire, siitä jaan teidän kanssanne kyllä sen yhteisen huolen, ettei voi olla niin, että meillä on tässä vuosi tyhjää ja me ei saada uusia osajia näille aloille tai näihin tehtäviin.

Mitä sitten ovat ne alat, joille kouluttaudutaan mutta ei aiota työllistyä? Siellä on osittain aloja, joilla on jo merkittävästi työttömiä, mikä näkyy ihan suoraan tilastoistakin. Niihin kouluttaudutaan, vaikka on jo suuri määrä työttömiä tällä hetkellä. Siellä on osittain hyvinvointiin liittyviä aloja ja osittain aloja, joilla esimerkiksi kouluttautujan oma palkka, jos hän aidosti menisi sinne työskentelemään, merkittävästi pienenesi, ja moni heistä on sitten palannut siihen alkuperäiseen työhön. Elikkä aikuiskoulutustukea on käytetty siihen, että päästään hetkeksi aikaa pois työelämästä, mikä kuvastaa sitä, että työelämän vaatimukset ovat liian kovia nykypäivänä. Mutta siitä, onko aikuiskoulutustuki oikea keino ratkaista niitä asioita, minä en ole vakuuttunut. Tärkeintä meillä on huolehtia, että meillä on joustoja työelämässä, ennen kaikkea, että meidän regulaatio tässä yhteiskunnassa pienenee, jotta se jatkuva kouluttautumisen tarve pienenee. Nyt on säästötalkoiden aika ja ennen kaikkea aika vähentää meidän sääntelyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

19.32 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun on puhuttu aikuiskoulutustuen lopettamisesta tai lakkauttamisesta ja täällä on tuotu esimerkkejä siitä, että enää ei voi opettaja kouluttautua erityisopettajaksi, niin minä kerron itse vähän omaa taustaa. Elikkä minä olen lukenut ensin insinööriksi ja sitten minä olen lukenut ammatilliseksi opettajaksi, voisiko sanoa, olemalla läsnä noin viikon, olisiko ollut kuukauden välein, ammatillisessa opettajakorkeakoulussa. Pääsin sinne kouluun 2000-luvulla, olisiko ollut alkupuolta, ja se kesti noin kaksi vuotta, jona aikana minä kouluttauduin insinööriä ammatilliseksi opettajaksi. En minä saanut kyllä silloin mitään koulutustukia opintojeni osalta, eikä sitä tietäkseni kukaan muukaan saanut.

Oltuani muutaman vuoden Seinäjoella opettajana ammattioppilaitoksessa siellä eriytettiin semmoinen pieni ryhmä, joka oli erittäin hyvä asia näiden nuorten kannalta, joilla oli kaikenlaista erilaista haastetta. Siellä oli jonkinlaisia diagnooseja ja muita, ja silloin tuli vähän itsellenikin semmoinen tarve, että olisi hyvä, kun olisi erityisopettajan taitoja. Minä sitten hain tänne samaan Hämeen ammattikorkeakouluun opiskelemaan. Minä en päässyt siinä haussa sisälle, minä jäin varasijalle, mutta sen sijaan sinne pääsi tuolta kotiseutuni läheltä semmoinen 63-vuotias nainen. Hänellä oli enemmän työkokemusta kuin minulla, elikkä muuten minullakin kaikki oli kunnossa, mutta en päässyt sitten sen takia, tavallaan

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

jäin toiseksi hänelle. Sitä mietin, että 63-vuotiaan opiskeleminen erityisopettajaksi ammatikouluun saattoi olla vähän yhteiskunnan näkökulmasta hassua.

Sitten sinne tuli semmoinen EU-rahoitteinen täydennyskoulutus, ja minä hain siihen ja sitä kautta minä valmistuin ammatilliseksi erityisopettajaksi, ja niitä töitä olen sitten tehnyt sen jälkeen. Ei siinä tarvittu mitään aikuiskoulutustukea, se onnistui niin joustavasti. Muistaakseni en saanut palkkaa opiskeluajalta, mutta kuitenkin työjärjestelyissä avitettiin niin, että se oli mahdollista. Elikkä minä uskon, että tällaisista vaihtoehtoista mallia tähän ollaan hakemassa. Ja miksi tätä ollaan poistamassa, niin uskon, että siihen tämä valtion vakava, heikko taloudellinen tilanne vaikuttaa. Pyritään löytämään tehokkaampia keinoja, ja uskon, että tällainen järjestelmä siihen antaisi mahdollisuuden.

Jos oikein muistan niitä lukuja... Täällä on puhuttu, että terveydenhuoltoalalla on tärkeää ollut tämä, että on pystynyt kouluttautumaan, mutta mikäli muistan oikein ne Satosen luvut, niin hän kertoi, että terveydenhuoltoalalla, oliko niitä noin 6 000 opiskelijaa, ja oliko heistä 3 080, jotka opiskelivat eteenpäin siellä terveydenhuoltoalalla, mutta samanaikaisesti terveydenhuoltoalalta opiskeli pois 2 940 eli lähes yhtä suuri porukka. Tämä varmaan johtuu siitä, että se hoitajan työ on raskasta. Viime kaudella tehdyt pakkorokotuspäätökset ainakin vaikuttivat osalla niin, että he halusivat lähteä pois terveydenhuoltoalalta. Nämä ovat semmoisia valintoja, ja varmasti monelle on hyvä, jos saa etsiä uuden alan, jolla toimia.

Edustaja Lehtinen kertoi täällä jonkun muun maininneen lääkärien koulutuksen, ja muistan vuonna 2014 eduskuntavaalien alla kirjoittaneeni siitä, että Suomessa pitäisi lääkärinkoulutuksessa opiskelevien sitoutua siihen, että he työskentelevät lääkärinä julkisella puolella esimerkiksi opintojen mittaisen ajan. Minun mielestäni on hyvin todennäköistä, että me ajaututaan tilanteeseen, että on välttämätöntä tehdä tällainen laki. Enkä välttämättä näe mahdollisena sitäkään, että meillä vielä tulee laki, että lääkärin on oikeus työskennellä joko julkisella puolella tai yksityisellä puolella, siis sillä tavalla, ettei pysty toimimaan niin, että on aamupäivän tai lyhennetyn työajan tai täyden tuntimäärän ensin sairaalalla julkisella puolella ja sitten menee hoitamaan iltavastaanottoa. Eli kyllä meillä aika paljon on tekemistä, niin että me saataisiin terveydenhoito kuntoon. Se on aika radikaali ajatus tällainen, mitä nyt äsken sanoin, mutta en pidä mahdollisena, etteikö tämäkin ole välttämätöntä hetken päästä. — Nyt katosi mielestä, mitä piti sanoa vielä, mutta palaan tänne pöytätyöhön sitten, jos vielä jotakin tulee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.38 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy kiittää edustajakollegoita tässä, että taitaa olla ensimmäinen kerta, että me keskustelemme — keskustelemme — täällä asiasta ja yritämme hakea ratkaisuja ja näemme erilaisia mielipiteitä. Ja minä arvostan tällaista tilannetta, mikä meillä täällä nyt tällä hetkellä on.

Ensinnäkin tässä täytyy aina muistaa se, että taustalla on tosiaan, että ihminen on ollut jo uralla vähintään sen kahdeksan vuotta. Ja sitten, kun hän miettii sitä, miten tässä menisi eteenpäin tai hakisi uutta osaamista, niin sitten on kaikki vaihtoehdot. Muun muassa edustaja Lehtisen mainitsema osa-aikainen opiskelu on nyt mahdollistettu tällä näin. Mutta sitten siinä yhtälössä, jossa sitten, sanotaan nyt, esimerkiksi sote-puolella opiskeltaisiin osaaikaisesti ja sote maksaisi sen palkan, myöskin siitä opiskeluajasta täytyisi jonkun hoitaa sitä, ja siellä sote-rahoitus on nyt aivan isoissa ongelmissa. Tässä on rahoitus tehty tällä

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

palkansaajilta kerättävällä ja työnantajilta kerättävällä 0,1 prosentilla, se rahoitus on olemassa, ja se ei rasita valtiontaloutta yhtään — jopa itse asiassa parantaa sitä valtiontalouden tilannetta tässä yhteydessä. Minun mielestäni se yhtälö, että me ruvettaisiin niin kuin syöttämään lisää rahaa soten kautta sitten... Kun meillä on järjestelmä tässä, että koulutusta tulee.

Sitten toinen asia, joka liittyy tähän, eli koulutetaan semmoiselle alalle, jossa on jo valmiiksi paljon työttömiä. Tätähän se juuri olisi, että tässä keskusteltaisiin, miten sitä kohdennetaan, mille aloille laitettaisiin näitä kriteerejä. Ja kun meillä on järjestelmä olemassa, niin niitä kriteerejä juuri täällä haetaan, että löydämmekö me yhteisesti semmoiset näkökohdat, että tuo on nyt varmasti semmoinen alue, jossa me tarvitaan lisää työvoimaa, ja tuolla on jo ylitarjontaa ennestään. Meidän pitäisi sitä miettiä, tätä kriteeristöä. Periaatteessa me oltaisiin fiksua, jos me tehtäisiin siitä vähän tämmöinen ajassa elävä, että tarkastellaan aina vuosittain vähän, mihin suuntaan pitäisi kohdentaa niitä koulutusrahoja, tavaltaan sitä aikuiskoulutustukea. Tämä olisi semmoinen yksi kokonaisuus, joka tämän osalta on, ja siinä mielessä meidän pitää uskaltaa olla tässä luovia.

Ja sitten kun Pohjoismaista on kysely, niin siellä se isoin juttu on, että kun tulee näitä murrosvaiheita, niin siellä koulutus on aina isossa roolissa, ja siellä on myöskin iso resursi näissä meidän niin sanotuissa TE-palveluissa. Siellä on paljon enempi resursseja kuin meillä, mutta se koulutus on siellä ydinasia. Siinä mielessä tämä on yksi väline ennen kuin siihen vaiheeseen joudutaan, eli pidetään niistä ihmisistä huolta osaamisen avulla, ja silloin työmarkkinakelpoisuus on parempi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

19.42 **Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! Tein ihan saman huomion kuin arvostamani edustaja Lyly, valiokunnan varapuheenjohtaja, että tässä on ollut rakentava keskusteluilmapiiri asian ympärillä, johon liittyy paljon vahvoja näkemyksiä. Meillä kuitenkin kaikilla on yhteinen tahtotila siitä, että ratkotaan näitä tämän päivän työelämän haasteita, joita meillä on: halutaan lisätä työllisyyttä, halutaan hyödyntää osaamista, ratkoa kohtaan-to-ongelmaa, edistää jatkuvaa oppimista ja koulutusmahdollisuuksia ja ennen kaikkea isona kokonaisuutena edistää työhyvinvointia ja työssäjaksamista ja ehkäistä uupumusta työssä. Nämä ovat tämän päivän isoja työelämän haasteita. Onneksi näiden haasteiden ratkoomiseen on muitakin työkaluja. Tämä aikuiskoulutustuki on nyt ollut yksi, ja sitä tässä keskustelussa olemme käsitelleet.

Olen ihan samaa mieltä kuin edustaja Bergbom hyvin tuolta pöntöstä puhui, että totta kai olisi mukavampi käsitellä yhtäaikaaisesti uutta mallia ja tämän nykyisen aikuiskoulutustuen lopettamista. On hyvin tiedossa, että tämänhetkinen järjestelmä ei toimi tarkoituksenmukaisella tavalla, ei ratko parhaalla mahdollisella tavalla niitä haasteita, joita meillä työelämässä on, ei edistä työllisyyttä eikä myöskään esimerkiksi ansiokehitystä, ansiotason nostoa, siinä määrin kuin voisi, ei kohdennu sinne, missä kaikkein kriittisin tarve tällä hetkellä olisi. Samaan aikaan meillä on jo työryhmä työstämässä uutta mallia, niin että rinnakkain näitä nyt käsitellään. Me tämän lähetekeskustelun jälkeen, varmaankin sitten lähiaikoina, aloitamme esityksen käsittelyn valiokunnassa ja kuulemme asianmukaisesti ne tahot, jotka on tarpeen kuulla. Mennään eteenpäin ja katsotaan, missä vaiheessa sitten tätä uuttakin mallia päästään jo käsittelyssä esittelemään.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

19.44 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt muistan, kun äsken jäi kesken ja jotain vielä sanomatta.

Mutta tosiaan tästä aikuiskoulutustuesta: Se on hyvä asia, että sillä on pystynyt monella alalla opiskelemaan ja etenemään, mutta meillä on varmaan myöskin joitakin aloja, joilla ehkä niitä kriteerejä tulisi laskea. Kun Kuntaliiton terveisiä kuuntelin, niin esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettajaksi vaaditaan aikamoinen koulutus, ja ehkä tällainen aikuiskoulutustuki on mahdollistanut sellaisen opintopolun, jolla on voinut sitä kautta pätevyityä. Mutta oikeasti oma henkilökohtainen näkemykseni, joka on ehkä samansuuntainen kuin Kuntaliitolla oli, on se, että varhaiskasvatuksen opettajan kriteereitä voitaisiin kyllä ihan hyvin laskea. Elikkä semmoisella henkilöllä, joka on toiminut lastenhoidossa pitkään ja on saattanut toimia ensin perhepäivähoitajana ja sitten päiväkodissa pitkään, kyllä minun mielestäni pitäisi olla huomattavasti helpompi pätevyityä jollakin monimuoto-opiskelulla, työn ohessa suorittavalla opiskelulla sinne varhaiskasvatuksen opetustehtäviin. Kuntapuolella on hyvin paljon epäpäteviä vuoden määräaikaista vuodesta toiseen. Näkisin, että tämä on hyvä juttu, että työn ohessa pystyisi opiskelemaan.

Tähän loppuun sanon vielä sen verran, kun täällä on sanottu sitä — edustaja Lyly taisi ottaa sen esille — että nyt lopetetaan järjestelmä ja vielä ei ole toista korvaavaa tilalle, että minä uskon, että tässä ei nyt ihan unohdeta näitä vanhoja oppeja, vaan yritetään hyödyntää ne hyvät puolet tästä ja sitten ehkä luopua siitä, mikä on yhteiskunnan kannalta tehotonta. Kun olin YK-joukoissa, niin siellä sen kyllä oppi, että jos joku teki jonkun radikaalin, ison muutoksen lopettamalla jonkun toiminnan ja aloittamalla sen toisella tavalla, niin sen kyllä tiesi, että kukaan ei kyennyt arvioimaan, mihin kaikkeen se vaikuttaa. Minä uskon, että tässä hyödynnetään niitä hyviä puolia, elikkä en usko, että tässä lähdetään kokonaan uudestansa keksimään järjestelmää, vaan poimitaan ne hyvät puolet.

Tämä on sama esimerkki kuin esimerkiksi lämmitysenergian saannissa nyt tällä hetkellä, että täällä salissa on ikään kuin päätetty, että nyt siirrytään päästöttömiin lämmitysmuotoihin ja energiaan ja unohdetaan turve. Oikeasti me ei voida siirtyä niihin uusiin järjestelmiin, jos niitä ei ole vielä olemassa. Minä uskon, että tästä nykyisestä aikuiskoulutustuesta ja sen tiimoilla olevasta asiasta otetaan ne parhaat puolet ja pyritään niistä tehottomista eroon. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

19.48 **Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! Ei ole todellakaan tarkoitus enää pitkitää keskustelua, mutta halusin vielä mainita sen, miten edustaja Lyly sanoi hyvin, että tämäkään asia ei ole mustavalkoinen. Minun mielestäni se kiteyttää varsin hyvin sen, niin kuin asia on: tämä ei ole mustavalkoinen. Ei tämäkään asia ole yksiselitteisesti hyvä tai huono. Samaan aikaan, kun on selvää lukujen ja tilastojen valossa, että tämä järjestelmä, aikuiskoulutustuki, nykyisellään ei ole paras mahdollinen ratkaisu niihin haasteisiin, mitä meillä on — se ei ole tehokas eikä kohdentunut, niin kuin toivoisimme — on totta, että siellä on myös yksittäisiä onnistumisia ja siellä on tarinoita, joissa aikuiskoulutustuki on ollut hyvin tärkeässä roolissa viemään ihmistä eteenpäin tai tietyillä aloilla saamaan osaavaa työvoimaa.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Nyt mietitään, minkälaisia malleja me luomme tähän työelämän tilanteeseen, tähän hetkeen, meidän tämänhetkisen työmarkkinan tarpeisiin, ja sitä mietitään valtiosihteeri Rissasen johdolla työryhmässä tällä hetkellä. Varmasti meillä on myös muita työkaluja, joilla näihin työelämän haasteisiin vastauksia haetaan. Mutta todellakaan asiat eivät ole mustavalkoisia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.50 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ei ole myöskään tarkoitus pitkittää, mutta tässä on aika monta kertaa vedottu myös siihen, että tämä ei välttämättä tuota mitään ansioiden nousua. Voi olla monella ihmisellä myöskin semmoinen tilanne, että haluaa vain vaihtaa alaa tietäen, että se ansio voi olla samantasoinen kuin siinä nykyisessä tehtävässä mutta tehtävä on mielenkiintoisempi, ja sen takia ajattelee sitä niin. Tämäkään ei ole mustavalkoista, että me sanotaan, että se automaattisesti johtaa ansioiden nousuun.

Sitten minulla on Rissasen työryhmän ajatelmia tuossa nytten ranskalaisilla viivoilla vielä. Ei sieltä ole vielä mitään semmoista isompaa esitystä syntynyt. Toivoisin, että sitten olisi meillä vertailussa, kun me valiokunnassa tätä käsitellään, että onko tämä parempi ja mitkä asiat kannattaa säilyttää. Minä sanon kyllä, että tämä malli, millä tämä rahoitetaan, ja tämä koneisto, millä sitä jaetaan, on kyllä aivan uniikki, eli sitähan kannattaa hyödyntää jatkossakin. Se on semmoinen yksi viesti tässä. Ja toinen, että meillä kaikilla on halu, että me tehdään tehokas järjestelmä, joka kohdentuu oikein. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 6/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.23 **Työministeri Arto Satonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esi-
tyksessä ehdotetaan kansallisesti täytäntöön pantavaksi EU:n niin sanottu erityisosaajadi-
rektiiviksi. Direktiivissä säädetään kolmannen maan kansalaiselle korkeaa osaamistasoa vaa-
tivaa työtä varten myönnettävästä erityisosaajaluvasta eli EU:n sinisestä kortista. Direktii-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

vi on alun perin vuodelta 2009, ja meillä ulkomaalaislaissa on tästä luvasta säädettykin jo vuodesta 2012. Direktiivi on uudistettu sen vuoksi, että EU:n sinisestä kortista tulisi houkuttelevampi lupa ja unionin työmarkkinoille pääsyn järjestelmästä selkeämpi, jotta sillä saadaan houkuteltua kolmansista maista korkean osaamistason työntekijöitä tulemaan ja jäämään Euroopan unioniin. Samalla on tarkoitus edistää kyseisten työntekijöiden liikkuvuutta unionin sisällä. Esityksellä ehdotetaan säädettävän oma erillislakinsa tästä luvasta, koska direktiivi pantaisiin täytäntöön tarkemmin ja kattavammin kuin se on alun perin tehty ja koska komissio edellyttää direktiivin tarkempaa sääntelyä kansallisesti.

Arvoisa puhemies! Esityksen keskeinen ehdotus on, että EU:n sinisen kortin myöntämisen edellytyksenä olevaa palkkakynnystä lasketaan. Tällä hetkellä luvan myöntäminen edellyttää, että palkka on vähintään puolitoista kertaa palkansaajien keskimääräinen bruttopalkka eli 5 209 euroa kuukaudessa. EU:n sinisen kortin saaneiden keskimääräinen palkka on vuonna 2022 ollut reilut 6 800 euroa kuukaudessa. Lupia on kuitenkin myönnetty vähän verrattuna kansalliseen erityisosaajalupa- oletettavasti juuri korkean palkkavaatimuksen vuoksi. Esityksen mukaan palkkakynnystä laskettaisiin samalle tasolle kuin se on kansallisessa luvassa eli tasolle 1,0, jolloin vaadittavan palkan tason tulisi olla vähintään 3 638 euroa kuukaudessa, ja tämä vaadittu palkan taso siis liikkuu keskipalkan mukaan.

Esityksellä ei arvioida sellaisenaan olevan erityisosaajien maahanmuuton määrää kasvattavaa vaikutusta. Pikemminkin arvioidaan, että erityisosaajista entistä useampi hakisi EU:n sinistä korttia kuin kansallista erityisasiantuntijan oleskelulupaa. Viime vuonna ensimmäisiä EU:n sinisiä kortteja myönnettiin 163 kappaletta, kun erityisasiantuntijalupia myönnettiin tähän nähden moninkertainen määrä eli 1 297 kappaletta. Oleskelulupa myönnettäisiin molemmissa tapauksissa samalla tavalla, mutta EU:n siniseen korttiin liittyisi EU-lupana tiettyjä etuja verrattuna kansalliseen vastaavaan lupaan. EU:n sinisen kortin haltija saisi liikkua toiseen jäsenvaltioon lyhytaikaisesti eli enintään 90 päiväksi tai pitkäaikaisesti tekemään luvan edellyttämää työtä. Vastaanottava jäsenvaltio voi edellyttää, että työnteke tapahtuu sen ehdoilla, joten me voimme edellyttää, että myös liikkuvuusjakson aikana luvanhaltijalle maksetaan Suomessa vaadittua palkkatasoa.

EU:n maahanmuuttoa koskevassa sääntelyssä otetaan nykyään huomioon EU-alueella tapahtunut oleskelu, kun myönnetään pysyviä oleskelulupia. Tässäkin tapauksessa EU:n sinisen kortin haltija, kun hän hakee pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaa, joka vastaa meillä pysyvää oleskelulupaa, saisi lukea edukseen oleskelua muissa jäsenvaltioissa vaadittavaa asumisaikaa kerryttääkseen.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä säädettäisiin direktiiviin sisältyvästä EU:n sinisen kortin haltijan niin sanotusta työnhakuajasta, jos hän jäisi työttömäksi. Direktiivin sääntelyn takia se tarkoittaisi, että EU:n sinistä korttia ei saisi peruuttaa kolmen kuukauden aikana tai, jos luvanhaltijalla on ollut lupa vähintään kahden vuoden ajan, kuuden kuukauden aikana. Kyse on oleskelusta voimassa olevalla luvalla eikä erillisestä työnhakuluvasta. Tämä merkitsee parannusta luvanhaltijoiden asemaan, sillä tällä hetkellä vastaavasta suoja-ajasta ei ole säätelyä.

Hallitusohjelmassa on myös kirjaus työttömyyden vaikutuksesta oleskelulupa- an. Kirjaus sisältää sekä ajatuksen kolmen kuukauden suoja-ajasta että viranomaisvelvoitteen peruuttaa lupa suoja-ajan jälkeen. Hallitus on sopinut, että työnhakuaika on tietyille ryhmille kuusi kuukautta kolmen sijasta, eli siis näille erityisasiantuntijoille. Tuo muutos kohdistuisi sinisen kortin lisäksi kansalliseen erityisasiantuntijalupa- an, kasvuyrittäjän eli startup-yrittäjän lupaan ja yrityksen sisäisiä siirtoja koskevan ICT-direktiivin tarkoittamiin johta-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

jiin ja asiantuntijoihin. Korkeasti koulutettujen asiantuntijoiden ja johtajien työnhaku- ja rekrytointiprosessit kestävät yleensä yli kolme kuukautta, joten kuuden kuukauden pidempi suoja-aika on tähän vastaantulo verrattuna hallitusohjelmakirjaukseen. Työnhakuajan pidentäminen tehdään myös sinisen kortin haltijoille hallitusohjelmakirjauksen toteutuksen yhteydessä, jolloin muutokset tulisivat voimaan vuoden 25 puolella. Samassa yhteydessä säädetään menettelystä suoja-ajan jälkeen.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksen pohjana oleva direktiivi olisi tullut saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä 18. päivä marraskuuta 2023 mennessä. Koska näin ei ole tapahtunut ja olemme valitettavasti täytäntöönpanon osalta hieman myöhässä, komissio on käynnistänyt Suomea vastaan rikkomusmenettelyn. Mahdollisten sanktioiden välttämiseksi ja niiden minimoimiseksi pyydän esityksen nopeaa käsittelyä, jos eduskunnan tämä on mahdollista ottaa huomioon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Puhujalistalta edustaja Ovaska.

17.28 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan tässähän nyt on ydinkysymys se, onko hallitus sellainen hallitus, joka haluaa tänne maahan erityisosaajia ja ulkomaista työvoimaa vai ei halua. Ja miten ministeri näette, miten ne linjaukset, mistä hallitus on nyt sopinut, kolmesta kuukaudesta kuuteen kuukauteen, suhtautuvat nyt sitten tähän lainsäädäntöön? Oletteko te saaneet sovittua, ketkä kuuluvat näiden kirjausten piiriin ja miten sitten edistetään sitä, että Suomeen todella osaajia tulee? Esimerkiksi Intia on yksi maa, josta on tullut huolestuneita viestejä, että heillä olisi osaajia tarjota, ja sieltä olisi tulijoitaikin, mutta hallituksen epäselvä politiikka on ajanut nyt tässä vaiheessa joitakin maahantulijoita muihin EU-jäsenvaltioihin. Ja meidän nyt kilpailemme: tietysti Eurooppa tarvitsee osaajia, mutta ennen kaikkea Suomi tarvitsee osaajia. Toivoisin herra ministeriltä vastausta: ovatko ulkomaiset osaajat tervetulleita Suomeen vai onko parempi, että lähtevät nopeasti pois?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kemppi.

17.30 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ministerille keskustelun avaamisesta täällä eduskunnassa. Jatkan arvostetun kollega Ovaskan puheenvuoroa sillä, että nostan esiin tämän ison osaajapulan kuvan tässä ajassa.

Kyllähän se niin on, että osaajat ovat suomalaisten yritysten kasvun esteenä. Tämä näkyi varsin konkreettisesti juuri ennen tätä taantumaa, kun minkä tahansa järjestön ja minkä tahansa yritysmaailman edustajan tutkimuksissa selvisi, että suurimman osan suomalaisista yrittäjistä kasvun esteenä on osaajien löytäminen. Mielestäni tämä esitys ja kysymys ulkomailta tulevan työvoiman mahdollisuuksista työskennellä Suomessa on olennainen siksi, että ilman heitä meidän osaajapulaan ei pystytäkään vastaamaan. Tällä syntyvyydellä, mikä Suomessa tällä hetkellä on, on ilmiselvää, että me tarvitsemme merkittävän määrän osaajia ulkomailta. Viimeiset kolme vuotta ovat olleet erittäin hyvää aikaa sillä, että mikäli jatkaisimme samalla kaavalla, Suomessa olisi noin kuusi miljoonaa kansalaista vuonna 2035. Eli olemme saaneet paljon parannusta ulkomailta tulevan työvoiman osalta. Ihmiset ovat siirtuneet myös työelämään, ja siinä mielessä pidän kehitystä hyvänä.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Nyt kuitenkin hallitus on tekemässä käännöstä, täyskäännöstä, tähän isoon kuvaan. Vain kuttaa siltä, että tämä on myös hallituksen talouspolitiikan suurimpia virheitä. Mikäli esimerkiksi tällaisia kolmen kuukauden sääntöjä aletaan tekemään siihen, että ihminen työllistyy, se vaikeuttaa erityisesti perheperusteista maahanmuuttoa, töihin tulevien, perheen kanssa Suomeen tulevien ihmisten asemaa. En minäkään siirtäisi perhettäni maasta toiseen vain kokeillakseni kolme kuukautta työnhakua. Kyllä se, perheen mukaan ottaminen, vaatii vahvempaa näkyä siitä, että pystyy jäämään johonkin maahan, pystyy pärjäämään siellä ja työllistymään ja pystyy hommaamaan toimeentuloa. Täten kysyn myös työministeri Sateselta: Mikä on hallituksen kanta kansainvälisiin rekrytointeihin? Mikä on hallituksen kanta työperäiseen maahanmuuttoon? Miten te näette perheperusteisen maahanmuuton merkityksen Suomen taloudelle?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

17.32 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Suomen talouden tilanne on vaikea. Siitä olemme varmasti kaikki samaa mieltä. Yksi ratkaisu Suomen talouden haasteisiin on työperäinen maahanmuutto ja sen lisääminen. Uskon, että siitäkin olemme laajasti tässä salissa yhtä mieltä. Nyt on kuitenkin niin, että esimerkiksi tämä työministerin mainitsema kolmen kuukauden sääntö, tämä niin sanottu potkulaki, on esimerkki juuri sellaisesta toimenpiteestä, joka vähentää Suomen houkuttelevuutta työperäiselle maahanmuutolle, niille osaajille, työntekijöille, työvoimalle, joita tämä maa tarvitsee ja tarvitsee yhä enemmän tulevaisuudessa.

Ministeri mainitsi, että olette tekemässä tähän potkulakiin nyt sitten poikkeusta, pientä myönnytyksiä, että asiantuntijoiden kohdalla se olisikin kuusi kuukautta. Onhan tämä ihan hyvä myönnytys, mutta ainakin itse ajattelen niin, että parempi lopputulos olisi, kun peruisitte tämän potkulain kokonaan. Jo tälläkin hetkellä on merkkejä siitä, että sana kiirii tuolla maailmalla, sana kiirii osaajien keskuudessa, työntekijöiden keskuudessa, jotka pohtivat myöskin Suomea kohti tulemistakin. Varmasti on niin, että ei tällainen potkulaki ole mikään houkutin vaan nostaa kynnystä tänne tulla ja saapua, ja Suomi saa sitten yhä vähemmän niitä osaajia, joita meidän talous ja yhteiskunta tarvitsisivat. Perukaa tämä potkulaki. Sen puolesta vetoan vielä kerran.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

17.34 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Kun hallitus nyt kuuntelee elinkeinoelämää niin tarkalla korvalla, niin luulisi, että nimenomaan tässäkin kysymyksessä sitten kuunneltaisiin, että tämä kolmen kuukauden sääntö on aivan järjetön ja se nimenomaan jarruttaa Suomen kehityksen verrattuna esimerkiksi muihin Pohjoismaihin. Ja kyllä itseäni myös vähän vierastuttaa tämä jako osaajiin ja erityisosaajiin. Siinä myös luodaan ikään kuin semmoista eliittiä, kun kyse on siitä, että me tarvitaan kaikenlaisia osaajia tähän maahan.

Kyllä tämä on erittäin ikävä viesti myös niille kaikille maahanmuuttajille, jotka tällä hetkellä tekevät kovaa työtä Suomessa, ovat kovia osaajia. Tämä kolmen kuukauden sääntö ja hallituksen politiikka muutenkin liittyen työperäiseen maahanmuuttoon ovat erittäin ikävä viesti siitä, että ei kannata rakentaa sitä tulevaisuutta Suomessa ja ei kannata tänne jäädä. Olen itse esimerkiksi puhunut niiden ihmisten kanssa, jotka suorittavat esimerkiksi jatko-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

tutkintoa, ovat jatko-opiskelijoina täällä, erittäin huippulahjakkaita väitöskirjantekijöitä. Kyllä he nyt suunnittelevat sitä tulevaisuuttaan jossain ihan muualla kuin Suomessa, kun hallitus toteuttaa tätä omaa järjetöntä politiikkansa liittyen maahanmuuttoon.

Mikä on teidän vastauksenne, kun nyt kovasti puhutte siitä, että työllisyyttä pitää saada vähän nostettua, osaajia pitää saada enemmän, jotta Suomi menestyy, ja tässä me teemme aivan päinvastaisesti kuin muut Pohjoismaat? Millä tavalla me saadaan niitä osaajia enemmän houkuteltua Suomeen? Ja kun nämä erityisosaajat tänne tulevat, miten me saadaan heidät houkuteltua myös pysymään Suomessa, kun ainakin itseäni huolestuttaa todella paljon myös tämä kiristynyt asenneilmapiiri, joka kaikin tavoin näille ihmisille viestii, että te ette ole tervetulleita tähän maahan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Koskela, Minja.

17.36 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Kun olen keskustellut yliopisto-opiskelijoiden kanssa, he ovat nostaneet esiin huolen liittyen heidän opiskelukavereihinsa, jotka ovat vaihto-oppilaina täällä Suomessa ja jotka ajattelevat, että haluaisivat tänne myöskin jäädä tekemään töitä. Nämä opiskelijat ovat nostaneet esiin, että korkeasti koulutetuilla rekryprosessit ovat lähtökohtaisesti pidempiä, ja tämä usein osuu nimenomaan erityisosaajiin ja näihin vaihto-oppilaisiin, jotka täällä ovat, tai vaihto-opiskelijoihin, jotka ovat täällä Suomessa opiskelleet ja haluaisivat täällä jatkaa. Eli yritän tässä nyt sanoa, että tämä kolmen kuukauden sääntö tuntuu minusta aivan nurinkuriselta ja hölmöltä ajatellen meidän työllisyyspolitiikkaa mutta myös ihan näiden opiskelijoiden omaa tilannetta.

Haluaisin nostaa tässä esiin myös sen, että monet Suomessa pitkään asuneet maahanmuuttajat ovat nostaneet esiin, että hallituksen politiikka herättää heissä tällaisia arvottomuuden kokemusta. Tätä ovat nostaneet esiin muutkin kuin erityisosaajat, joihin tämä keskustelu liian usein ikään kuin kilpistyy, vaikka tässä on kyse myös muista ihmisistä, myös sellaisista ihmisistä, joilla ei ole korkeakoulutusta, jotka ovat tehneet Suomessa pitkään töitä ja ovat halunneet tänne jäädä ja jotka ovat täällä rakentaneet elämäänsä ja perustaneet perheen.

Kysyisin, haluammeko me olla sellainen maa, joka herättää ihmisissä tällaisia arvottomuuden kokemuksia. Ja halutaanko me olla sellainen maa, jossa ihmiset jaetaan kahteen kastiin syntyperän perusteella, koska näin tässä valitettavasti on käymässä, ja nämä ovat niitä kokemuksia, joita ihmiset meille kertovat. Minun mielestäni Suomi tarvitsee kaikenlaista maahanmuuttoa, ihan lähtien siitä, että meidän syntyvyys on laskussa. Se on asia, mikä on vain faktisesti niin, että me tarvitsemme sitä, mutta ennen kaikkea me tarvitsemme Suomessa inhimillisyyttä, ja tämä hallituksen politiikka vie siinä nyt väärään suuntaan, ja olen siitä kyllä itse todella huolissani.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

17.38 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan jatkan tästä edellisestä puheenvuorosta sujuvasti liittyen ehkä laajempaan kuvaan hallituksen maahanmuuttopolitiikassa, sillä jaan kyllä tämän vasemmistoryhmästä tulleen näkemyksen siitä, että Suomi tarvitsee osaajia, olivatpa he sitten toiselta asteelta, korkea-asteelta tai vasta lapsia ja nuoria kasvamassa osaajiksi, ja sen vuoksi ehkä maahanmuuton jaottelu kovinkaan kategorisesti ikään kuin eri putkiin ei ole mielekästä. Nimenomaan tässä suhteessa ajatte-

len, että hallituksen politiikka sahaa omaa oksaansa. Nimittäin ei luo Suomesta kovinkaan houkuttelevaa kuvaa ulkomaille se, että täällä aiheesta toiseen puhutaan itse asiassa maahanmuutosta, vaikkei se kovinkaan asiaan liitännäistä olisikaan.

Se, mihin se liittyy, on pohjoismainen malli. Täällä on monta viikkoa, oikeastaan monta kuukautta, puhuttu pohjoismaisesta mallista, ja nimenomaan se, missä Suomi ei ole pohjoismaisella tasolla, on väestön ikärakenne, ja tähän kv-osaajat, kaikki työperäisesti maahan tulevat tai jollain muulla statuksella Suomeen tulevat ja tänne integroituvat ovat valtaosan tervetulleita työmarkkinoille. Olen siitä aidosti, oikeasti huolissani, että nyt sellaista viestiä ei lähetetä. Joskus tässä salissakin on käytetty sellaisia puheenvuoroja, että ihmisten ei pitäisi tulla Suomeen siksi, että heille maksetaan liian pientä palkkaa tai että tänne rakentuu kahden kerroksen työmarkkinat, ja kaikille heille voisin sanoa, että vika ei ole niissä työntekijöissä, jotka tänne tulevat, joille ei makseta riittävää palkkaa tai joiden työehtoja poljetaan, vaan vika on siinä, että meillä ei Suomessa ole tarpeeksi valvontaa. Me olemme täällä ehdottaneet esimerkiksi alipalkkauksen kriminalisointia, ammattiliitoille kanneoikeutta, jotta yksittäisen työntekijän ei tarvitsisi kantaa taakkaa, mikäli tulee kaltoin kohdelluksi tai ei tunne suomalaisen työelämän pelisääntöjä. Toivon, että hallitus ehkä pohtisi vielä myös tämäntyyppisiä asioita, sillä samaan aikaan, kun lisätään velvollisuuksia, velvoitteita, on tärkeätä pitää huolta myös siitä, että ne ihmiset, jotka tänne tulevat, kokevat, että heitä kunnioitetaan täällä, heitä pidetään arvokkaina työntekijöinä ja osajina. Toisaalta se antaa viestin myös kaikille muille, että hekin mahdollisesti tänne Suomeen haLuavat tulevaisuudessa tulla yhteiskuntaa rakentamaan ja työtä tekemään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Myönnän tässä vaiheessa nämä neljä puheenvuoroa, jotka on nyt varattu, ja sen jälkeen ministeri. Sitten siirrymme takaisin tuonne seiskaan. — Elikkä Razmyar.

17.41 Nasima Razmyar sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on hyvin riippuvainen maahanmuutosta. Me oikeastaan tarvitsemme vuosittain 44 000 hengen nettomaahanmuuttoa. Tämä on valtava määrä, ja kuten täällä ollaan keskusteltu, kehitys on viime vuosina ollut varsin hyvä, kiitos viime hallituksen. Vaikeista olosuhteista huolimatta Suomeen muutti hyvin maahanmuuttajia nimenomaan työn perässä.

Se, miten tämä hallitus sitten jatkaa tämän kehityksen kanssa, jää nähtäväksi. Valitettavasti teidän alkutaipaleenne ei ole vakuuttanut työperäisen maahanmuuton osalta. Heti hallitusohjelmanne yhteydessä tosiaankin tämä kolmen kuukauden maastapoistolaki oli hyvin, hyvin surullinen. Toki tähän nyt sitten olette ehdottamassa kolmen kuukauden sijaan kuutta kuukautta, mutta pahoin pelkään, ministeri Satonen, että jo itsessään tämä keskustelu ja avaus on hyvin paljon vahingoittanut Suomen mainetta myös kansainvälisten osajien keskuudessa. Se on näkynyt meidän yrityksissämme, se on näkynyt elinkeinoelämässä ja se on näkynyt juuri niissä keskusteluissa, mitä moni on varmasti käynyt monen maahanmuuttajataustaisen kanssa, jotka kenties ovat miettineet, voiko omasta maasta tänne tulla töihin ja miten esimerkiksi omaa firmaa voisi täällä Suomessa kasvattaa.

Toivon todella, että nämä kylmät faktat jo itsessään kertovat siitä, että Suomi tarvitsee erittäin kipeästi maahanmuuttoa. Samanaikaisesti meidän täytyy tunnistaa myöskin se tosiasia, että me kilpailemme sellaisten maiden kanssa, jotka tarjoavat kaikenlaista nimenomaan osajille, työn perässä tuleville maahanmuuttajille, ja silloin tietenkin Suomen pitää kilpailla niillä vahvuuksilla, mitä, arvoisa puheenjohtaja, meillä on. Suomi on turvalli-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

nen maa. Me olemme hyvin tunnettuja meidän koulutuksestamme ja siitä, että me pystymme takaamaan esimerkiksi hyvän perhe-elämän. Ne ovat niitä vahvuuksia, joita Suomen tulisi hyödyntää. Sen vuoksi esimerkiksi se, miten puoliset täällä kotoutuvat, on myös erittäin tärkeää.

Itse olen samaa mieltä siitä, kuten moni edustaja täällä on sanonut, että tietenkin Suomi tarvitsee erityisosaajia mutta tällä hetkellä me tarvitsemme kaikenlaisia osaajia. Jos me kategorisesti luokitellaan ihmisiä erityisosaajiin ja niihin osaajiin, jotka ovat vähemmän kelpoisia tähän maahan, pahoin pelkään, että tämäkin vahingoittaa meidän mainettamme. Toivon todella, että Suomi on avoin maa, kansainvälinen maa, ja tänne otetaan vastaan kaikenlaisia ihmisiä erilaisista taustoista ja hyödynnetään heidän tärkeää osaamistaan meidän yhteisen tulevaisuutemme eteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard.

17.44 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Minkä takia kukaan haluaisi muuttaa Suomeen tekemään töitä, asettua tänne, ottaa perheensä mukaan, mikäli meidän viestimme on se, että jos jotain sattuu ja jäät hetkeksi työttömäksi, joudut välittömästi poistumaan maasta. Tämä jos mikä välittää signaalin, että tänne ei kannata tulla, täällä ei arvosteta maahanmuuttajaa.

Me todella sahaamme itseämme jalkaan, jos tällaisen signaalin lähetämme. Työtä tekevän väestön määrä tosiaan vähenee Suomessa, ja itse ajattelen, että meidän pitäisi pikemminkin pyrkiä houkuttelemaan tänne ihmisiä kuin karkottamaan heitä pois. Ja itsekkin kyllä täytyy sanoa, että vierastan ajatusta jonkinlaisista eliitti-ihmisistä, joihin tämä maasta poistumisen sääntö ei pitäisi, sillä me tarvitsemme ylipäänsä työikäistä väkeä tänne. Toivon todella, että hallitus tekee täyskäännöksen ja pyrkii pikemminkin houkuttelemaan tänne työtä tekevää väestöä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi.

17.45 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Työperäisen maahanmuuton vastustaminen on todellakin hallituksen talouspolitiikan selkeä virhe. Tapasin vastikään erään ikäiseni rouvan, joka on Suomessa opiskellut maisteri. Hän oli hakenut 500:aa työpaikkaa, ja hänet oli kutsuttu ulkomaisella nimellä viiteen työhaastatteluun. Mielestäni tuo suhde ei ollut ihan oikeasuhtainen. Se varmasti kuvaa sitä, että meillä on vielä paljon tehtävissä maahanmuuttotaustaisten työntekijöiden, motivoituneiden työntekijöiden, työllistymisen tukemisessa ja siinä, miten saisimme heitä myös rekrytoitua ja jäämään Suomeen tuon koulutuksen jälkeen. Tämä tapaamani henkilö puhui sujuvaa suomea, ja uskon, että hänen ammattitaidostaan olisi monessa työpaikassa iloa.

Ajattelen, että esimerkiksi tämä hallituksen edistämä, viime kaudella käyntiin pyöräytetty TE2025-uudistus voisi olla hyvä avain nyt maahanmuuttotaustaisten ihmisten työllisyyden helpottamiseen. Sen takia kysynkin työministeri Satoselta, kun olette arvokkaasti salissa kuulemassa ja vastaamassa kysymyksiin ja kertomassa hallituksen kantoja, että voisitteko kuvata sitä, millä tavalla hallitus johtaa TE-uudistuksessa tämän maahanmuuttotaustaisten työntekijöiden työllistämisen polkuja niin, että kunnissa osattaisiin tarjota näitä palveluita, kyettäisiin kehittämään näitä palveluita ja sitä kautta me saisimme houkuteltua yhä useampia korkeakoulutuksen ja muun koulutuksen perässä Suomeen tulevia ja mah-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

dollisesti myös työpaikkojen perässä alun perin Suomeen tulevia uussuomalaisia työelämään ja saisisimme heitä tuettua työelämään niin, että heidän työssäolonsa olisi mahdollisimman sujuvaa ja sinne pääseminen olisi turvattu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Tässä vaiheessa viimeisen puheenvuoron käyttää edustaja Strand, ja sitten ministeri.

17.47 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! On aivan totta, että tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa. Esimerkiksi tuolla meillä Pohjanmaalla pelkästään Vaasassa on yli sata kansalaisuutta, yli sataa eri kieltä puhutaan. Ilman heitä siellä ei olisi Pohjoismaiden merkittävintä energiateknologian keskittymää, ei olisi Pohjoismaiden merkittävintä osuutta vihreitä patenteja ja niin edelleen. Tarvitaan ehdottomasti osaajia.

Mielestäni edustaja Razmyr puhui hyvin tästä kokonaisuudesta, johon myös puoliset liittyvät. Meillä on hyvin systemaattisesti tällaisia spouse programmeja, missä käydään läpi ja kerätään jengiä kasaan, tosi paljon aktiivisia erilaisia communityja, jotka tekevät erinomaista työtä ja jeesaavat toisiaan myös yhdessä meidän kanssa. Hyvä, että saatiin korjattua tämä kolmen kuukauden keissi nyt kuuteen kuukauteen. Ja jos ottaa huomioon myös ne nyt putkessa olevat investoinnit — puhutaan paristasadasta miljardista eurosta parhaimmillaan erilaisiin vihreään siirtymään liittyviin teknologioihin ja toimintaan — niin ehdottomasti tarvitaan järkevää työperäistä maahanmuuttoa. Itse myös uskon, että Suomi siihen pystyy.

On väärin antaa myös sellaista kuvaa, että nämä viime vuodet ovat jotenkin olleet optimaalista. Kyllä meillä on paljon surullisia esimerkkejä myös viime hallituskaudelta ja sitä edeltäviltä, kun on heitetty ulos maasta ihmisiä, jotka ovat olleet monta vuotta töissä ja oppineet kielet ja sattuneet väärää ruksia laittamaan jossain vaiheessa. En viitsi nyt kerrata, ketkä ovat silloin olleet vaikka sisäministerinä, kyllä me ollaan kaikki oltu tässä suhteellisen huonoja, mutta pyritään menemään nyt jollain tavalla parempaan suuntaan ja myös nopeuttamaan niitä prosesseja yritysten näkökulmasta. Siitä on kyllä tullut kiitosta myös, että Migrissä on nyt jotain edistystäkin ainakin jossain määrin tapahtunut, mutta paljon on vielä töitä. Kiitos ministerille tässäkin asiassa aika hyvästä työstä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. — Ja sitten ministeri, noin kolme minuuttia.

17.49 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos tästä keskustelusta. Se ei juurikaan liittynyt siniseen korttiin, mutta ei se mitään, se liittyi työperäiseen maahanmuuttoon.

Ehkä ihan ensimmäisenä haluaisin esittää semmoisen toiveen arvonn oppositiolle, että tämä on minusta sentyyppinen asia, vaikka ymmärrän sen, että hallituksen politiikkaa kuuluu opposition kritisoida, sitä kuuluu haastaa ja siitä kuuluu tuoda omia ehdotuksia ja myöskin kannustaa hallitusta aina parempiin suorituksiin, niin minä toivoisin kyllä sitä, että puheenvuoroja mietittäisiin myös siitä näkökulmasta, minkälaisen viestin tämä antaa niille ulkomaalaisille, jotka oikeasti miettivät, tulevatko he Suomeen tai jäävätkö he tänne. Tämä on nimittäin sillä tavalla nyt vakava kysymys, että jos me katsotaan, mitä tässä hallituksen työperäisen maahanmuuton politiikassa ihan oikeasti nyt tapahtuu, niin se on teh-

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

ty, että 1 600 euron raja tulee sille, että tänne tulee henkilö töihin, ja tätä on muuten kannattanut nimenomaan sitten SAK, ei työnantajapuoli — tässä vaan väliaikatiekana.

Sitten täällä on noteerattu juuri tämä, josta täällä muun muassa edustaja Koskela käytti hyvän puheenvuoron, että näillä korkeammin koulutetuilla henkilöillä ne rekrytointiprosessit kestävät kauemmin, ja sen jälkeen heillä tämä raja nostetaan kuuteen kuukauteen, kun muilla se on kolme kuukautta. Tämä ero ei johdu siis siitä, että me haluttaisiin käsitellä erilaisia ryhmiä eri tavalla, vaan se johtuu siitä, että tällaisessa suorittavan portaan työtehtävässä yleensä kolmen kuukauden aikana löytää kyllä työpaikan yhtä helposti kuin vaikka yliopiston professori kuudessa kuukaudessa, kun tämä rekrytointiprosessi vaan kestää pidempään. Eli tämä on ihan järkevä.

Sitten kun täällä verrattiin tähän pohjoismaiseen malliin — taisi olla hyvä puheenvuoro Pinja Perholehdolta — niin nimenomaan pohjoismaista mallia me tässä haetaan. Nimittäin muissakin Pohjoismaissa on kyllä käytäntöjä siihen, että jos sitten työnsä menettää, missä ajassa pitää löytää uusia töitä ja muita. Eli tätä pohjoismaista mallia me tähän nimenomaan haetaan.

Nämä kaikki asiat liittyvät nyt siihen hallituksen esitykseen, joka sitten ensi syksynä tuodaan tänne ratkaistavaksi.

Tosiaan nämä puheenvuorot ovat olleet tärkeitä. Olen myös itse käyttänyt aika paljon omaa aikaani siihen, että olen käynyt keskustelemassa erilaisten maahanmuuttajaryhmien kanssa ja nimenomaan näitten erityisosaajien kanssa. Olen käynyt muun muassa Woltilla, tavannut intialaisia maahanmuuttajia isommassa ryhmässä, ja sen takia sanoin sen, minkä aluksi sanoin, koska huomasin selvästi, kun heidän kanssaan keskustelin, että ihan ei ollut oikeata tietoa siitä, mitä Suomessa hallituksen työperäisen maahanmuuton osalta ollaan tekemässä. Täytyy nimittäin muistaa se, että me jatkamme myös edellisen hallituksen aloittamaa politiikkaa siitä, että meillä on nämä neljä kohdemaata, joista me erityisesti pyrimme rekrytoimaan väkeä. Ne ovat Filippiinit, Vietnam, Brasilia ja Intia. Kuten hyvin tiedämme, esimerkiksi Intiasta tulee todella paljon erityisosaajia pääkaupunkiseudulle tällä hetkellä koko ajan, Vaasassa on todella paljon, ympäri Suomea on tullut. Minä toivon, että se olisi meidän yhteinen viesti, että me ollaan vastaanottavia tämän työperäisen maahanmuuton suhteen, mutta toki on niin ja sen takia se 1 600 euron rajakin tulee, että ajatteleme myös niin, että henkilön, joka tänne tulee töihin, pitää sillä palkallaan tulla toimeen, ja siitä se raja lähtee.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 22.2.2024 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.52.

Pöytäkirja PTK 9/2024 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen